

LOVEC 1987 6

glasilo Lovske zveze Slovenije

*Tradicija -
nadaljujemo
2500-letno izročilo
vinske kulture
na naših tleh*

40 let

**SLOVIN
SLOVENIJAVINO**

LOVEC

glasilo

Lovske zveze Slovenije,
revija za lovstvo
letnik LXX, št. 6
junij – rožnik 1987

Lovca izdaja Lovska zveza Slovenije
Tiska ga Tiskarna »Jože Moškrič«
v Ljubljani.
Poština je plačana pri pošti 61102 Ljubljana

UREDNIŠKI ODBOR:

Predsednik Borut Ingolič

Odgovorni urednik Boris Leskovic

Ada Bitenc, Lojze Černe, Branko Galjot,
Jelo Gašperšič, Ivan Nečemar, Mitja Rebec,
Konrad Sajdl in Bojan Vomer

Lektor in korektor Sončka Lorenci

Tajnica uredništva Vanja Bartol

Lovec izide praviloma vsak mesec

Prva številka letnika izide v začetku leta,
v januarju.

Ta številka je izšla v 23 800 izvodih.

Po mnenju Republiškega sekretariata
za kulturo in prosveto SRS, št. 421-2/72,
je LOVEC oproščen prometnega davka.

Letni prispevek zveze lovskih družin

po članu lovske družine, v katerem
je vračunana tudi naročnina za leto 1987
in Zlatorogovo knjižnico, je 5900 din
(od tega za glasilo Lovec 4035 din).
Izvod revije stane 600 din.

Za druge naročnike

je letna naročnina 9200 din
za inozemstvo 18 000 din

Naročnino je treba plačati vnaprej na
žiro račun Lovske zveze Slovenije.

Vse gradivo za objavo pošiljajte

Uredništvu glasila LOVEC,
Župančičeva 9 – p. p. 505,
61001 Ljubljana.
Telefon (061) 214 948.

Nenaročenih rokopisov in slik
ne vračamo.

Cene malim oglašom:

do 15 besed 800 din, od 15 do 25 besed
1200 din, od 25 do 30 besed 2200 din.
Za vsako nadaljnjo besedo 60 din.
Za člane lovskih organizacij
v SR Sloveniji velja polovična cena.
Male oglase je treba plačati vnaprej
na žiro račun

Lovske zveze Slovenije, Župančičeva 9,
Ljubljana: 50101-678-47158.

IZ VSEBINE

Andrej Bidovec	162	Spremljanje zdravstvenega stanja divjadi v Sloveniji v letu 1986
Branko Galjot	164	Gamsja garjavost v Sloveniji
Vojko Pirher	168	Čas vzgoje in osnovne vaje ubogljivosti lovskega psa
Biotehniška dela v loviščih		
Lojze Černe	171	Izpuščanje rac za gojitev v gojitvenih rezervatih
Norbert Nussbaumer	172	Preprečevanje škod na divjadi v kmetijstvu
Lado Pohar	174	Dedova risanica
Vpražanja za lovskega pripravnika		
Mirko Lamprecht	178	Vmesni rezultati označevanja srnjadi na Spodnjem Avstrijskem
Lovska organizacija		
	180	40 let LD Ribnica – B. Pajnič
	180	Ob 40-letnici LD Kresnice – B. Zupančič
	181	6. tradicionalno strelsko tekmovanje v LD Toško čelo – L. Pohar
	182	Lovsko tekmovanje v veleslalomu na Rakitni – B. Letnar
	183	Tečaj za lovske čuvaje v Ljubljani – V. Foršček
	183	26. sejem gozdarstva in kmetijstva v Kranju – F. Ekar
Jubilanti		
	185	Marjan Slatinšek – 60-letnik
		Anton Mestnik – 60-letnik
		Ferdo Šetrajčič – 70-letnik
	186	Franc Logonder – 60-letnik
Lovski oprtnik		
	186	Zgodi se le enkrat . . .
	187	Prvo srečanje z medvedom v lovišču
V spomin		
	188	Miha Justin
		Danilo Slavec
		Jože Horvat
Lovska kinologija		
	190	Spomladanska zrejna preizkušnja ptičarjev v Kopru – V. Pirher
	190	O učinkovitosti pasjih insekticidnih ovratnic – S. Stariha
	190	Vaša pomoč – ustrežnejše zdravstveno varstvo vaših lovske psov in drugih malih domačih mesojedov
	191	Predvidena legla

SLIKA NA NASLOVNICI:

Divji zajec je eden izmed najpomembnejših in najpriljubljenejših vrst lovne divjadi v Sloveniji. Pred nekaj leti je sicer število zajca zaradi vsesplošnega poslabšanja razmer na njegovem osnovnem življenjskem prostoru – poljedelskem svetu – zelo upadlo, vendar pa je zaradi izjemne prilagodljivosti in življenjske moči že prebrodil kritični čas upadanja in v zadnjem času njegovo število počasi spet narašča.

Foto Fonio Tiberio

Spremljanje zdravstvenega stanja divjadi v Sloveniji v letu 1986

Doc. dr. Andrej Bidovec, Inštitut za zoohigieno in patologijo divjadi VTOZD za veterinarstvo BF

Že vrsto let poteka delo pri omenjeni nalogi, ki nam omogoča, da spremljamo gibanje posameznih boleznih v silvatičnem okolju v naši republici. Omenimo naj, da raziskave te vrste potekajo v Sloveniji že več kot 25 let in da smo v jugoslovanskem prostoru edini, ki stalno spremljamo zdravstveno stanje divjadi. Izhodišča za taka raziskovanja morajo biti predvsem epizootiološka, kar omogoča razsvetljevanje posameznih pojavov, ki v končni fazi odsevajo skozi zelo pestro patologijo. V nasprotju s spremljanjem zdravstvenega stanja domačih živali pa imajo pri razvoju boleznih pri divjadi neprimerno večjo vlogo vplivi okolja, pogosto tudi taki, ki jih človek spregleda, ponekod pa tudi zavestno zanemari zaradi lastnih ciljev. Vedno bolj prihajajo v ospredje patološki pojavi med posameznimi vrstami divjadi, ki nastajajo kot posledica porušenega naravnega ravnovesja, in so izrazito sezonske narave.

Poginulo divjad so nam pošiljale v preiskavo lovske družine oziroma druge lovske organizacije ter veterinarske ustanove, v katere so lovci prinašali trupla divjadi, ki so jih našli. Poleg raztelesbe, ki nam je pokazala neposreden vzrok za pogin, smo pri večini živali opravili oziroma poskrbeli za dodatne bakteriološke, parazitološke, virološke in druge preiskave, s katerimi smo prišli tudi do podatkov o vzroku za nastanek bolezni.

O ugotovljenih vzrokih pogina smo sproti obveščali pošiljatelja in LZS, če smo ugotovili kužne bolezni, ki jih je treba po Zakonu o zdravstvenem varstvu živali obvezno prijavljati, pa tudi občinske veterinarske inšpekcije in republiško veterinarsko upravo.

V letu 1986 smo pregledali 42 trupel srnjadi, 43 trupel poljskih zajcev, 11 trupel gamsov (ali posameznih delov trupla), 42 vzorcev kož odstreljenih gamsov, 10 trupel divjih prašičev ali njihovih delov, 3 trupla ponirkov, 1 truplo damjeka, 1 truplo muflona, 2 trupli kun, 1 truplo divjega petelina in 1 truplo lisice.

Trupla ali njihove dele smo dobili iz naslednjih lovskih družin in lovskih organizacij:

LD: Vrhnika, Laze, Pugled, Koper, Čezsoča, Ljubinj, Storžič, Loče, Kovor-Dobrča, Moravče, Motnik, Nomenj, Tuhinj, Stahovica, Tomišelj, Ilirska Bistrica, Sorica, Brezovica, Rakovnik, Kresnice, Kamnik, Brdo, Vič, Cankova, Vurnberg, Rovte, Izlake, Toško čelo, Porezen-Cerkno, Rakitna, Velenje, Lukovica, Logatec, Bovec, Podbrdo, Kobarid, Prestranek, Most na Soči, Košana, Mengeš, Domžale, Bukovje, Dobrepolje, Tržišče, Črna jama, Jelenk, Pšata, Šmarna gora, Kungota, Ruše, Sladki vrh, Storžič, Izola, Jezersko, Lendava, Petišovci, Voličina, Mlinše, Kajuh, Jesenice, Rogaška Slatina, Kranjska gora.

GL in druge organizacije:

Prodi, Triglavski narodni park, Medved-Kočevje, Mestna uprava inšpekcijskih služb, skupščina občine Ptuj. V okviru zdravstvene kontrole objektov, ki morajo biti pod veterinarskim nadzorom, smo iz fazanerij Kompas – Petrovci, Fazan – Beltinci, Vašca – Kozorog – Kamnik in iz fazanerije ZLD Koper pregledali 142 trupel odraslih fazanov iz matičnih jat, 652 fazanjih kebkov, starih od 1 dneva do 7 tednov, 317 neizvaljenih jajc in 2 vzorca krme. Opravili smo tudi pregled z antigenom na kokošji tifus 11 000 fazanov matičnih jat.

Srnjad

V poznem zimskem obdobju smo lani zabeležili večje število srnjadi, za katero smo ugotovili, da je poginila zaradi neprimerne prehrane. Ker je bila zima dolga, je prišlo do pomanjkanja hrane v naravi, ki so jo lovci nadomestili s polaganjem večjih količin močnih krmil, predvsem koruze. Pri poginulih živalih smo našli v vampih od 2 do 2,5 kg čiste koruze, ki je povzročila v vampu kisloto, spremembo pH in zastrupitev. Vemo, da zmanjšanje pH v vampu, ki nastane pri presnovi hrane, prebogate z ogljikovimi hidrati, privede do kisle indigestije, ki je rezultat povečane aktivnosti dekarboksilaze aminokislin, in do povečanega nastajanja histamina, ki je za organizem strupena snov in ki povzroči kolaps.

Tudi lani smo opazili pri večini raztelesene srnjadi zajedavske invazije, zlasti črevesnih in želodčnih zajedavcev. Okužbe, ki se kažejo z malokrvnostjo, driskavostjo, hiranjem in poginom, se pojavljajo na območju vse Slovenije, bolj pogoste pa so ob poslabšanju podnebnih razmer. V poročilu je zelo težko prikazati frekvenco poginov po posameznih območjih, saj je dotok materiala za pregled še vedno odvisen od dobre volje in interesa posameznikov v lovskih družinah. Prav zato bi kakršnakoli obdelava dala zelo dvomljive rezultate.

V epizootiološkem pogledu je pomembna ugotovitev, da smo pri poginuli srnjadi že februarja in marca opazili dokaj visok odstotek juvenilnih (mladih) oblik zajedavca. To kaže na precejšnjo spomladansko aktivnost želodčno-črevesnih zajedavcev, zlasti *Haemonchus contortus*, obenem pa si takšno aktivnost razlagamo z izčrpanostjo živali proti koncu zime, z brejostjo (gravidnostjo) in hitro rastjo plodu pri srnah (za katere je značilna t. i. embriotenija, ki traja 4,5 meseca) ter z zmanjšano odpornostjo živali tudi zaradi invazij drugih zajedavcev (dlakojedi, pljučni zajedavci, nosni zolji). Zelo verjetno je zmanjšana sluznica siriščnika in tankega črevesja zaradi skromne zimske prehrane in lakote še dodatno obremenjena s številnimi t. i. hipobiotičnimi ličinkami omenjenega zajedavca. Ker pa so tako jajčeca kot invazijske ličinke *Haemonchus contortus* zelo odporne proti nizkim temperaturah, so zožena in omejena zimska stanišča srnjadi še posebej obremenjena s številnimi ličinkami in zato nevarna za ekspozicijo in invazijo pri srnjadi. Jasno je, da se s povečanjem števila živali večja tudi stopnja invadiraniosti. Za preiskave leta 1986 smo prejeli material – poginulo srnjad – v naslednjih mesecih (glej grafikon).

Čeprav je vzorec poslanih trupel le zelo majhen del poginulih živali, ki so jih našli v Sloveniji, pa po njegovi frekvenci vendarle lahko trdimo, poznavajoč omenjene mehanizme ob invaziji, da bi tudi z analizo pogina večjega vzorca dobili podobne rezultate.

Naše raziskave pri boleznih srnjadi še naprej kažejo na visoko število srnjadi v posameznih območjih Slovenije, kar bi morale upoštevati zlasti lovske družine pri načrtovanju letnih odstrelov. V tem smislu jim tudi pošiljamo odgovore pri ugotavljanju vzroka za pogin.

Gams

Tudi v letu 1986 so še vedno pereč problem gamsje garje in spremljanje širjenja te, za gamse trenutno najbolj nevarne bolezni. Kot je razvidno iz poročila, smo lani pregledali 42 vzorcev kož uplenjenih gamsov ali tistih, ki so poginili, kar pa je po našem mnenju (in podatkih, ki so nam na voljo) veliko manj, kot jih morajo pošiljati lovske družine po obveznem navodilu *Republiške veterinarske uprave* iz območij skupščin občin Jesenice, Radovljica, Kranj, Tržič in Tolmin. Tako imamo le bežen pregled nad položajem glede razširjenosti te bolezni v nekaterih lovskih družinah (glej preglednico).

Poljski zajec

V letu 1986 smo pregledali 43 trupel poljskih zajcev. V 24 primerih smo diagnosticirali obolenje, ki ga imenujemo zajčja kuga ali hemoragična septihemija.

Bolezen se pojavlja sporadično in jo je mogoče šteti za najbolj pogosto bolezen zajcev (*Lepus europaeus* Pall.) v Sloveniji.

Kondicija poginulih zajcev je v večini primerov dobra, iz smrčka se izceja svetlo rdeč krvosluzast (serozen) izcedek, očne veznice in ustna sluznica pa so zažarjene. Sluznica sapnika je temno rdeče do modro vijoličaste barve z obilico penastega izločka (eksudata). Pljučno tkivo je na površini videti marmorirano, na prerezu je polnokrvno. V prsni votlini je serozen, svetlo rdeč izloček enakega videza kot v osrčniku.

Druge spremembe se od primera do primera razlikujejo, tako na primer otekla vranica, pri nekaterih živalih so pljuča posuta z miliarnimi vozlički ali obložena s fibrinskimi nitmi. Pri nekaterih primerih ugotavljamo tudi zažarjeno črevesje, napolnjeno s poltekočim blatom.

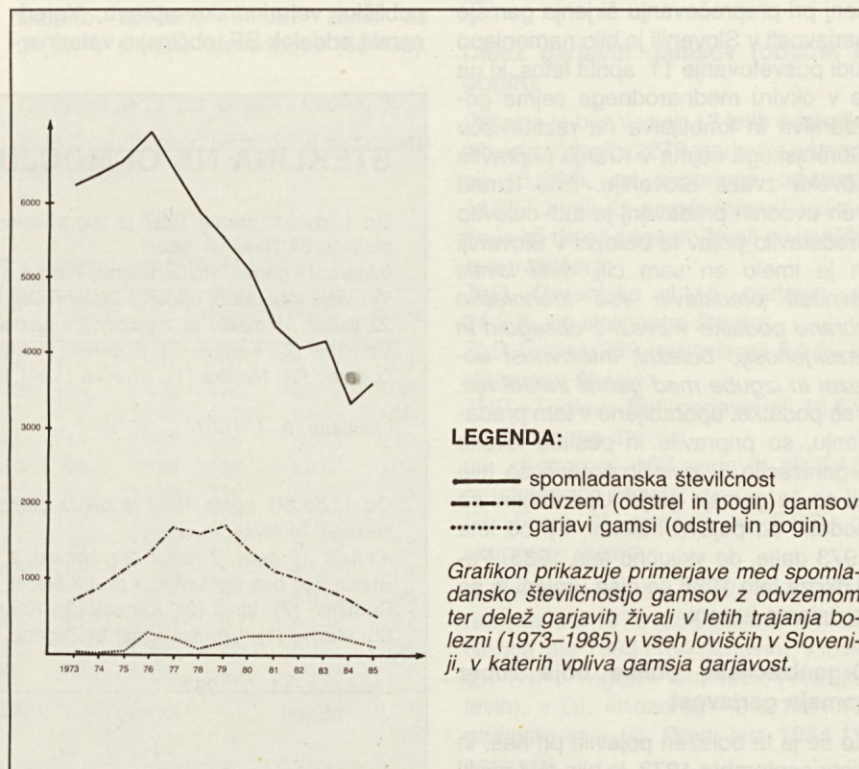
Neposrednega povzročitelja zajčje kuge še ne poznamo. Tudi podatki iz literature opisujejo bolezen zelo kompleksno in ne navajajo izoliranega povzročitelja. Očitna je sezonska narava bolezni, saj najdemo več poginulih zajcev v zgodnjih spomladanskih in po-

Lovska organizacija	Število pregledanih gamsjih kož	Diagnostika garjivosti	
		pozitivni	negativni
GL Prodi	6	5	1
LD Čezsoča	1	–	1
LD Ljubinj	3	1	2
LD Storžič	4	2	2
TNP–Bled	3	3	–
LD Kovor	1	1	–
LD Boh. Bistrica	5	–	5
LD Nomenj–Gorjuše	1	1	–
LD Jezersko	8	1	7
LD Soča	2	2	–
LD Bovec	4	2	2
LD Kobarid	1	1	–
LD Podbrdo	3	–	3
LD Tolmin	1	1	–
skupaj	42	21	21

znojesenskih mesecih, ko je zaradi zunanih vplivov telesna odpornost živali zmanjšana.

Bakteriološke preiskave organov poginulih zajcev iz decembra (11 kosov) z območja Štajerske in Pomurja so bile pozitivne na bakterijo *Pasteurella multocida*, ki je v naravi pogojno (fakultativno) patogen mikrob, pri poslabšanju zunanjih razmer, med katere štejemo tudi različne negativne vplive človeka v naravi (uničevanje naravnih biotopov itd.), pa se kaže v svoji patogeni obliki, ki jo v literaturi imenujejo zajčja kuga (Hasenseuche), ker so patoanatomski znaki enaki. Za *Pasteurella multocida*

je značilno, da s prehodom skozi žive organizme postaja bolj in bolj infektiven, tako da živali takrat, kadar so splošno oslabele, na veliko poginjajo. V letu 1986 smo v petih primerih pri poljskih zajcih z različnih območij Slovenije na osnovi patoanatomskih sprememb postavili diagnozo – sum na zastrupitev. Zaradi pomanjkanja lastnih ustreznih laboratorijev na VTOZD za veterinarstvo natančne diagnoze o tem, s katerimi sredstvi so bili zajci zastrupljeni, nismo mogli postaviti. Analize te vrste, ki jih lahko opravi Inštitut Jožef Štefan ali Inštitut za sodno medicino medicinske fakultete v

Ljubljani, pa so tako drage, da že v nekaj primerih presežejo vsoto, ki jo namenja LZS za našo nalogo.

Fazan

Sistematičen nadzor fazanerij je v letu 1986 zajel tudi fazanerijo v Boninih, s katero upravlja ZLD Koper. Pozitivna veterinarska zakonodaja predpisuje tudi obvezne vakcinacije in nadzor zaradi nekaterih bolezni, ki povzročajo številne pogine in veliko gmotno škodo. Sprotno spremljanje tehnologije in odpravljanja napak, ki jih opažamo ob spremljanju zdravstvenega varstva, je lani dalo pozitivne rezultate, ki smo jih skupaj s fazaneristi analizirali ob koncu leta. Še vedno povzročajo težave neotne tehnologije in oprema, kar moč-

no ovira sistematično izboljšanje uspehov pri reji in neposredno vpliva na gmotne učinke fazanerij. V zadnjem času opažamo tudi slabšanje kakovosti krmil za fazane, ki jih pripravljajo v nekaterih krmilnicah, zlasti prihaja vedno bolj pogosto do zamenjav visoko vrednih komponent v krmilih s krmnimi kulturami, ki se na trgu trenutno dobijo, ali pa jih imajo ponekod v presežkih. V letu 1986 nismo med fazani v fazanerijah ugotovili nobene kužne bolezni, ki bi imela večji vpliv na gojitev. Poleg omenjenega prikaza te problematike, ki smo jo obravnavali po vrstah živali, smo tudi letos naleteli na botulizem, in sicer pri racah na dveh območjih v Sloveniji. O omenjenem problemu bomo pripravili članek za objavo v Lovcu.

ske inšpekcije) in lovci zavodov za gojitev divjadi »Triglav« – Bled in »Kozorog« – Kamnik, Lovska zveza Slovenije, ZLD Gorenjske ter lovske družine z okuženega območja. S širjenjem bolezni vzdolž Karavank in v Julijce se je odbor številčno vse bolj krepil, tako da je leta 1979 štel že prek 30 članov. Ta odbor je ves čas, to je od ustanovitve do končanega dela leta 1981 vodil Alojz Mertelj iz Martuljka.

S širjenjem bolezni v osredje Julijcev in naprej še vzhodneje v Karavankah pa se je pokazalo, da taka oblika organiziranosti, ki je slonela pretežno na gorenjski lovski organizaciji, ne ustreza več, zlasti, ker je območje tako obsežno. Zato je decembra 1985 LZS imenovala nov odbor za preprečevanje širjenja gamsje garjavosti v Sloveniji, ki mu predseduje ing. Bruno Skumavc iz Kranja. Ta odbor deluje še danes.

Gamsja garjavost v Sloveniji

Ing. Branko Galjot, Odbor za preprečevanje širjenja gamsje garjavosti pri LZS

Gamsja garjavost je v petnajstih letih pri nas močno razredčila gamsje trope, zlasti v Karavankah in Julijskih Alpah. Davek tej zajedavski bolezni je še toliko večji zato, ker se ji slovenski lovci nismo znali takoj postaviti po robu in ker nismo imeli izkušenj s to boleznijo. Gojitvenim ukrepom pri gospodarjenju z gamsom nasploh ter izmenjavi izkušenj pri preprečevanju širjenja gamsje garjavosti v Sloveniji je bilo namenjeno tudi posvetovanje 11. aprila letos, ki ga je v okviru mednarodnega sejma gozdarstva in kmetijstva na razstavišču Gorenjskega sejma v Kranju pripravila Lovska zveza Slovenije. Eno izmed treh uvodnih predavanj je tudi celovito predstavilo pojav te bolezni v Sloveniji in je imelo en sam cilj, *širši lovski javnosti predstaviti vse kronološko zbrane podatke v zvezi z obsegom in razširjenostjo bolezni, intenzivnost bolezni in izgube med gamsi zaradi nje*. Vse podatke, uporabljene v tem predavanju, so pripravile in poslale lovske organizacije, v loviščih katerih so bile ali so še gamsje garje. Uporabljeni so podatki od pojava bolezni, t. j. od leta 1973 dalje, do vključno leta 1985. Podatki za leto 1986 še niso urejeni in so le deloma zbrani.

Organizacijske oblike boja zoper gamsjo garjavost

Ko se je ta bolezen pojavila pri nas, in sicer septembra 1973, je bila pri Lovski

zvezi Slovenije imenovana posebna delovna skupina, ki se je kasneje preimenovala v *Odbor (Štab) za preprečevanje širjenja gamsje garjavosti*. Naloga tega odbora je bila zlasti usklajevanje akcij in del pa tudi opravljanje konkretnih nalog pri preprečevanju gamsje garjavosti. Odbor so sestavljali predstavniki veterinarske stroke (Republiška veterinarska uprava, Veterinarski oddelek BF, občinske veterinar-

Površina okuženih lovišč

Skupna površina lovišč, ki so bila ali so še pod vplivom gamsje garjavosti, znaša 98 816 ha najlepših in najbogatejših gamsjih lovišč v Sloveniji. Ta površina je razdeljena po posameznih loviščih takole:

ZLD Gorica (8 LD) 21 900 ha ali 22,2 % vseh okuženih lovišč;
ZLD Gorenjske (12 LD) 24 300 ha ali 24,6 % vseh okuženih lovišč;
TNP »Triglav« (vsi revirji) 40 730 ha ali 41,2 % vseh okuženih lovišč;
GL »Kozorog« (4 revirji) 9400 ha ali 9,5 % vseh okuženih lovišč;

STEKLINA NA OBMOČJU SR SLOVENIJE

Od 1. do 31. marca 1987 je bilo z območja 24 občin laboratorijsko preiskanih na steklino 84 živali, in sicer:

53 lisic, 14 psov, 7 mačk, 3 srne, 1 dihur, 1 divji zajec, 3 jazbeci, 1 hermelin, 1 kragulj. Virološki laboratorij oddelka biotehniške fakultete v Ljubljani je ugotovil steklino pri 22 lisicah, 1 mački in 1 jazbecu v naslednjih občinah: Cerknica (1), Črnomelj (1), Domžale (2), Kamnik (7), Kočevje (1), Litija (2), Ljubljana-Vič-Rudnik (4 + 1 mačka), Logatec (1), Metlika (1), Vrhnika (1 + 1 jazbec) in Zagorje (1).

Ljubljana, 8. 4. 1987.

Od 1. do 30. aprila 1987 je bilo z območja 29 občin laboratorijsko preiskanih na steklino 74 živali, in sicer:

43 lisic, 17 psov, 7 mačk, 2 pižmovki, 2 jazbeca, 1 srna in 2 kuni. Steklina je bila ugotovljena pri 26 lisicah in 1 psu v naslednjih občinah: Domžale (7), Idrija (2), Kamnik (3), Kočevje (3), Logatec (4), Postojna (1), Radlje (2), Ravne (1), Vrhnika (pes) in Zagorje (3).

Ljubljana, 11. 5. 1987

Republiški veterinarski
inšpektor:
mag. Franc Colarič l. r.

GL Prodi 2486 ha ali 2,5 % vseh okuženih lovišč.

Upoštevana površina gamskih lovišč je za lovišča TNP »Triglav«, GL »Kozorog« in ZLD Gorenjske *bonitirana površina* za gamsa, v loviščih ZLD Gorica in GL Prodi pa je upoštevana površina, ki jo gams naseljuje, in je večinoma vzeta v račun vsa ali pa večji del celotne lovne površine – *ocenjena površina*.

Po navedbah tuje literature (Schröder, Rottler) naj bi bila hitrost širjenja okužbe do 30 km na leto. »Hitrost« širjenja boleznih v slovenskih loviščih je bila občutno počasnejša. Tako je bolezen npr. za približno 80 km razdalje, kolikor znaša zračna razdalja od avstrijsko-italijansko-jugoslovanske tromeje do Jezerskega, potrebovala 12 let ali od te tromeje do lovišča LD Kobarid (najzahodnejše »garjavo« lovišče) kar 11 let, in sicer za razdaljo kakih 40 km. Vzrok za tako počasno širjenje sta morda oblikovanost in lega lovišč, oziroma dejstvo, da se bolezen hitreje prenaša v smeri sever→jug (senčno-sončno pobočje) kot pa v smeri vzhod→zahod, to je vzdolž gorstva.

Številčnost gamsov pred izbruhom bolezni

Pred pojavom gamsje garjavosti, to je pred letom 1973, je znašala številčnost na vseh omenjenih površinah 6197 živali. V 13 letih od pojava garjavosti (1973–1985), leta 1976, pa so najvišjo številčnost ocenili na 6933 živali. Pri tem moramo vedeti, da je bila garjavost v prvih letih, ko se je pojavila, razširjena le na razmeroma majhni površini v zgornjesavski dolini, medtem pa se je številčnost gamsov v drugih loviščih večala.

PREGLEDNICA I.

Prikaz številčnosti gamsov v letih 1973–1985 v vseh loviščih*

Leto	ZLD Gorenjske	Indeks	TNP »Triglav«	Indeks	»Kozorog«	Indeks	ZLD Gorica	Indeks	Skupaj	Indeks
1973	1402	100	2660	100	594	100	1541	100	6197	100
1974	1442	103	2680	101	622	105	1605	104	6349	102
1975	1465	104	2680	101	683	115	1741	113	6569	106
1976	1515	108	2963	111	662	111	1793	116	6933	112
1977	1382	99	2596	98	570	96	1825	118	6373	103
1978	1157	83	2252	85	615	104	1836	119	5860	95
1979	1055	75	1891	71	610	103	1932	125	5488	89
1980	991	71	1715	64	451	76	1908	124	5065	82
1981	872	62	1315	49	375	63	1800	117	4362	70
1982	800	57	1252	47	310	52	1713	111	4075	66
1983	790	56	1378	51	360	61	1654	107	4182	67
1984	854	61	870	33	328	40	1305	85	3357	54
1985	898	64	870	33	305	51	1525	99	3598	58
Skupaj	14623		25122		6485		22178		68408	

*Opomba: Številčnost gamsov v GL Prodi je upoštevana v navedbah ZLD Gorica

PREGLEDNICA II.

Odstrel in pogin vseh gamsov skupaj (v oklepaju je število odstreljenih in poginulih garjavih gamsov)

Leto	ZLD Gorenjske	TNP »Triglav«	»Kozorog«	ZLD Gorica	Skupaj
1973	195 (11)	266 (-)	88 (-)	183	732 (11)
1974	195 (3)	299 (-)	128 (-)	252	874 (3)
1975	288 (53)	380 (-)	159 (-)	275	1102 (53)
1976	543 (288)	367 (-)	159 (-)	255	1324 (288)
1977	536 (224)	612 (5)	208 (-)	331	1687 (229)
1978	362 (81)	613 (26)	253 (-)	403 (1)	1631 (108)
1979	303 (88)	593 (62)	337 (19)	493 (1)	1726 (170)
1980	244 (134)	388 (97)	221 (21)	558 (1)	1411 (253)
1981	196 (108)	339 (103)	177 (33)	420 (9)	1132 (253)
1982	118 (41)	242 (113)	147 (23)	512 (103)	1019 (280)
1983	96 (28)	177 (92)	102 (15)	512 (163)	887 (299)
1984	89 (27)	118 (75)	91 (23)	459 (87)	757 (212)
1985	93 (29)	61 (33)	80 (2)	311 (54)	545 (119)
Skupaj	3258 (1115)	4455 (606)	2150 (137)	4964 (420)	14827 (2278)

Preglednica I. prikazuje ocenjeno spomladansko številčnost v letih trajanja bolezni (1973–1985) in primerjavo s številčnostjo gamsov iz leta 1973, to je pred pojavom garjavosti pri nas.

Odvzem v letih bolezni

Pod pojmom »odvzem« iz lovišča, ki se vse bolj uveljavlja v lovski stroki, moramo razumeti skupno število odstreljene, povožene, poginule in na drugi način odvzete divjadi iz lovišča. Pod tem pojmom sta v tem prikazu upoštevana podatka za odstrel in najdeni poginuli gamsi. V z garjami okuženih loviščih je bilo v letih trajanja bolezni (1973–1985), to je v 13 letih, skupno izločeno 14827 živali ali 21,67 % skupne številčnosti (68408).

Odvzem je bil po loviščih naslednji:

ZLD Gorenjske 3258 ali 22,8 % skupne številčnosti;

ZLD Gorica 4629 ali 22,9 % skupne številčnosti;
TNP »Triglav« 4455 ali 17,7 % skupne številčnosti;
GL »Kozorog« 2150 ali 33,2 % skupne številčnosti;
GL Prodi 385 ali 17,1 % skupne številčnosti.

Podatki o poginu zagotovo niso zanesljivi. Konfiguracija lovišč v osrednjih Julijcih (TNP »Triglav« in ZLD Gorica) ne dopušča, da bi našli večino poginulih živali. To potrjujejo zlasti podatki o dejanskem znižanju številčnosti gamsov v loviščih, v katerih je bolezen že minila (zgornjesavska dolina, Julijske Alpe), ki kažejo povsem drugačno sliko.

Delež garjavih gamsov (odstrel in pogin)

Skupno je bilo v vseh 13 letih odstreljenih in najdenih 2278 garjavih gamsov ali 15,36 % od skupnega odvzema 14827 živali. Iz *preglednice II.* vidimo, da je bil delež garjavih živali po loviščih zelo različen.

ZLD Gorenjske 1115 garjavih ali 34,2 % od skupnega števila;
ZLD Gorica 399 garjavih ali 8,6 % od skupnega števila;
TNP »Triglav« 606 garjavih ali 13,6 % od skupnega števila;
GL »Kozorog« 137 garjavih ali 6,4 % od skupnega števila;
GL Prodi 21 garjavih ali 6,3 % od skupnega števila.

Kulminacija bolezni je bila v ZLD Gorenjske leta 1976 (288 garjavih), v ZLD Gorica leta 1983 (164 garjavih), v loviščih TNP »Triglav« leta 1982 (113 garjavih), v GL »Kozorog« leta 1981 (33 garjavih) in v GL Prodi leta 1984 (10 garjavih).

V vseh okuženih loviščih sta bili v vseh letih trajanja bolezni dve kulminaciji: leta 1976 (288 garjavih) in leta 1983 (299 garjavih).

Spolna in starostna sestava obolelih živali je za nekatera lovišča in za določena obdobja natančno ugotovljena, vendar pa tega podatka niso zbirali po vseh prizadetih loviščih in ga od poročevalcev tudi nismo zahtevali.

Upad številčnosti zaradi garjavosti

Kot primerjalna podatka upadanja številčnosti sta upoštevani številčnost leta 1973 (začetek bolezni) in najnižja ocenjena številčnost v vseh 13 letih. Oba podatka nam povesta naslednje: upad oziroma zmanjšana številčnost je v vseh okuženih loviščih znašala 2927 živali ali 47,2 %, po posameznih loviščih pa je upad naslednji:

ZLD Gorenjske 612 živali ali 43,6 % (1402 – 790 – 612);

ZLD Gorica 206 živali ali 14,8 % (1391 – 1185 – 206);

TNP »Triglav« 1790 živali ali 67,3 % (2660 – 870 – 1790);

GL »Kozorog« 289 živali ali 48,6 % (594 – 305 – 289);

GL Prodi 30 živali ali 20,0 % (150 – 120 – 30).

Iz razpredelnice vidimo, da je bila moč bolezni v posameznih loviščih različna, da pa bolezen po izkušnjah prizadene tudi povprečno do 70 % vseh živali.

Lovišče	Leto začetka bolezni	Številčnost pred boleznijo	Številčnost po bolezni	Delež preživelih gamsov
LD Kranjska gora	1973	300	12	6 %
LD Dovje	1974	200	32	18 %
LD Jesenice	1977	180	50	28 %
LD Stol	1979	160	60	38 %
LD Begunjsčica	1978	190	40	21 %
LD Kovor	1982	60	10	17 %
LD Tržič	1979	80	40	50 %
LD Udenboršt	1983	60	6	10 %
LD Storžič	1985	50	30	60 % bolezen še traja
LD Jezersko	1985	130	115	88 % bolezen še traja
LD Bohinjska Bistrica	1984	130	80	61 % bolezen še traja
LD Stara Fužina	1982	145	60	41 % bolezen še traja
Triglavski narodni park (vsi revirji)	1977	2700	820	32 %
GL »Kozorog« (4 revirji)	1979	545	215	39 %
GL Prodi	1980	150	120	80 % bolezen še traja
LD Podbrdo	1981	260	250	96 % bolezen še traja
LD Soča	1981	190	130	68 % bolezen še traja
LD Ljubinj	1979	100	90	90 % bolezen še traja
LD Bovec	1981	500	363	73 % bolezen še traja
LD Kobarid	1984	120	100	83 % bolezen še traja
LD Log pod Mangartom	1981	290	105	30 %
LD Drežnica	1984	85	80	94 % bolezen še traja
LD Čezsoča	1982	170	162	95 % bolezen še traja

Sedanji podatki o številčnosti gamsov in izgubah zaradi bolezni so ponekod zanesljivo bistveno drugačni od zgoraj opisanega stanja iz leta 1985, to je zadnjega leta poročanja (opomba avt.).

Največji davek je bolezen zahtevala v loviščih LD Kranjska gora in Dovje, kjer je, ko je bolezen minila, ostalo le še 6 % oziroma 18 % gamsov. Res je, da sta bili obe lovišči prvi v Sloveniji, ki sta se spoprijeli z gamsjo garjavostjo, in sicer ko še ni bilo navodil za boj zoper to bolezen in ko se je vse vprek

govorilo in pisalo o bolezni, a le malo koristnega ukrenilo za uspešno preprečevanje. Ne nazadnje so lovce zmedli tudi polemični članki in kresala so se različna mnenja, kako naj bi bolezen najhitreje in učinkovito zatrli. Tako se je del lovcev opredelil za misel, naj bi bila bolezen naravna selekcija in naj bi sama izločila iz populacije vse, kar ni sposobno poživeti in da potemtakem nobeno ukrepanje pravzaprav ni potrebno.

Drugi del lovcev pa se je zavzemal za »redčenje« pretežno le trofejnih gamsov. Kasneje, ko smo imeli že prve dragocene izkušnje prav iz lovišč LD Kranjska gora in LD Dovje, se je lovcem vzdolž Karavank le posrečilo zmanjšati moč bolezni in ohraniti večji delež preživelih gamsov. Morda je tudi življenjska moč pršice, ki povzroča garjavost, iz raznih vzrokov opešala, podobno kakor je opešala tudi moč virusa gamsje slepote, ki je npr. v Trenti obupno zdesetkala gamsje trope (v Julijcih in zlasti v Karavankah so bile izgube zaradi gamsje slepote komaj omembe vredne).

Med izgube zaradi garjavosti v obravnavanih gamsjih populacijah ne smemo šteti samo najdenih ali uplenjenih garjavih gamsov, marveč tudi precejšen del negarjavih živali, ki so bile predhodno odstreljene v t. i. »redukcijskem odstrelu«. Ta delež je v nekaterih loviščih znašal tudi več kot 30 % šte-

Hitrost širjenja gamsje garjavosti je bila v slovenskih loviščih znatno počasnejša, kot ugotavljajo opazovalci v loviščih sosednjih držav, ki imajo gamse, okužene s to boleznijo. Vzrok gre iskati v oblikovanosti in legi naših gamsjih lovišč.

Foto S. Bitenc

Tudi v letu 1986 so bile gamsje garje pereč problem. Lovske družine iz območij občin Kranj, Tržič, Jesenice, Radovljica in Tolmin premalo upoštevajo obvezno navodilo Republiške veterinarske uprave, ki zahteva obvezno pošiljanje vzorcev kož uplenjenih gamsov na območne veterinarske postaje.

Foto T. Kočar

vilčnosti. Namen redukcijskega odstrela je bil zmanjšati preveliko številčnost, da bi bili preostali gamsi telesno močnejši in zato odpornejši in da bi hkrati uredili spolno in starostno sestavo. Moč okužbe je v največji soodvisnosti od urejenosti populacije, zlasti od njene številčne usklajenosti z možnostmi okolja in od pravilne sestave.

Zanimivo je tudi razmerje med številom uplenjenih in najdenih poginulih garjavih gamsov. Ugotavljajo, da je bil sprva pogin v primerjavi z odstrelom majhen, kasneje, ko se je bolezen na široko razmahnila, pa je znašal odstrel le tretjino ugotovljenih garjavih živali. Zadnja leta pa se je to razmerje že pretežno izenačilo (deloma morda tudi zato, ker so se lovci naučili prepoznati obolele gamse v lovišču).

Zgoraj navedeni podatki so zbrani za vsa prizadeta lovišča (98 816 ha) in za vseh 13 let bolezni (1973-1985). Dejanska izguba oziroma upad številčnosti gamsov zaradi vplivov bolezni iz teh podatkov ni razvidna, zato preglednica te podatke prikazuje za vsako lovišče, okuženo z garjami.

Obnavljanje populacij

Zaradi izgub, ki jih povzroči gamsja garjavost, stopnje okuženosti in intenzitete bolezni ter časa od preteka oziroma kulminacije bolezni je čas revitalizacije gamsjih tropov različno dolg. Za zdaj se lahko uvrščajo v kategorijo lovišč, v katerih je gamsja garjavost že prešla, le lovišča v zahodnem delu Karavank (zgornjesavska dolina, Stol, Zelenica, Begunjsčica) in v delu Julijskih Alp (lovišča Triglavskega narod-

nega parka), v drugih okuženih loviščih pa je bolezen še bolj ali manj stalno navzoča.

V loviščih lovskih družin ZLD Gorenjske ugotavljajo postopno, dokaj hitro obnovo tudi v najbolj prizadetih loviščih. Zlasti je opazen porast številčnosti po letu 1983. V nekaterih loviščih (LD

Stol, LD Dovje) se številčnost gamsov že približuje bonitiranemu številu gamsov, v nekaterih loviščih (Begunjsčica, Kovor, Udenboršt) pa je obnova počasnejša. Sporadično se tudi v teh loviščih še pojavljajo garjavi gamsi, vendar v manjšem številu (skupaj nekaj deset živali na leto), kar pa ne vpliva na obnavljanje populacij.

Tudi v tistih revirjih GL »Kozorog«, kjer je bolezen že prešla, se gamsi podobno hitro obnavljajo. Manj hitro pa se obnavlja številčnost gamsov v revirjih Triglavskega narodnega parka, verjetno tudi zaradi nižjega naravnega prirastka, ki je pogojen z ostrejšimi podnebnimi razmerami.

Sklepna ugotovitev

To poročilo obsega bistvena dogajanja v zvezi z gamsjo garjavostjo v Sloveniji in tudi vse podatke, kronološko zbrane v letih trajanja bolezni do leta 1985. Po sklepu, sprejetem na zadnjem sestanku Odbora za preprečevanje širjenja gamsje garjavosti pri LZS pa naj bi v revirji Lovec tekoče oziroma na tri mesece objavljali vse nove podatke o širjenju bolezni in vsa druga dogajanja v zvezi s to boleznijo pri nas.

Moč okužbe gamsjih tropov z gamsjimi garjami je močno odvisna od »urejenosti« populacije, zlasti še od njene številčne usklajenosti z možnostmi okolja in od pravilne spolne ter starostne sestave.

Foto S. Bitenc

Čas vzgoje in osnovne vaje ubogljivosti lovskega psa

Vojko Pirher, kinol. sodnik

Med vzgojo lovskega psa moramo težiti po tem, da mlademu psu čimprej omogočimo spoznati, kaj zahtevamo od njega in kakšne naloge bo moral opravljati pri praktičnem lovu. Mlad psiček mora tudi čimprej spoznati najrazličnejša okolja, v katerih bo opravljal te naloge. Ukvarjanje z mladim psom mora biti intenzivno, pri tem pa moramo paziti, da vaje niso zanj prezahtevne. Seveda pa moramo biti vedno zelo dosledni. Ker so psi po značaju in sposobnostih dojemanja zelo različni, moramo temu prilagoditi tudi naš način dela z njim.

Opazovanje mladičev v gnezdu

Ko se mladiči skotijo, lahko takoj opazujemo razliko med njihovo vitalnostjo, na primer, kako se pririnejo do seskov, kako se posamezen mladič vede, če ga vzamemo iz gnezda. Pri tem je za pozornega rejca pomembno, da si najvažnejše stvari, ki jih je opazil, zapiše. Prva opazovanja so namreč osnova pri nadaljnjih spoznanjih in razvoju posameznih mladičev. Marsikaj lahko ugotovimo že v tej starosti, seveda pa se veliko naravnih danosti (zasnov) natančneje oblikuje šele kasneje, ob najrazličnejših vplivih zunanjega okolja. Po 10 do 14 dneh, ko mladiči spregledajo, se začne razvijati čutilo vonja (nos). Ne vemo pa natančno, v kakšnem zaporedju oziroma kdaj se začnejo razvijati druga čutila. Verjetno tudi ta začnejo intenzivneje delovati takrat,

ko mladiči popolnoma spregledajo, torej približno po 18. dnevu. Takrat je mladič sposoben za prva dojemanja in učenje.

Prvi strel

Ko je mladič star dva tedna, ga začnemo navajati na prve vplive zunanjega okolja. Najprej ga začnemo navajati na strel. To delamo tako, da vsak dan v primerni oddaljenosti od pasje hišice ustrelimo s strašilno pištolo. Po nekaj dnevih pa ustrelimo že v neposredni bližini pasje hišice. Tako je v življenju mladičev strel prvi zunanji dražljaj in zato, ker se vsak dan ponavlja, ga mladiči povežejo s prihodom človeka.

V četrtem tednu bodo tako ob strelu že pritekli na prosto, saj bodo vedeli, da prihaja človek in z njim hrana. Mladiči tako strel povežejo s hrano, in to je najboljše zagotovilo, da nikoli ne bodo strelopalahi. Seveda pa je treba tudi kasneje strel od časa do časa ponoviti.

»Nevednež« bo pri tem prepričan, da ta metoda izključuje možnost preskusa trdnosti značaja. Ker pa vemo, da je strel za človeka in žival nekaj neprijetnega, strašljivega, skratka nenaravnega, je samo po sebi umevno, da trdnosti značaja ne moremo preizkušati z nenaravnimi vplivi. To bomo ugotavljali pri zasnovi za delo na plenilce ali pri vztrajnosti in volji do sledenja (zasledovanja) obstreljene race v globoki vodi z gosto poraslim ločjem...

Prvi izlet

Ko so mladiči stari 16 do 18 dni, vzamemo vsakega posebej iz pasje hišice in opazujemo, kako reagira in najde pot nazaj vanjo. Seveda na poti ne sme biti nobenih ovir. Opazovanja pripišemo k že zapisanim zabeležkam, in tako se nam vse bolj utrjuje mnenje o značaju in temperamentu posameznega mladiča.

Mladiči zapustijo gnezdo – prvi stik z divjadjo

Pri štirih tednih, ko mladiči zapustijo gnezdo, morata biti vpliv in navzočnost človeka čim bolj intenzivna, saj bo moral vodnik že čez nekaj tednov povsem nadomestiti mater – psico.

Stik z divjadjo s palico in vrvico

Za to vajo potrebujemo okoli 2 metra dolgo palico in 2 do 3 metre dolgo vrvico. Vrvico na enem koncu zavežemo na palico, na drugi konec pa katerokoli mrtvo divjad. Tako privezano žival vržemo med mladiče in jo začnemo vleči (divjad se je začela premikati). Mladiči bodo reagirali različno in začeli slediti premikajoči se živali. Njihova vztrajnost in intenzivnost bo pri tem različna; vse, kar smo opazili, si seveda spet skrbno zapišemo v beležko. Ta pripomoček še intenzivneje uporabljamo pozneje, ko smo mladiča oddali iz gnezda in še intenzivneje pri tistih psih, ki jih učimo *prinašanja*. V družbi

V JUNIJU zakon dovoljuje lov na vso nezaščiten divjad (lisica, pižmovka, siva vrana, sraka, šoja) ter na tu navedeno in prikazano divjad. Če je odstrel seveda planiran in lovska organizacija (LD, ZLD, LZS, OZD) s svojim sklepom lovne dobe na kako divjad ni skrajšala oziroma lova ni povsem prepovedala.

srnjak

divji prašič
v gojitvenem območju
le prašiči, težki do 60 kg

ruševac
do 15. VI.

10. VI. vzide ob 4.12 in zaide ob 19.52
25. VI. vzide ob 4.13 in zaide ob 19.57

= 4. VI.,

= 11. VI.,

= 18. VI.,

= 26. VI.

vzide ob 12.27
zaide ob 2.07

vzide ob 22.04
zaide ob 3.59

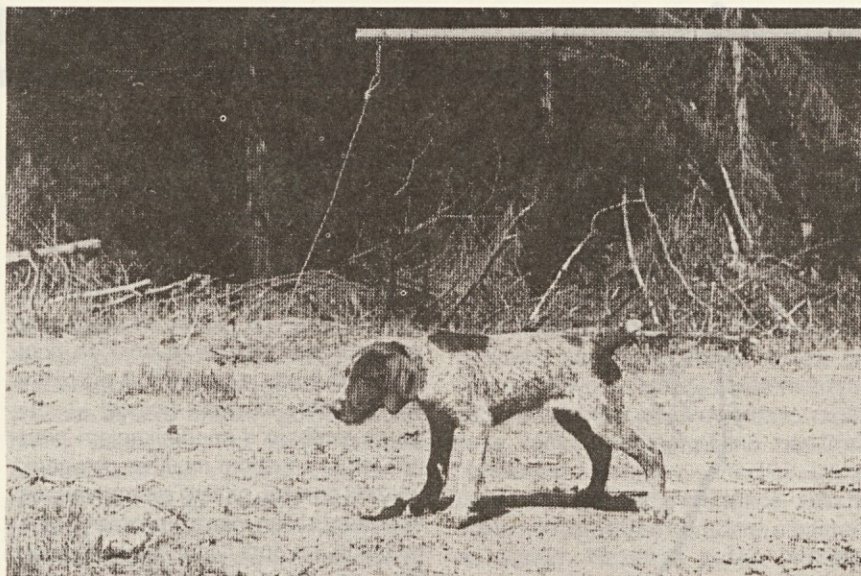
vzide ob 1.45
zaide ob 14.39

vrstnikov se mladiči izdatno razgibljejo, ko pa mladiča vzamemo iz gnezda, je divjad na vrvici odličen pripomoček za nadomestno razgibavanje, tek in prve vaje v učenju prinašanja. Mladič se hitro navadi vztrajno slediti premikajoči se »divjadi«. Od časa do časa – vendar le poredko – mu dovolimo, da »bežečo divjad« ujame. Seveda bo hotel z njo oditi po svoje, v miren kot, ker pa je žival na vrvici, bomo psička z njo zlahka privlekli k sebi, mu ob ukazu »sedi« spodnesli zadnje tace, tako da bo zares sedel in mu divjad narahlo odvzeli ter ga pohvalili. Ko bomo te vaje vadili vsak dan že nekaj tednov, bo psiček s plenom sam pritekkel k nam, sedel in sede pustil, da mu »divjad« vzamemo. Dokler mladič ni star tri mesece, še nima povsem razvitega čutila za vonj, zato ta čas izkoristimo, da mu čimprej navežemo na vrvico po dahu zanj manj prijetno divjad (sraka, vrana, dihur, kragulj, lisičja koža itd.), ki ji bo sledil z enako vnemo. Če se bo ponudila priložnost, jo bo brez oklevanja zgrabil in tako kot vse drugo prinesel k vodniku.

V zadnjih tednih preden mladiče oddamo in če je vreme toplo, je dobro, da jim pustimo kobacati po mlačni plitvi vodi, saj bodo tako – neprisiljeno – spoznali tudi ta tuji element.

Med sedmim in osmim tednom so mladiči navadno godni za oddajo. Če smo se odločili za nakup in smo se sporazumeli tudi z drugimi družinskimi člani, bomo po predhodnih informacijah in posvetovanjih z izkušenimi kinologi izbrali leglo in v njem primerne mladi-

Palico, vrvico in na njej privezано divjad uporabljamo intenzivno pri tistih pasmah mladih psov, ki jih učimo prinašanja

Zelo dolgo je prevladovalo mnenje – žal ponekod še vedno prevladuje – da se z lovskim psom pred njegovo psihično in telesno odraslostjo ni treba kaj dosti ukvarjati, kar pa je zelo zmotno. Zgoden začetek vzgoje in učenja je najvažnejši pogoj za pravilno uvajanje psa v lov.

ča. Samo izbiranje legla je dokaj tvegano, toda z opisanimi testi in temeljitim pregledom mladičev ter ob poštenih nasvetih rejca, ki je leglo dodobra spoznal, se bomo odločili za pravega mladiča. Seveda pa bo pravi le tisti, ki mu bomo med vzgajanjem in šolanjem posvečali vso pozornost in se kar se le da potrudili, da iz njega vzgojimo vsestransko uporabnega lovskega psa. Pri tem se moramo zavedati, da ima pes lahko še tako dobre zasnove, ki pa seveda na primer ob našem neznanju ali lenobi ne pomenijo nič! V takem primeru je bolje, da se za nakup psa sploh ne odločimo!

Po nekaj dnevih, ko se psiček navadi na novo okolje, začnemo z opisanimi vajami in kratkimi sprehodi v naravo. Okrog vratu mu pripnemo prvo mehko ovratnico; ko se vračamo s kratkega sprehoda in je psiček že utrujen, ga pripnemo na povodec in vztrajamo, da stopa mirno ob naši levi nogi. Pozneje naj gre pes iz hišice in nazaj zmeraj na vrvici in ob levi nogi. Zdaj mu že tudi določimo prostor v avtomobilu, in če bo ta na tleh ob prvem desnem sedežu, pes pozneje nikoli ne bo plezal na sedež. Vedno, ko psa spustimo, da teka prosto, mora najprej sestiti, nato ga odpnemo s povodca, vztrajamo pri tem, da še nekaj časa sedi in ga šele nato spodbudimo ter mu dovolimo, da steče od nas.

Psička začnemo takoj, ko smo ga pripeljali domov in mu določili prostor v hiši ali pasji hišici, z dnevnimi obroki,

ki morajo biti natančno ob določenem času, navajati na njegovo ime, poleg tega pa zahtevamo od njega, da na ukaz zalaja. To je videti takole: ko psu prinesemo obrok hrane, ga pokličemo po imenu, posodo s hrano dvignemo in ga z besedicama »daj glas« spodbudimo, da zalaja. Če se pes ne oglasi, stopimo nekaj korakov nazaj; takrat bo psiček z laježem hitro protestiral proti našemu početju. Seveda ga takoj pohvalimo, kot največja nagrada pa sledi okusen obrok hrane. Z vztrajnim (vsakodnevnim) ponavljanjem se bo psiček naučil slišati na svoje ime, ob ukazu »daj glas« pa bo veselo zalajal.

Zapomnimo si, da je pes, ko je star tri mesece, že sposoben vse dojemati in tako sposoben tudi za učenje!

Prvo plavanje (starost 10 do 12 tednov)

Pes vodo že pozna, in takoj, ko ima ta v naravi vsaj 10°C, odpeljemo psa do nje, da bo po njej capljal, čez nekaj časa pa tudi sami zabredemo globlje vanjo; psička pri tem vzamemo na roke in ga v primerni globini preprosto položimo v vodo. Psiček bo brez težav in strahu zaplaval. Pri tem s prednjimi tacami ne bo škropil, če pa bi že, mu zadnji del telesa nekoliko pridvignemo in tako bo plavanje pravilno. Že po nekaj takih sprehodih nam bo brez strahu sledil tudi čez vodo, v toplejših dneh pa bo brez slehernega strahu postal ob plavajočem gospodarju

vztrajen in odličen plavalec. To je seveda pogoj za poznejše delo v vodi. Pri tej starosti postane tudi vsa druga vzgoja bolj intenzivna. Otroci naj se s psom čim manj igrajo. Vodnik, ki hoče imeti dobrega in ubogljivega psa, mora postajati vse tišji. Psu naj izgovarja le odločne, pravilno intonirane besede ukazov za poslušnost (*sedi, poleg, prostor, dol, primi, drži, spusti, prinesi ali aport*).

Prve vlečke

Pri pasmah, ki jih uporabljamo za prinašanje, je pri delu po strelu najvažnejše to, da zna pes z nizkim nosom po sledu najti pobeglo in obstreljeno divjad in jo prinesiti. Zato s psom, starim tri mesece, že začnemo izdelovati kratke vlečke. Prve vlečke naj bodo dolge okrog 20 metrov, dela na njih pa se lotimo tako, da pes vleče za seboj primerno dolgo vrstico, s katero ga bomo, ko bo pri plenu, potegnili k sebi in ob ukazu »*sedi*« vztrajali pri tem, da bo divjad pravilno oddal. Nato vlečke postopoma daljšamo in jih opremljamo najprej s topimi, pozneje pa z ostrejšimi kljukami. Za vlečke uporabljamo najrazličnejšo divjad, tudi tisto z manj prijetnim dahom! Ko psiček v četrtem ali petem mesecu sledenje po vlečki popolnoma obvlada, in to opravi celo že v hitrem teku, začnemo ob vlečkih, ki postajajo vse redkejša, izdelovati tudi prve umetne krvne sledove. Ko vlečemo primerek male divjadi, ki se pri tem le malo dotika tal, na vsakem koraku spustimo nekaj kapljic krvi. Čas od položitve takega sleda do sledenja s psom pa naj bo nekoliko daljši. Pri tem ob odloženem psu **dosledno** izvedemo »obred« temeljitega pregleda

nastrele in priprav za delo po krvnem sledu. Tako bo pes, ki bo naše početje opazoval, to povezal z nalogo, ki jo bo opravljal. Pri tem se moramo zavedati, da v času vzgoje »krvosledca« še ne bomo naredili, dali pa mu bomo odlično osnovo za poznejše zahtevno šolanje za delo po krvnem sledu.

Vaje ubogljivosti med vzgajanjem

Opisali smo že, kako mladega psa naučimo vajo »*sedi*« in hojo ob nogi. Nujno pa je, da je psiček tudi **odložljiv**. Ko že dobro obvlada položaj »*sedi*«, ga pri sedenju s spodmikanjem prednjih tac in pritiskom na viher polagamo v ležeči položaj, pri tem pa izgovarjamo enkratni slišen ukaz »*prostor*«, uporabljamo pa tudi vidni znak, in sicer tako, da roko z odprto dlanjo za določen čas držimo nad glavo ležečega psa. Ko pes na slišni ukaz »*prostor*« in na znak roke leže, se postopoma začnemo odmikati od njega, vendar morajo biti ta odmikanja sprva skoraj nezaznavna, postopoma pa jih podaljšujemo. Po vestnem ponavljanju te vaje bo pes ostal na prostoru poljubno dolgo, saj ve, da ga bomo od tam »dvignili« – zagotovo prišli po njega! Psa s prostora nikoli ne kličemo, saj bo sicer zaradi takih izkušenj čakal samo na to, da bo zaslišal klic. Tako ga bo lahko našemu že malo podoben klic ali podoben zven piščalke pognal s prostora. Ko smo določen čas vajo »*prostor*« ponavljali, se lahko umaknemo za vogal (se psu skrijemo) in če bo pes mesto, ki smo mu ga določili kot prostor, zapustil, ga moramo takoj pripeti na povodec in ga z odločnimi kretnjami odvesti nazaj na prostor, ki ga je zapustil, kjer mora nato seveda mirno obležati. Čez čas ga s prostora »dvignemo« (pridemo ponj) in ga pohvalimo. Tako bo psiček dojel, da pride pohvala le po dosledno opravljeni vaji.

Vaja »dol«

Vajo »*dol*« (,dawn') učimo psa obvezno s piščalko; po enkratnem rezkem, daljšem, a ne predolgem pisku se mora pes čim hitreje namestiti v primeren ležeč položaj. Pes naj leži z ob telesu poravnanimi tacami, glava pa naj bo dvignjena ali spuščena med prednji taci. Za temperamentne pse in tiste, ki so zaradi vodnikovih napak pred učenjem te vaje že vztrajno gonili divjad, priporočam, da vztrajajo pri položaju, pri katerem pes položi glavo med prednji taci, sicer pa naj bo to stvar presoje vsakega posameznika. Z vztrajnim ponavljanjem vaje in čim hitrejšo name-

stivijo v primeren položaj bo vaja sčasoma prešla psu v meso in kri. Šele takrat bomo seveda lahko rekli, da je pes vodljiv ali, da ga imamo »v rokah«. **Obvezno** pa morajo to vajo obvladati samo **ptičarji in šarivci!**

Misli ob koncu

V zgodovini teorije in spoznanj o vzgoji, šolanju in vedenju lovskih psov so bila mišljenja glede tega dokaj različna, zelo dolgo pa je prevladovalo mišljenje – in ponekod še vedno prevladuje – da se s psom pred njegovo psihično in telesno odraslostjo ni treba kaj dosti ukvarjati. Skrbeti je treba le za pravilno prehrano, zdravje in telesni razvoj, ki ga dosežemo z izdatnim gibanjem. In šele, ko pes popolnoma odrase, naj bi bil sposoben za postopno šolanje, ki temelji na večji ali manjši prisili, kar je odvisno predvsem od znanja in vztrajnosti vodnika – »dreserja« in od uporabe najrazličnejših »dresurnih« pripomočkov (bodičastih ovratnic, teletaktov itd).

Način dela, ki sem ga opisal, in čim bolj zgodnje pravilno učenje že med vzgajanjem pa vse oblike prisile skorajda povsem izključijo, saj bo mlad psiček tako veliko hitreje in z manj odpora dojemal tudi zanj manj prijetne vaje. Najvažnejši pogoj in osnova za uvajanje psa v lov so zgoden začetek vzgajanja in učenja, njuno nadaljevanje in stopnjevanje vse do telesne in psihične zrelosti psa ter vztrajno utrjevanje vaj v času šolanja. Pri tem naj nam bo vodilo dobro znani rek: »*Kar se Janezek nauči, to Janez zna!*« In če si znamo pravilno razložiti še naslednji rek: »*Le vaja dela mojstra!*«, potem bomo seveda vedeli, da si mora mlad pes pridobiti čim več lovskih izkušenj, ki pa si jih bo pridobil pri spremljanju svojega gospodarja na lovskih pohodih in opravih v lovišču ter ob vseh možnih načinih lova.

Izpuščanje rac za gojitev v gojitvenih rezervatih

Za intenzivno gojitev mlakarice pridejo v poštev ribniki, bajerji, zaraščeni deli jezer, akumulacijska jezera, opuščeni glinokopi, gramozne jame, mrtvi rečni rokavi, počasi tekoče reke, širši potoki in umetno urejene mlake. Gojitvena mlaka mora biti v bližini tekočih voda, da lahko race preletavajo. To je zlasti važno pozimi, ko bajerji zamrznejo. Najprimernejši za gojitev mlakarice so bajerji ali druge vodne površine s stalnim dotokom tekoče vode, da pozimi vsaj del vodne površine ne zamrzne. V večjem delu gojitvenega bajerja naj bo voda globoka 30–40 cm, v delu pa tudi globlja. Seveda pa sama globina vode ne vpliva na uspešno gojitev, saj gojimo mlakarico tudi na globokih vodah, le da jo moramo tam izdatneje krmiti. Zaradi gnezdenja je najboljšo, če je sredi mlake zaraščen otoček, pa tudi obrežje naj bo dobro zaraslo z vodnim in obvodnim rastlinjem. Če mlake urejamo umetno z izkopom, uredimo sredi bajerja vedno en ali več otočkov, da je breg čim bolj razgiban, da ima veliko zalivčkov in da voda v večjem delu ni globlja od 40 cm. Vsak bajer ali zajezitev mora imeti tudi stalen dotok, da vodna gladina čim manj niha. Pri intenzivni gojitvi obvezno poskrbimo za gnezda ali valilnike. Gnezda, ki so na skritih mestih, so lahko preprosta, narejena iz kupov dračja in votlinic, ki jih napravimo iz kamnov, kovinskih ali plastičnih zabojev ali v votlinah drevesnih panjev. Vsa umetno narejena gnezda zakrijemo z zemljo, rušo in rastlinjem. Notranjost mora ustrezati račjemu gnezdu (30 × 30 × 25) z vhodom, ki ima 16 cm premera. Vse vidne umetno zgrajene valilnice, ki jih nameščamo na kole po vodni gladini (30 cm nad gladino najvišje ravni vode), ali valilnice, ki jih nameščamo na splave, pa naj bodo lične hišice ali pletene košare v obliki vrše. Valilnice moramo namestiti do konca januarja, da jih race pravočasno odkrijejo in nato tudi zasedejo. Vsako leto jih moramo očistiti in na novo nastlati s slamo oziroma suhim barskim rastlinjem. Race naselimo v gojitveni rezervat iz umetne zreje. Izpuščamo račke, stare

6 tednov. V gojitvenih rezervatih so race razmeroma domače, kar ni nobena slabost, saj le tako ostanejo v rezervatu, kjer dajejo številni prirastek. Ob primerni oskrbi valijo celo dvakrat na leto, kar se pri naravni gojitvi ne dogaja. V gojiščih krmimo race vsak dan. Na dan porabimo od 6 do 8 dkg zrnaste hrane, pozimi pa celo nekaj več. Ker se race precej hranijo tudi z zeleno hrano, poskrbimo, da imajo na voljo čim več vodnega in obvodnega rastlinja, ob bajerju pa uredimo negovano trato ali krmno njivo. Za krmljenje mladih račk uredimo posebne krmilnice iz letvic ali pletiva z odprtini 6 cm, da preprečimo pristop odraslim racam. Odrasle race krmimo največ s koruzo, pšenico in raznimi žitnimi odpadki, mlade račke do starosti štirih tednov pa s krmili za piščance.

Pri intenzivni zreji moramo že pred parjenjem poskrbeti za pravilno spolno razmerje, ki naj bo 2 do 3 raci na enega racmana. Če so tudi pri tem spolnem razmerju samci preveč agresivni do valečih samic, ustrelimo nekaj racmanov tudi med samim razmnoževanjem. Bolje pa je, če del samcev odlovimo in jih med valjenjem zadržimo v posebni voljeri. Nesnost se v intenzivni zreji začne že zelo zgodaj. Da jajca ne pomrznejo, je najbolje, da jih iz gnezd do konca marca pobiramo. Pobiramo jih enkrat na teden, vendar po dve jajci pustimo v gnezdu. Pobrana jajca izvalimo v inkubatorju, račke pa

3 do 4 tedne ogrevamo, in sicer tako kot zrejamo piščance. Če jajca v gnezdih pomrznejo in popokajo, moramo gnezda na novo nastlati. Prezgodnja nesnost in izvalitev rac ni zaželena tudi zato, ker so izvaljene račke zaradi pomanjkanja kritja zelo izpostavljene pernatim plenilcem, zaradi mraza pa tudi poginjajo. V vsakem račjem zrejalšču, posebno v času valjenja in vzgajanja račk, moramo stalno nadzirati številčnost plenilcev. Plenilci lahko opustošijo celo račje zrejalšče, zato ni odveč, če zrejalšče ogradimo s primerno ograjo. Razen s puško moramo plenilce odvljavati tudi s pastmi, vrane in srake pa tudi zastrupljati s fosforno emulzijo.

Prirastek v zrejalščih se giblje med 4–6 rac po samici. Del prirastka se vedno odseli v bližnje vode, tako da ostane v račjaku približno enako število rac. Prirastek se po naselitvi stopnjuje do dve ali tri leta, nato pa začne upadati. Kaže, da stare race, ki ostajajo v zrejalšču, niso več tako aktivne pri valjenju. Najbolje je, da po treh ali štirih letih gojitve staro matično jato izločimo in naselimo nove race.

V zrejalšču rac lova po pravilu ne opravljamo, razen če gre za odlov stare matične jate. Ves lov izvajamo na preletu rac in na zalaz na sosednjih vodnih površinah. Prelet pospešimo tako, da začnemo race krmiti na mestih, kamor redno priletavajo.

Lojze Černe

Umetno urejena račja mlaka v Vokah pri Plešivici (LD Brezovica)

Foto F. Končan

Preprečevanje škod na divjadi v kmetijstvu

Preprečevanje škod na divjadi v kmetijstvu je nadvse obsežna in kompleksna tema, katere korenine segajo daleč v preteklost.

Kako zelo se je v zadnjih letih spremenilo gospodarjenje!

Z intenzivnim obdelovanjem velikih površin z uporabo gnojil in herbicidov so se sicer zvečale njivske površine in hektarski donosi, naravni življenjski in pašni prostori za divjad pa so se tako skrčili, da se je tudi številčnost divjadi, ki se vselej prilagaja spremenjenim življenjskim razmeram, avtomatično zmanjšala.

Tehnizacija in modernizacija kmetijstva sta spremenili tudi način gospodarjenja, tako da prihajajo v uporabo vse zmogljivejši stroji in naprave. Ti so hitrejši in z njimi je pogosto mogoče delo, za katero sta bila prej potrebna dva delovna postopka ali več, opraviti v enem delovnem postopku, in to poleg vsega še v bistveno krajšem času. Kmetijski stroji pa v veliki meri ogrožajo poljsko divjad.

Najbolj ogrožen je predvsem poljski zajec, pa tudi vse ptice, ki gnezdiijo na tleh.

S komasacijo nastale velike površine so prinesle s seboj tudi nevarnost erozije obsežnih območij. Da bi izboljšali mikroklimo in zmanjšali odnašanje prsti z vetrom, so uredili zaščitne vetrobranske pasove, ki so zelo pomagali pri oblikovanju biološko vsaj kolikor toliko zdrave, pestre krajine. Ti kakih 12–15 m široki, piramidasto posajeni zaščitni pasovi dajejo zdaj divjadi poleg tako potrebnega kritja tudi hrano v obdobjih po žetvi.

Zaradi stresov, ki so posledica koncentracij na majhnih površinah, zaradi lakote in pogostejših stikov s povzročitelji bolezni, ki so posledica lokalno večje gostote divjadi, se pogin še povečuje. Najhujše obdobje lakote lahko tako pričakujemo v juliju in avgustu po žetvi žita.

Ta položaj je mogoče izboljšati le, če v lovišču uredimo kar se da številne majhne, enakomerno porazdeljene gojitvene otoke remize, ki do neke mere omogočajo revitalizacijo biotopa. Posebno pomembna je tudi pravilna po-

Z melioracijami in komasacijami nastale velike kmetijske površine so prinesle s seboj tudi nevarnost erozije obsežnih območij. Stroj za kopanje melioracijskih jarkov pri delu.

Foto N. Podlogar

saditev rastlin, ki naj divjadi poleg zadostnega kritja dajejo tudi bogato hrano.

Kar se da enakomerna porazdelitev teh majhnih gojitvenih otokov po vsem lovišču je tako pomembna zato, ker je prostor, ki ga mala divjad potrebuje za stanišča in akcijsko območje, razmeroma majhen. Da je treba tu posvetiti pozornost intenzivnemu lovu na plenilce in potepuške pse ter mačke, se razume samo po sebi, saj je miza za te živalske vrste tu bogato pogrnjena.

Enako nevzdržen je položaj v živinorejskih območjih. Tu namreč prevladujejo travniki, katerih delež znaša kar do 90 odstotkov. Tudi tu ob košnji – v mukah – pogine veliko srnjih mladičev, mladih zajcev in pernate divjadi. Tako nastala gospodarska škoda gre v milijone.

Izgube ob košnji so že star problem, ki pa je z modernizacijo in tehnizacijo naglo postajal vse resnejši.

Že v časih, ko so travo kosili s kosami, se je dogajalo, da je kosec ranil srnjega mladiča, zlasti še, če je bila trava

gosta in če ni bil dovolj pazljiv. Sčasoma pa so prihajale v uporabo samovozne gredaste kosilnice, kosilnice, ki se montirajo na traktor, in naposled moderne rotacijske kosilnice. Če pomislimo na to, da znaša hitrost košnje s temi rotacijskimi kosilnicami med 20–25 km/h, je jasno, da redi ni mogoče več opazovati. Pa tudi če bi kosec pred strojem žival opazil, kosilnice ne bi mogel več pravočasno ustaviti.

Poleg tega se travniki kosijo s temi hitrimi kosilnicami od zunanjega roba navznoter. Divjad pa po nagonu, ki jo sili, da si v nevarnosti poišče kritje, beži proti središču travnika, kjer jo kosilnica vse tesneje obkroža. Zadnje redi prinesejo številnim živalim, ki si ne upajo bežati čez sveže pokošeno čistino, zanesljivo smrt. Zato že dolga leta razvijajo metode, ki naj bi zmanjšale izgube pri mladi divjadi med košnjo. Do kraja pa tega problema gotovo ne bo mogoče nikoli rešiti.

V naših loviščih je najbolj ogrožena srnjad, ker je pri nas pač glavna divjad.

Najpreprostejši način, da srne z njihovimi še neobglenimi mladiči tisti dan, ko bomo kosili, zadržimo stran od površin, kjer bomo kosili, je ta, da pozno popoldne na dan pred košnjo v soglasju z lastnikom divjad s strašili preženemo s travnika. V ta namen zapičimo približno vsakih 50 m poševno v tla kaka 2 m dolgo palico, nanjo pa natakemo in pritrdimo barvasto plastično vrečo, kakršne se uporabljajo za različna krmila in gnojila. Vrečo ob spodnjem robu zarezemo tako, da dobimo široke trakove, ki že v najšibkejšem vetru precej okrepijo strašilni učinek.

Večina srn se bo s strašili »opremljenih« površin tisti večer, ponoči in še naslednjega jutra izognila oziroma z njih odpeljala svoje mladiče. Seveda pa je treba, če iz kakršnegakoli razloga nato ne kosimo, strašila čimprej odstraniti. Naslednjega dne bi se srne nanje namreč že navadile. Strašila je treba pobrati tudi, če smo košnjo odložili za en sam dan. Pravzaprav poberemo samo vreče, palice pa pustimo, da jih bomo lahko spet uporabili, ko bomo nameravali kositi.

Druga metoda za zmanjšanje izgub pri mali divjadi je ta, da tik pred košnjo in med njo preiščemo travnik s psom. Povsod tam, kjer pes dvigne srno, je treba natančno preiskati ustrezno velik krog, da dvignemo še mladiče.

Biotehniška dela v loviščih

Z naraščanjem uporabe traktorskih priključkov za košnjo so se začeli vrstiti poskusi, da bi razvili naprave za reševanje divjadi ali plašila, ki bi jih bilo mogoče namestiti na traktor in ki bi ob robu travnika tako prečesali red, ki pride naslednja na vrsto, da bi malo divjad dvignili in jo napodili v beg.

Ena takih naprav je »Pischelsdorfer Wildretter«, ki so ga razvili leta 1970, leta 1971 pa je prišla na trg. To plašilo je sestavljeno iz treh različno debelih kovinskih cevi s kvadratnim prerezom, katerih skupna dolžina znaša 450 cm, zloženo skupaj pa meri v dolžino približno 190 cm. Na zunanjem robu naprave je na dolžini 150 cm v enakomernih razmikih obešenih 5 verig z zvončki. Nad njimi je nameščena ponjava v kričeči barvi.

Kako to plašilo deluje?

Iztegnjena roka plašila drsi po stoječi travi, in sicer po tistem pasu, ki pride naslednji na vrsto za košnjo. Divjad, ki se skriva v tem pasu, preplaši na tri načine: s kričečo barvo ponjave, z zvončkljanjem zvončkov in z dotikom verig.

Ker pa je napravo na traktorje z rotacijskimi kosilnimi priključki težko namestiti in ker je težka in toga, jo danes komaj še kdo uporablja.

Leta 1981 je prišlo po dveletnem razvojnem obdobju na trg plašilo, ki deluje na povsem drugačnem principu. Gre za električno plašilo z dodatnim mehanskim učinkom, ki deluje kot vžig pri bencinskem motorju. Njegov učinek temelji na električnem sunku visoke napetosti, ki ga proizvajata dve vžigalni tuljavi, impulz zanj pa prihaja iz tranzistorne krmilne naprave. Na roki iz bambusa je nameščenih 7 izoliranih jeklenih vzmetnih palic, ki vodijo električne sunke v travo. Pri tem nastaja okrog palic napetostno polje. Divjad se dvigne in zbeži, ker jo bodisi zadene električno napetostno polje, ali pa se je dotakne in jo obenem strese ena od palic.

Krmilna naprava plašila je nameščena na ploščo s sklopnim členom. Nepremični del tega člena se namesti na montažni nastavek na traktorju. Taka pritrditev omogoča, da plašilo med vožnjo do travnika zasučemo vzdolž traktorja, pa tudi to, da se roka plašila takrat, ko se dotakne ovire, na primer drevesa ali grma, zapogne nazaj in zdrsi ob oviri. Električne sunke prena-

Večina srm se bo s strašili opremljenih površin tisti večer, ponoči in naslednje jutro izognila oziroma z njih odpeljala mladiče.

ša, kot smo že povedali, 7 vzmetnih jeklenih palic, ki so povezane z vžigalnimi tuljavami tako, da je na isto tuljavo priključena vsaka druga palica. Ker tuljavi delujeta v protitaktu, je dosežen optimalni učinek. Kot je pokazala praksa, morajo biti palice nameščene tako, da segajo najmanj 10 cm nad tla in se jih po možnosti ne dotikajo.

V razmikih po 30 cm nameščene palice drse po travi in se je mehansko dotikajo v pasu naslednje košne redi, saj je iztegnjena roka plašila dolga 3 metre in je nameščena v višini zunanega roba zadnjega kolesa. Poleg mehanskega dotika učinkuje še z električnim udarcem visoke napetosti.

Plašila za divjad, ki delujejo na principu mehanskega dotika, so razvili tudi v Zvezni republiki Nemčiji. Najbolj znano med njimi je plašilo firme ERMA.

Od lani se vse pogosteje uporabljajo tudi utripajoče svetilke z avtomatičnim vključevanjem ob mraku. Gre za posebne svetilke, izdelane prav v ta namen, ki oddajajo svetlobne bliske v vse smeri in se avtomatično vključijo, ko se zmrachi.

Postavimo jih – enako kot strašila iz plastičnih vreč – na večer pred košnjo, in sicer na približno 2 metra visokih palicah.

Pomembno je, da se lotimo reševanja divjadi na kar se da velikem prostoru. Le malo koristi je od tega, če divjad preženemo z enega travnika na sosednjega, kjer je potem še bolj izpostavljen smrti pod kosilnico.

Ali in kako se plašila uporabljajo, je odvisno samo od lovca. Le maloštevilni kmečki gospodarji so, kot kažejo izkušnje, sami od sebe pripravljene uporabljati plašila za divjad, ker je to pač povezano s stroški in izgubo časa. Čim bolj zapleteno je plašilo in čim teže ga je namestiti in z njim ravnati, tem manj se uporablja.

Smiselno in učinkovito reševanje divjadi je mogoče le, če se gospodar in lovec ustrezno dogovorita, in seveda če se ga lotimo na dovolj velikih površinah.

Stoodstotno učinkovitega plašila za divjad ni in ga tudi nikoli ne bo. Zato je koristno vse, kar se – vsaj približno učinkovitega – sploh uporablja. Še bolje je, če uporabljamo po več plašil hkrati. Naloga lovcev pa je, da ukrenemo vse, kar lahko divjadi zveča možnosti za preživetje.

ing. Norbert Nussbaumer, ZRN

Dedova risanica

Lado Pohar

Slednji list v brezkraini knjigi narave obrnemo teže od prejšnjega ... Tam so še zatočišča mira in lepote. Poslednja zatočišča pred jekleno pošastjo človekove tehnike, ki preti požreti vse, kar mu je nekoč bilo sveto in ljubo, še zarje z neba ...

France Avčin: Kjer tišina šepeta

Pokopavali so starega lovca Janeza Robido, po domače Janeta. Domači pogrebci so si radovedno ogledovali številne goste, pokojnikove bojne tovariše, njegova odlikovanja in prelomljeno puško. Njihovi pogledi so se kasneje usmerili h govorniku. Ustavljali pa so se tudi na svetlih krpah prvih piskalc, ki so zlato rumeno žarele ob pokopališkem zidu, na južnem, dvignjenem robu podeželskega trga. Uhajali so jim na sveže zelenje prisojnega griča za njim, kjer so v toplem vetrcu nihali zvončki. Pa prek Save na osojno stran, koder je še vedno gospodarila zima in kjer je aprilsko sonce komajda načelo debel snežni oklep na hribih nad strmim savskim bregom. Zima in pomlad, smrt in življenje, ostro ločeni, a hkrati tesno povezani med seboj, je pomislil Andrej, ko je s sinom in vnukom stal tik ob krsti.

To leto je zima rano zagospodarila. Ves čas je bila tudi močno radodarna s snegom in mrazom ter daleč v pomlad ni in ni hotela odložiti vajeti iz premirih rok. Stricu Janetu, s katerim je Andrej še pred meseci ob polni luni čakal lisico, je zledenela poslednje življenjske sokove. Ko je pred dnevi na svoji samotni domačiji ves okoren in otrdel zapiral pred mrakom kurnico, mu je na gredi spodrsnilo. Šele naslednje dopoldne ga je mrtvega našel nečak Andrej, ki ga je sicer pogosto obiskoval. Zamišljen in nekam odsoten je stal zdaj ob stričevi sveži jami, sredi prijateljev in znancev.

Andreju Kovaču je bil Janez Robida-Jani, poleg sina Aleša in vnuka Gregca, edini sorodnik, pa tudi najljubši prijatelj in vzor lovskega tovariša. Pevski zbor dolinske lovske družine se je z žalostinko poslavljaj od Janeta, svojega najstarejšega člana. Mehka melodija je Andreja odnesla od odprtega groba nazaj v predvojni čas, ko so Robidovi že bili pokopali deda, stric Jani pa je bil še v najboljših moških letih.

Bila je cvetna nedelja, aprila 1941. Gimnazijec Andrej in brat Miha, študent gozdarstva,

sta doma preživljala velikonočne praznike in sta se iz trga, kjer so Kovačevi takrat stanovali, namenila obiskat strica Janeta, materinega brata. Ustavila sta se najprej pri cesti nad jezom, kjer je nad vodo kot koklja na piščetih čepela stara kajža s črvim lesenim gankom ter slamnato streho. To je bila njuna rojstna hiša, prastaro domovanje Robidovih, med Rečico in izlivom njenega pritoka Rakušice vanjo. Od hiše je pot vodila ob Rakušici navzgor skozi gozd do Janetove domačije Za Robom, navzdol prek mosta čez Rečico pa v rodovitno Dolino, ki so jo z vseh strani varovali hribi. Rečica je tekla vanjo skozi deber na zahodni strani, na vzhodnem delu, kjer se je Dolina znova zožila, pa se je ob njenem izlivu v Savo stiskalo staro trško naselje. Utesnjeno je bilo med vodama in strmino, na kateri so se belile razvaline srednjeveškega gradu.

Okoliške hribe so pokrivali bogati gozdovi. V prejšnjih stoletjih so jih na več krajih zredčili v poseke, pašnike in polja. Nanje so bila kot gnezda jastrebov pripeta hribovska naselja in gorske kmetije. Gozdovi ob gornjem toku Rečice so prehajali v pravcati pragozd, kjer so še v nedavnih časih živeli tudi volkovi in medvedje. Niže v Dolini so iz gozdov in rebri prihajali na travnike in polja zajci in srnjad na pašo. Žitna in koruzna polja pa so dajala zavetje fazanom, jerebicam in prepelicam.

Drugo polovico posesti Robidovih, Za Robom, je dokupil še njun praded Johan. Razširil, pozidal in uredil pa je hišo njegov starejši sin, njun ded Janez. Fanta sta praded poznala le iz dedovih in maminih pripovedi. Bil da je spreten tesar in imeniten graditelj mlinov. Postavljaj jih je daleč okrog po Sloveniji in Hrvaški s svojimi tremi sinovi, ki so bili tudi vsi tesarji, ali kot so jim takrat rekli, cimpermani.

Prababica Lojzka se je na Robidovo domačijo priženila s hribov iz Podkuma. Zemlja je bila tam revnejša, rodna obdobja krajša, pridelki pa skopi. Pri sedemnajstih letih je že morala na delo v dolino. S parom volov je pomagala vlačiti tovarne barke, »tombase«, po Savi navzgor. Po stari rimski poti je po šest parov vlačilo žito s Hrvaškega. V trškem pristanu so ga iztovarjali, nato so na barke nalagali les in drva ter jih po Savi navzdol krmarili na Hrvaško. Za plačilo so dobivali žito. Primerilo se je, da so morali ob viharnem vremenu presekat vlečne vrvi,

sicer bi barka potegnila živino pod breg v razburkano Savo. Če je šla barka tako po zlu ali če zavoljo slabega vremena ni prispela s Hrvaškega, so bili lačni.

Deda Janeza pa sta Kovačeva Miha in Andrej dobro poznala. Cenila in ljubila sta ga, kot znajo le vnučki svoje stare starše. Občudovala sta njegovo tesarsko spretnost, pa povezanost z naravo, zlasti z gozdom in njegovimi prebivalci. Ded je bil strasten lovec in ribič. Tudi on je bil močno navezan nanju. Kot vdovec, ženo Jožefo mu je pobrala španska, je živel le za vnučke. Po babičini smrti so bivali ded in Kovačevi skupaj in hči Karla, njuna mati, je gospodinjila. Srednji sin Jani se je bil oženil in je prevzel domačijo Za robom, drugi trije sinovi pa so pomrli. Starejši Tonče je padel na soški fronti, mlajša pa sta tik pred prvo svetovno vojno odšla v Ameriko, kjer ju je zasulo v rudniku.

Deda so ti udarci spodsekali, vendar ga niso zlomili. Duševno je ostal čil in je še vedno hodil zravnjan, visok kot smreka. Kadar je bil pobit in otožen, je povsili ramena, objel sklonjeno glavo v velike, močne dlani in se pogreznil v molk. Takrat ga otroka nista upala nadlegovati. Iz mračne negibnosti ga je znal vzdramiti le prepeličar Fidel. Tako dolgo se mu je muzal in vrtel okrog kolen, dokler ga ded ni počohljajal za uhlji, snel puško s klina in odšel z njim v reber. Vračal se je vever in sproščen, pa najsi je prišel s plenom ali brez njega. Sprehod skozi samotni gozd s Fidelom ga je pomiril; bolečino je ponovno pokopal globoko vase.

Miha in Andrej sta lahko spet zajahala vsak po eno dedovo koleno in njunim vprašanjem – zakaj, ter dedovim odgovorom – zato, ni bilo konca. Dedove pripovedi, pravljice in lovske zgodbe so bile slikovite, včasih grozljive. Poslušala sta jih tesno stisnjena v kot na kmečki peči, najpogosteje v temi, saj pred večer zavoljo varčnosti niso prižigali petrolejke.

Dedovo pripovedovanje je napolnilo mračno izbo z vilami, palčki in čarovnicami. Vanje je ded trdno verjel. Domovale so po votlinah v bližnjem hudourniškem grabnu pod veliko Medvedovo skalo, od tam pa so o polnoči na metlah jezidle v Podkum na zabave. Pod Štucarjevimi tolmunom živi v steklenem gradu povodni mož. Če otroci mečejo v tolmun prevetlike kamne, se razjezi in se maščuje z viharji, plohami in povodnjimi. Gozdni mož, grd in poraščen s črno dlako, prebiva v gostih gozdovih Jatne. Treba mu je nastavljati živež, da ne bi prišel v vas in se lotil ljudi. Gorski škrtatje se skrivajo v podzemeljskih rovih na revirski strani hribov. V njih hranijo zaklade zlata, srebra in dragih kamnov. Dobrim, revnim ljudem ta bogastva radi razkažejo in tudi kaj podarijo. Hudo pa kaznujejo hrupne pijance, pohlepneže in

druge nepridiprave, ki se s slabimi nameni prikrađejo k njihovim jamam.

Divje jage ni mogoče videti, le slišiš jo, kako hrumi in šumi skozi gozd. Ded se je nekoč ponoči vračal domov iz Široke škrbine, kjer je na Gračnikovi kmetiji postavil nov skedenj. V Petelinji soteski je zaslišal pasje lajanje in klice divjega lovca. Na skalnem pobrežju Rečice, nad lisičjimi jamami, je vabil pse: »Uj, ta, ta, ta!« Ded, ki je pri Gračnikovih po likofu spil kozarec tolkovca preveč, je bil korajžen in ga je začel oponašati: »Uj, ta, ta, ta, ...!« Odgovora ni bilo, nastala pa je mrtva tišina. Ko je prišel iz gozda na cesto v Dolino, mu je nenadoma pot zaprla senca divjega lovca. V dlan mu je potisnil otroško roko in zagrmel: »Na, pomagal si mi loviti, pomagaj še pojesti!« Ded je bil v hipu trezen, pognal se je v dir in se ni ustavil vse do doma.

Brat Miha je iz mesta, kjer je študiral, prinesel Andreju to pot slabe novice o položaju v svetu in o fašistični nevarnosti. Nekaj časa sta brez besed slonela ob ograji nad jezom Rečice in izmenoma pogledovala svojo rojstno hišo na bregu in njen odsev v potoku. Voda je bila mirna in temna. Oživila je na trenutke, ko se je pod gladino zablestel srebrn ribji trebuh in se naslednji hip utrnil v motno globino.

V bližini nekdanjega doma je poigravanje rib brata spomnilo, kako sta jih nekoč skrivaj lovila od tu pa vse do izliva Rečice v Savo. Kar z golimi rokami sta segala ponje pod kamne in pod korenine ob bregu. Mama je imela ocvrte ribe neznanško rada, ni pa jih hotela čistiti. Kadar sta kakšno ušpičila ali se prekasno vračala s potepa, sta ji zato prinesla sveže, očiščene ribe. Pogosto jima je tako spregledala raztrgane hlače, mokre in umazane srajce ali ju ni zaradi manjših grehov zatožila očetu. Tudi oče je bil vnet

ribič. Lovil je največ z mrežo v Savi in je iz njenih naraslih, motnih voda potegnil na suho prenekaterega sulca. Sicer pa je imel najraje rake, ki so jih lovili ponoči v bližnji Rakušici s koši na polžjo vabo. V večjih tolmunih, »donfih«, so živele tudi vidre. Njihove ljubke igre sta fanta najraje opazovala z dedom, ki ju je znal pripraviti, da sta vztrajala v kritju negibna, brez daha, vsa očarana.

»Zlodja, postrvi je pa vedno manj!« je Miha pretrgal molk spominov. »Odkar so razširili fabriko, je voda vedno bolj umazana,« je odvrnil Andrej.

»Da, da, umazana voda,« je kot sam zase zamrmral Miha. »Pa veš, kaj mi je rekel urednik Jutra, ko sem mu prinesel sestavek o tem, kako strupene odpadke iz fabrike redčijo zarod plemenitih rib v Rečici? Fant, če se ne motim, je dejal, je tudi tvoj oče zaposlen v fabriki. Kaj bi mu rekla uprava, če bi prebrali, da jih v časniku napada nekdo, ki je njihov kruh?«

»Kleni in mreže se kljub vsemu še kar dobro držijo,« nadaljuje Andrej glasno razmišljanje. »Lepe postrvi pa se zadržujejo zlasti v gornjem toku, vendar jih tam niti člani ribiške družine ne smejo loviti. Pravice je odkupila fabrika, ribari pa Hans Pergar s svojimi tujimi in domačimi prijatelji. Vedno več njemu podobnih, sumljivih nemškutarjev prihaja zadnje čase k nam. Kljub krizi, ko za naše ljudi ni dela, dobijo taki v tovarni takoj dobro plačane službe ... Hans je iztrebil tudi zadnje vidre v Rakušici. Ker jim ni bil kos s puško, jih je ugonobil s pastmi. Je pač lovski zakupnik in mogočnež in nihče se mu ne drzne zopraviti!«

»Divjadi in domačim ljudem je pri nas zdaj enako hudo. Bojim pa se, da nam utegne biti v prihodnje še huje kot divjim živalim,« je mrko dodal Miha.

S hriba nad domačijo Za robom se je oglasil zvon podružnične cerkvice in ju opomnil, kam sta namenjena. Stekla sta po bližnjici prek stranske zapornice ob jezu navzgor, šla čez brv na Rakušici in se napotila ob njenem živahnem toku navkreber. Struga je bila polna motnih pomladnih voda. Srdito so udarjale ob strme, škrljave bregove, obrasle z jelšami. Ilovnata, rdečkasta voda se je bučno prekucevala prek zamolklo temnih skalnih pragov in se razbijala v tisočero drobnih kapljic, ki so se diamantno iskrale. Divje se je metala v peneče kotle, da so iz struge vstajale mavrične meglice v sončno dopoldne. V zadnjih, dolnjih tolmunih, se je umirjala, vrtinčila bele pene in se končno jezno pognala prek šumečih slapov proti koncu svojega kratkega toka – k izlivu v Rečico.

Miha je zadržal korak, negibno obstal in z glavo nakazal smer. Andrej je zagledal skalo na bregu nad vodo in na njej lisico, ki se je sončila. Zvita tetka ju je opazila, vrgla se

je z enim skokom v goščavo in jima izginila izpred oči.

Po senčni, ilovnatu poti sta prišla v bližino starega mlina. Stal je med potokom in močvirjem, ki je bilo s cvetočimi kalužnicami kot z zlatom obrobljeno. »Oglej si Marcelovo lekarno!« je vzkliknil Miha, ki je bil odličen botanik. Zakoračil je v močvaro in Alešu kazal dišavnice in zdravilne rastline: »Vodna meta, kukavičja lučka, potočna sretena, krvenka, konjska griva ...« Tisto o lekarni pa je veljalo mlinarju Marcelu, čudaškemu samotarju in zeliščarju. Mlel je poredko in se je preživljal bolj s tem, kar sta dajala gozd in reber. Nabiral je zdravilne rastline, borovnice, maline in gobe ter pasel ovce. Govoril je malo, veliko in sočno pa je preklinjal. Župnik ga je nekoč pri spovedi zavoljo tega ošteval in mu zabičeval, naj vsaj ne preklinja ovac, ki da so jagnjeta božja. »Ja, ja gospod! Mlada ovca je že jagnje božje, stara bravka je pa preklet hudič!« ga je zavrnil Marcel.

Pri mlinu se je svet razmaknil v nizko planoto in se odprl. Na njej so med rjavimi polji zeleneli travniki in pašniki. Polja še niso bila obdelana. Nekaj je splašilo jato vran, ki so razkopavale ostanke gnoja, da so krakajoč odletele. Fanta sta ugledala ujedo: izpod visokih krošenj je planila na mladega zajčka, ki je dremal med razori. Zaželela sta mu vso srečo, ko jo je urno ucvril ob robu grape proti gozdu in v njem izginil.

Više zadaj je planota naslonjena med dva sosednja hriba, spredaj pa se strmo spušča k Rečici in cesti, ki se vije ob njej. Z njenega roba se odpira razgled po Dolini, po razpognjenem naselju na obeh straneh Rečice, pa po hribih zadaj od savskih bregov do Kuma. Fanta sta tu postala in pila lepote s pisane palete pomladnih barvnih otenkov. Bohotno zelenje mladega bukovja v gozdičkih, prvo belkasto popje sadnega drevja po bregeh. V soncu se srebrno bleščijo okenca hišic z rdečimi strehami, na vrtovih med njimi nežno rdijo marelice. Ljubeče sta zrla rodni kraj, ki se je mirno in lenobno sončil v mirnem nedeljskem dopoldnevu.

Predramil ju je nenaden, silen ropot mogočnih letalskih motorjev, kot jih doslej še nista slišala. Pošastne črne ptice so naglo kot strele preletele Dolino in se onstran savskih hribov med oglušujočimi žvižgi kot velikanske roparice bliskovito spustile strmo navzdol. Že v istem trenutku pa so vso Dolino pretresle strašne detonacije.

»Nemške štuke bombardirajo železniško križišče!« je zakričal Miha. V divjem diru sta se pognala po poljski poti skozi gozdiček proti stričevi domačiji. Stric, stara mati in male sestrične so bledi in zaskrbljeni stali na dvorišču in nemo strmeli v hribe nad Savo. Od tam so se v kratkih, naglih rafalih oglašale strojnice in topovi protiletalske baterije jugoslovanske vojske. Izza Vranjega

hriba se je dvignil oblak sajasto rumenega dima, nato pa so sovražna letala izginila prav tako naglo, kot so znenada priletela. »Napadli so nas brez vojne napovedi, ga-dje!« je skozi zobe siknil stric Jane. Družini je velel v hišo, fanta pa je povabil v bližnji čebeljak. Čebele so mirno izletavale v sadovnjak ob gozdčiku in se težko obložene s polnimi koški žolte obnožnine vračale na brade panjev. Pred uljnjakom se je Jane ponovno razgledal, ali ni v bližini nepoklicanih oči in ušes, ter potisnil fanta vanj. Čebeljak je bil tesarska mojstrovina, zgrajen skoraj brez žebeljev, z lesenimi spoji in vezmi. Stric je odmaknil nizko omaro na zadnji steni, kjer so hranili satje. Odstranil je lesen zatič na debeli gredi, ki je počivala na spodnjem veznem tramiču. S hitrim, močnim sunkom jo je razklenil v dve polovici in iz enega dela izvotljenega skrivališča potegnil cev, iz drugega pa vrat in kopito risanice. »Odkar nisem več čuvaj in zaprisežen lovec, jo hranim tukaj, kjer jo je že ded Janez skrival med prvo svetovno vojno,« je dejal. »Spet prihajajo težavni časi. Kdo ve, ali se bo in kdaj se bo vrnil domov moj Jože, vajin bratranec, ki je v vojaški šoli v Srbiji. Kako bo z menoj, se tudi ne ve. Prav je zato, da vidva mlada vesta zanjo. Spomin na deda je, ki jo je znal čuvati, a tudi uporabljati. Gotovo jo bosta znala s pridom tudi vidva, če bo čas za to ...!« Nad nasprotnim savskim bregom je znova odjeknil rafal ...

Andrej se je močno zdrznil. Zdramil so ga zvoki lovskega roga in nekdó, ki mu je krepko stisnil dlan. Ob njem je stal vnuk Gregec in ga vprašujoče, zaskrbljeno gledal. V ušesih so mu odmevali zaporedni streli pušk. Pred seboj je na vznožju hriba ob pokopališkem zidu videl lovce, razporejene kot za brakado. »Ded Andrej, kaj je s teboj, ali ti ni dobro?« ga je prestrašeno rotil Gregec. »Nič mi ni, zdaj ne morem ... Pozneje ti razložim,« je zamrmral Andrej in se pomaknil bliže k jami. S klobuka je tudi on snel zeleno vejico in jo spustil pokojniku na krsto v jami, tako kot so to storili poprej drugi lovci, svojemu tovarišu v zadnji pozdrav. »Mirno počivaj, dragi Jane, lov je za vedno končan,« je zašepetal in nato počasi odšel za pogrebci.

Po pogrebu je Andrej povabil lovce, ki so Janetu v starosti pomenili resnično družino, v krčmo na sedmino. H Kovačevim je prisedel starešina, gozdarski inženir, sošolec Aleša, njegovega sina.

»Tako se vsi počutimo, kakor da bi izgubili očeta,« je dejal. »Mislili smo, da ga poznamo, vendar se mi zdi, da smo šele danes, ko se je končala, občutili vso tragiko njegove življenjske poti in doumeli njegov človeški lik. Kljub vsemu pa mi le ni povsem jasno, kdaj in kako je ostal tako sam na svetu in od kod toliko Pergarjevega sovraštva do njega.«

Eden izmed mladih velikih čopastih ponirkov, ki ob presihanju Cerkniškega jezera ne bo preživel brez pomoči
Foto S. Poljšak

Nam boste pomagali preživeti?

Da se predstavim: sem, oziroma bil sem, ker sem lani preminil na Cerkniškem jezeru, ko je presahnilo, mlad veliki čopasti ponirek. Sprašujem se: ali jaz kot zavarovana ptica, čeprav včasih naredim tudi nekaj škode na ribjem življu, res nimam pravice živeti?

Povedal vam bom vso življenjsko zgodbo, saj ni dolga ...

Vemo, da Cerkniško jezero vsako leto vsaj enkrat ali pa tudi večkrat presahne. Takrat je za nas ponirke res hudo, posebno še za mlade. Perje nam še ni popolnoma zraslo, bolj puh je še, zato ne moremo leteti; lahko pa plavamo in se potapljam. No, in tu je težava; če ni vode, ni niti plavanja, ne hrane, ki jo v času intenzivne rasti potrebujemo res veliko.

Ko je začela voda na Loviščih presihati, so prišli ribiči z mrežami, vedri in cisternami in začeli reševati ribe in mladež ter jih odvažali tja, kjer voda nikoli ne presahne in je je na pretek. Nas pa, kot da ne obstajamo. Tu pa tam se je kak ribič spomnil in se potrudil ter katerega od nas odnesel med ločje, vsega blatnega in mokrega. Mi pa, zvesti naravnemu nagonu, spet nazaj v ostanke vode oziroma blata. Tu pa nam ne kaže najbolje!

Blato nam je premočilo in zlepilo še tisti puh, ki je bil suh, in počutili smo se kot v mavčnem oklepu. Varstvenikov narave, ljubiteljev narave, ptic, živali pa od nikoder! Kje ste vsi tisti, ki tako lepo pišete in govorite o varstvu narave, živali, ptic ... , kje so vaša dejanja?

Nisem moralist in vem, da je prenekatera smrt med mladiči nekaj naravnega, če že hočete – naravna selekcija, vendar pa vseeno mislim, da v sedanjem tehnološko razvitem in vedno bolj onesnaženem času in okolju ni nobeno naše življenje odveč. Rešujte živali, pa čeprav »samo« nas, ponirke!

Sploh pa, če vemo, da bi bilo za rešitev nas ponirkov potrebno le malo truda in časa. Do kraja naše rešitve – vode, je le 2–3 km!

Upam, da to leto le ne bo ostalo samo pri razmišljanju in da boste vsi ljubitelji in varstveniki narave, z lovci na čelu, storili tudi kaj bolj konkretnega na tem področju in rešili usodne pogube vsaj kakšno naših življenj.

V upanju na življenje vas lepo pozdravljamo: mali ponirki, veliki čopasti ponirki, črne liske, vodne kokoške in njihov prevajalec.

Sašo Poljšak

»Jane je že v stari Jugoslaviji doživljal hude udarce in že pred vojno je izgubil pol družine,« mu je začel razlagati Andrej in vse omizje je prisluhnilo. »Prvi je umrl starejši brat, tesar-garač, ki si je v hrvaških gozdovih nakopal sušico. Srednji, povsod priljubljen lovec in veseljak, se je ponesrečil, ko je na svatbi svojega prijatelja streljal z možnarjem. Odneslo mu je tri prste in zato so ga odslovili z dela pri železnici. Nesreča ga je toliko bolj potrla, ker se mu je začelo odtu-jevati tudi dekletke, s katero sta se nameravala poročiti. V obupu se je v domačem čebelnja-

ku ustrelil, vendar ne do smrti. Hudo ranjen je planil iz njega in na poti proti dekletovemu domu, bili so sosedje, izkrvavel v Rjavčevi hosti. Njegova mati, Janetova žena Milka, tega ni nikdar prebolela. Začela je iskati tolažbo v alkoholu in se z leti popolnoma zapila. Utopljen so našli nekega meglene-ga jutra v Savi in nikoli niso mogli razjasniti, ali jo je tja potegnil obup ali nezgoda. Kmalu za tem je najmlajši sin odšel v vojaško šolo. Babica Justina, Milkina mati, pa je prevzela gospodinjstvo in skrbel za dve majhni vnučki.«

(Se nadaljuje)

Kaj je pasivno in kaj aktivno varstvo narave

Pasivno varstvo je zgolj strogo izvajanje predpisov. Lovec mora vedeti, katere prosto živeče živali so popolnoma zavarovane, katere delno in kdaj. Vedeti mora tudi, koliko divjadi določene kakovosti sme odstreliti po odstrelnem načrtu lovske organizacije. *Aktivno varstvo* narave pa poleg pasivne zaščite lovca obvezuje, da si prizadeva za ohranitev čim naravnejšega okolja divjadi, da sodeluje pri zimskem krmljenju divjadi in drugega prosto živečega živalstva, pri izdelovanju in nameščanju valilnic in krmilnic nelovnim pticam in pri raznih drugih delih v lovišču za zaščito živalstva. Svojo aktivnost izpričuje tudi s svojim vzgojnim delom, npr. z opozarjanjem na potrebo po varstvu ptic ipd.

Navedi osnovno pravilo, po katerem se mora ravnati vsak lovec pri streljanju na divjad

Ne streljaj na žival, ki je ne poznaš in ne veš, ali jo je dovoljeno odstreliti! Zlasti ne streljaj na ptice, ki se pri nas zadržujejo le občasno, v času selitev!

Navedi odlok, ki poleg Zakona o varstvu, gojitvi in lovu divjadi ter o upravljanju lovišč (lovski zakon) zagotavlja temeljno varstvo prosto živečega (divjega) živalstva v naravi

Odlok o zavarovanju redkih in ogroženih živalskih vrst ter njihovih razvojnih oblik. Objavljen je v Ur. listu SRS, št. 28/76, in v glasilu Lovec, št. 3/77.

Navedi vse leto zavarovane sesalce, ki so divjad, in vse leto zavarovane sesalce, ki niso divjad

Vse leto zavarovanih vrst sesalcev, ki so *divjad*, je 6: hermelin, mala podlasica, veverica, vidra, ris in planinski zajec. Vse leto zavarovane vrste sesalcev, ki *niso divjad*, so 4: jež, podlesek, vrtni polh in drevesni polh.

Navedi vse vrste del leta zavarovanih sesalcev, ki so divjad

Del leta zavarovanih vrst sesalcev, ki so *divjad*, je 17: kozorog, muflon, navadni jelen, damjek, divji prašič-svinja in merjasec, gams, srna, svizec, poljski zajec, kuna belica, kuna zlatica, dihur, jazbec, divja mačka, volk, navadni polh in medved v zaščitenem območju (Ur. list SRS, št. 29/66, ali Lovec, št. 12/83, stran 383).

Navedi vrste skozi vse leto nezavarovanih sesalcev, ki so divjad

Vse leto nezavarovanih vrst sesalcev, ki so *divjad*, je 5: lisica, pižmovka, divji prašič – mladič in lanščak ter mink in medved zunaj zaščitenega območja.

Kateri divji prašiči so mladiči, kateri lanščaki?

Dogovorjeno je, da divje živali s 1. aprilom preidejo v naslednje leto starosti.

Mladiči so prašiči obeh spolov v prvem letu starosti, to je v letu, ko so bili povrženi, pa do 1.

aprila naslednjega leta. Mladiči divjega prašiča so torej pujski (dokler so v rjavo-beli progasti dlaki) in *ozimci* (z daljšo in gosto dlako v prvi njihovi jeseni in zimi). *Lanščaki* so prašiči obeh spolov v drugem letu starosti, to je od 1. aprila, ko so dopolnili prvo leto starosti, do naslednjega 1. aprila.

Navedi zavarovane plazilce

Vse leto je zavarovanih 6 vrst: **želva sklednica, navadni gož, progasti gož ali krvarica, belica, mačjeoka kača ali črnostrel, rilčasti ali laški gad.**

Katere dvoživke so zavarovane in kako?

Vse leto sta zavarovani človeška ribica ali močeril (ali preteus) in zelena žaba v tekočih vodah. Del leta pa sta zavarovani: **zele-na žaba** v stoječih vodah, *v aprilu in maju; rjava žaba* ali **sekulja** ali **plavček** v *marcu*. V navedenem času sta zavarovani zato, ker je takrat njuna mrestitev (odlaganje jajčec). Njuno zavarovanje predpisuje *Odredba o varstveni dobi rib ter o najmanjših dolžinah lovnih rib, rakov, žab in školjk*, Ur. list SRS, št. 7/78. Lov žab v lovni dobi je dovoljen *le z dovolilnico ribiške organizacije*, ki upravlja ribiški okoliš.

Katere žuželke in jamske živalice so zavarovane?

Vse leto je zavarovanih 14 vrst žuželk, med njimi **orjaški krešič, planinski kozliček, kovač, strojar, nosorožec, rogač, gorski apolon, veliki nočni pavlinček in kraški pavlinček.**

Vse leto so zavarovani **hrošči in metulji vseh vrst nad gozdno mejo.**

Vse leto so zavarovane vse **živalske vrste, ki stalno živijo v podzemskih jamah in podzemskih vodah.**

Kdo dovoli izjemen odstrel vse leto zavarovanih ptic, ki so navedene v 1. odstavku 12. člena lovskega zakona, in kdo vse leto zavarovanih ptic in sesalcev, ki so navedeni v 3. odstavku omenjenega člena?

Odstrel vse leto zavarovanih ptic, ki so navedene v 1. odstavku 12. člena, dovoli *Republiški komite za kulturo*. Zakon o organizaciji in delovnem področju republiških upravnih organov in republiških organizacij ter samostojnih strokovnih služb izvršnega sveta skupščine SRS (Ur. list SRS, št. 5/80) je namreč prenesel to pristojnost z Republiškega sekretariata za urbanizem na *Republiški komite za kulturo*. **Izjemen odstrel sesalcev in ptic**, ki so navedeni v 3. odstavku omenjenega člena, pa dovoli *predsednik Republiškega komiteja za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano*. V lovskega zakonu je sicer natisnjeno, da je za to pristojen »republiški sekretar za kmetijstvo in gozdarstvo«, vendar je po Zakonu o organizaciji in delovnem področju republiških upravnih organov (Ur. list SRS, št. 5/80 in št. 12/82) prevzel vlogo Republiškega sekretariata za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano *Republiški komite za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano*, pooblastila, nanašajoča se na republiškega sekretarja omenjenega sekretariata, pa predsednik Republiškega komiteja za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano.

Kdo lahko dodatno zavaruje divjad zaradi njene redkosti, koristnosti za gospodarstvo ali iz drugih utemeljenih razlogov?

Za območje občine *občinski upravni organ, pristojen za lovstvo*, za širše območje pa predsednik *Republiškega komiteja za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano*. Po 14. členu lovskega zakona. Pa seveda tudi *lovske organizacije*, npr. LD, ZLD, LGO, LZS.

Vmesni rezultati označevanja srnjadi na Spodnjem Avstrijskem

V Lovcu št. 10/1985 smo si na str. 284 ogledali prve vmesne rezultate označevanja (markiranja) srnjadi na Spodnjem Avstrijskem, lani pa so Avstrijci objavili že druge vmesne rezultate. Ker se ugotovitve o odstreljeni in najdeni poginuli srnjadi glede na spol, starost, vzroke smrti in glede na oddaljenost od kraja označevanja bistveno ne razlikujejo od prejšnjih – razen seveda po nekaj večjem številu – se tokrat pomudimo pri odstotku oziroma številu odstreljene in poginule označene srnjadi in pri kontroli ugotavljanja starosti po obrabi zobovja, ki so jo tokrat uporabili prvič.

Odstotek mladičev, prijavljenih organizatorjem, po letnicah:

letnik 1980: 10,8 %, letnik 1981: 12,2 %, letnik 1982: 9,7 %, letnik 1983: 11,3 %, letnik 1984: 6,8 % in letnik 1985: 3,9 %.

V prvih štirih letih, kar srnjad označujejo, so torej organizatorjem prijavili kot odstreljeno ali pa so jo našli, ko je poginila, 11 % letno označene srnjadi. Ta odstotek se bo seveda iz leta v leto večal, saj bodo nekaj srnjadi teh letnikov spet odstrelili ali jo našli, ko bo poginila. Vendar pa je značilno, da so organizatorjem prijavili zelo malo označenih odstreljenih ali poginulih živali. Od velikega števila mladičev, ki so jih označili, jih pozneje zelo malo zajame odstrel ali pa jih najdejo, ko poginejo. Vendar to skromno število potrjuje dosedanje izkušnje pri velikoprostorskih označevanjih srnjih mladičev v srednji Evropi. Tako so na primer pri neki v Švici opravljeni akciji označevanja, ki je trajala 13 let (1971–1983), prijavili organizatorjem samo 18 % te srnjadi. Vendar pa bi bilo zelo napačno, če bi iz tega nekritično sklepali, da je označeni srnjadi, ki je niso več zasledili, vznemirjanje pri označevanju ali pritrjena ušesna znamka škodovala in bi zato poginila. To bi se sicer v posameznih primerih, zlasti pri nestrokovno opravljenem označevanju, res lahko zgodilo, vendar pa to nikakor ne pojasnjuje velike razlike v številu med vso označeno srnjadjo in znova najdeno oziroma odstreljeno. Tako pičlo število organizatorjem prijavljenih živali je prav gotovo posledica različnih dejavnikov. Nekatere živali lahko na primer ušesno znamko izgubijo, spet druge lahko odstrelijo v območjih, v katerih označevanja ne opravljajo in zato organizatorjem odstrela seveda ne prijavijo. Seveda pa tudi pomanjkljivega

prijavljanja iz okoliša, v katerem označevanje opravljajo, žal ni mogoče zagotovo izključiti. Precej važnejše kot ti dejavniki pa so vsekakor naravne izgube srnjadi (neopazne izgube divjadi zaradi naravnih vzrokov smrti), ki so precej višje, kot jih ponekod upoštevajo. Predvsem je lahko zelo visoka umrljivost mladičev v prvih tednih po skotitvi. Prav tako je naravna smrt starejše srnjadi večkrat višja kot menijo, ker poginula divjad večkrat leži na nedostopnih krajih in jo zveri, razne muhe in črvi ter miši razmeroma kmalu požrejo in razkrojijo do nerazpoznavnosti.

Da ponovno vidimo tako malo označene srnjadi – nizko število je že kar pravilo – je tudi posledica tega, da srnjad živi zelo skrito. Neredko živali, ki jih poznamo, za leto dni pa tudi za več let brez sledu izginejo, preden jih lahko naposled spet opazujemo na istem območju. To njeno umetnost skrivanja, predvsem v gozdnih okoljih z veliko kritja, lahko dobro dokažemo prav z označevanjem. Tako na primer niso v okraju Waidhofen srnjaka, ki so ga leta 1982 kot mladiča označili, opazili niti enkrat samkrat, dokler ga niso leta 1985 našli mrtvega, in to v istem revirju, samo 500 metrov od kraja, kjer so ga označili.

Toda to, da organizatorjem označevanja prijavijo tako malo srnjadi oziroma razmeroma malo ponovnih opazovanj označenih

živali, ne sme biti vzrok, da bi označevanje zanemarjali, temveč bi bilo treba, prav nasprotno, označevati še več srnjadi, saj bi z zadovoljivejšim številom prijavljene srnjadi prišli do smotrnih in dokončnih sklepov in ugotovitev. Namen označevanja je namreč ta, da bi srnjad, njen razvoj in življenjske navade bolje spoznali, da bi tako lahko vpeljali boljše in primernejše gospodarjenje s to vrsto.

Natančnost ugotavljanja starosti po spodnji čeljusti:

a) Način ugotavljanja. Pri 41 spodnjih čeljustih označene srnjadi, za katero je bila starost poznana (uplenjena srnjad in pogin), je 24 izkušenih lovcev izvedlo v praksi običajno ugotavljanje starosti po obrabi zobovja. Med temi 24 lovci je bilo enajst ocenjevalcev trofej, ki se intenzivno ukvarjajo z ugotavljanjem starosti pri srnjadi, preostali pa so bili strokovnjaki z dolgoletnimi izkušnjami pri ocenjevanju starosti srnjadi. Vsakemu posameznemu ocenjevalcu so oštevilčene čeljusti predložili v vedno enakem zaporedju. Ocenjevalec je moral oceno starosti vpisati v predloženo preglednico na leto natančno. Na obrazcu je bil poleg ustrežajoče številke čeljusti razviden tudi mesec uplenitve oziroma najdbe posamezne živali. Za prestop iz enega starostnega razreda v

Foto Janez Černač, Diana

drugega so določili 1. april (torej iz mladiča v enoletnega, iz enoletnega v dveletnega itd.), tako da so lahko starost določali enotno in natančno.

b) Število čeljusti: enoletnih čeljusti je bilo 10, dveletnih 14, triletnih 8, štiriletnih 6, petletni čeljusti 2, šestletna pa samo ena, torej skupaj 41 čeljusti.

Čeljusti mladičev niso ocenjevali, 27 čeljusti je pripadalo srnjakom, 14 pa srnam. V sedmih primerih sta bili predloženi obe čeljusti, v 34 primerih pa samo po ena. Prevladovale so čeljusti mlade srnjadi, čeljusti starejših pa je bilo premalo, zaradi česar pa je možnost za pravilno ugotavljanje olajšana. Čeljust šestletne živali, ki edina ni bila iz zbirke označene divjadi, so predložili ocenjevalcem zato, da ti ne bi mislili, da je starost najstarejše čeljusti pet let, kolikor traja označevanje. Tako so poskrbeli za kar najbolj primerne razmere za ocenjevanje.

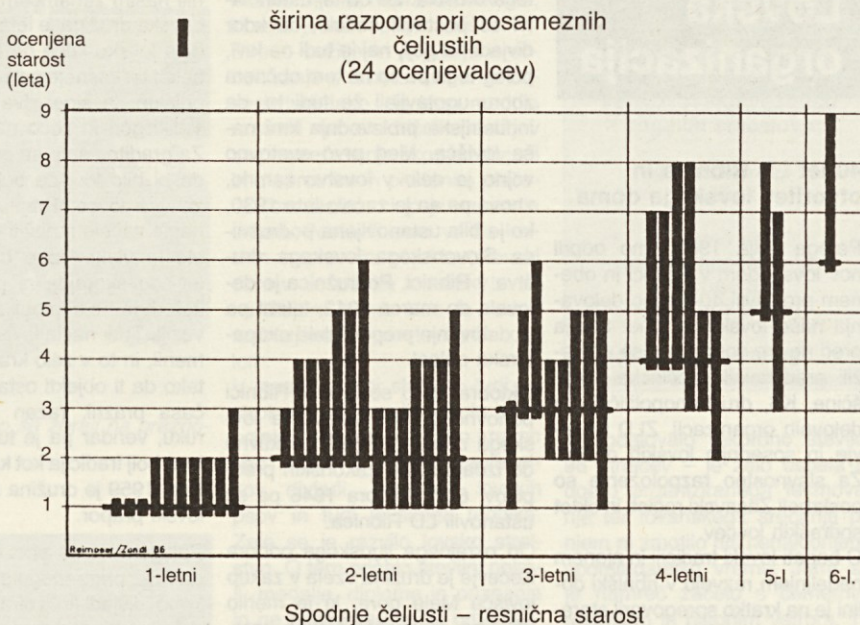
c) **Ocenjevanje 1.** Kot smo že omenili, je 41 čeljusti ocenjevalo 24 testnih oseb, tako da je bilo skupno 984 ocen starosti (451 ocen ocenjevalcev trofej in 533 ocen preostalih strokovnjakov). Srednja vrednost ocen skupine ocenjevalcev trofej je bila le za malenkost višja od srednje ocene drugih strokovnjakov. Starost čeljusti je bila ocenjena pravilno v 54 % oziroma v 48 % primerov. V 40 % oziroma v 45 % primerov je bila pravilna starost precenjena in samo v 6 % primerov podcenjena. Če razpon pri določitvi starosti razširimo na + oziroma - eno leto, sta obe skupini ocenili pravilno starost 84- oziroma 83-odstotno. Starostni razred so pravilno ugotovili 81- oziroma 80-odstotno. Čeljusti srnjadi iz III. starostnega razreda (enoletna srnjad) so v 17 % oziroma 21 % primerov uvrstili v II. starostni razred. Čeljusti srnjadi iz II. starostnega razreda (dve- do štiriletna srnjad) pa so v 4 oziroma v 2 % primerov uvrstili v III. starostni razred (torej podcenili) in pri 17 oziroma 20 % v I. starostni razred (precenili). Čeljusti iz I. starostnega razreda (pet- in večletna srnjad) pa so samo v enem primeru (2,6 % - drugi strokovnjaki) uvrstili v mlajši starostni razred, torej v drugega.

Mlajši lovci z manj izkušnjami pri ocenjevanju starosti (4 dodatne osebe) so med 20 in 37 % primerov določili natančno starost, med 59 % oziroma 76 % primerov natančno znotraj širine - enoletnih, oziroma v 56 do 68 % primerov pravilno ocenili starostni razred.

Ocenjevanje 2. Skupno ugotavljanje starosti z večinskim odločanjem

Oceno starosti pa so izračunali tudi na podlagi vseh ocen, ki so jih dobili s skupnim glasovanjem enajstih ocenjevalcev trofej pri oceni posamezne čeljusti, torej so starostno razdelitev čeljusti določili tudi z večinsko oceno. Tako so s tem večinskim odločanjem

Ocena starosti

ocenili skupno 59 % čeljusti pravilno, torej so določili pravo starost srnjadi, preostalih 41 % čeljusti pa so tudi po teh ocenjevalnih merilih ocenili napačno. Ločeno po starosti srnjadi znaša vsota pravilnih ocen pri enoletnikih 90 %, pri dve- in triletnih 50 % in pri štiriletnih 67 %. Pri pet- in šestletnih čeljustih, ki jih je za zdaj zelo malo (samo tri), pa so te čeljusti pri večinskem odločanju vsi določili za starejše, torej je natančnost ocen 0 %.

Ocenjevanje 3. (Širine razponov - gl. sl. 1). Ko gledamo rezultate izračunavanj najvišjih in najnižjih ocen starosti za vsako čeljust, vidimo, da je vseh 24 ocenjevalcev pravo starost srnjadi enotno spoznalo samo pri treh enoletnih čeljustih. Pri vseh preostalih čeljustih pa so bili ocenjevalci različnega mnenja in so prišli do različnih rezultatov. Ne glede na to pa je vsako čeljust vsaj en ocenjevalec ocenil na pravo starost.

Različna obraba zobovja po območjih?

Ker raziskovalnega gradiva za ocenjevanje ločeno po različnih območjih za zdaj še ni dovolj, je na to vprašanje za zdaj še nemožne odgovoriti. Doslej niso ugotovili nikakršnih posebnih razlik obrabe zobovja med različnimi območji. Nasprotno pa so pri obrabi zobovja zelo opazne velike individualne razlike med posameznimi živalmi v istem okolju.

Po Zwischenergebnisse der niederösterreichischen Rehwildmarkierung, St. Hubertus 5/86 - prevedel in priredil **Mirko Lampreht**

P. S.

Ta prispevek bo prišel prav marsikateremu lovcu, zlasti pa tistim, ki vsako leto ocenju-

jejo srnjad. Po povedanem vidimo, da se tudi najbolj znani ocenjevalci trofej in dolgoletni strokovnjaki na tem področju lahko precej motijo.

Lovec pri nas, zlasti mlajše, ki so bili v ocenjevalni komisiji in so se večkrat sporekli za eno samo leto starosti, sem že večkrat opozarjal, da je nesmiselno vztrajati pri na leto natančno določeni starosti. Pri enoletnih srnjakih, ki jih uplenimo do julija ali avgusta, ne more biti nobene pomote! Do težav prihaja predvsem pri dveletnih srnjakih. Iz prakse vem (in tako je gotovo tudi drugod), da dveletnih srnjakov na ocenjevanjih skorajda ni. Tako je zato, ker jih ponavadi ocenimo za starejše. Eden izmed vzrokov za to pa je verjetno to, da bi marsikateri dveletnik, če bi bil pravilno ocenjen, prišel v A skupino (za kar imajo marsikje še sankcije). Ker pa ga ocenijo za starejšega, pride pač v B skupino.

Iz skice (ocenjevalo je 24 strokovnjakov) vidimo, da so strokovnjaki ocenjevali največ dveletne srnjadi, kar je dokazano z ušesno znamko, vse čeljusti pa so precenili, nekatere celo za dve do tri leta.

Na kratko pa še nasproten primer iz naše ocenjevalne prakse. Pred leti nam je lovski tovariš iz zgornje avstrijske Koroške prinesel ob naši lovski razstavi spodnjo čeljust srne, da bi ji ocenili starost. Naša ocenjevalna komisija jo je ocenila na nekako 6 do 7 let. Toda srna, ki jo je naš tovariš sam uplenil in pred leti tudi sam označil, je bila stara 13 let.

Očitno bo kar držalo, kot so menili že nekateri naši lovski strokovnjaki, da lahko zagotovo natančno določiš starost srnjadi samo do 14 ali 15 mesecev starosti. Vse drugo je lahko le še *mlajša srnjad, srednje stara, stara ali zelo stara.*

40 let LD Ribnica in otvoritev lovskega doma

Petega julija 1986 smo odprli nov lovski dom v Ribnici in obnem proslavili 40-letnico delovanja naše lovske družine. Slavja pred novim domom so se udeležili predstavniki občinske skupščine, KS, družbenopolitičnih in delovnih organizacij, ZLD Kočevje in sosednjih lovskih družin. Za slavnostno razpoloženje so poskrbeli Zasavski rogisti in oktet sodraških lovcev.

O bogati lovski tradiciji in njenem nadaljnjem razvoju v ribniški dolini je na kratko spregovoril starešina LD Justin Žibert in navedel bogate ustne in pisane vire, ki govore o tradiciji lova v tem območju. Že leta 1894 je bil registriran Lovski klub v Ribnici. Da se je organizirana lovska dejavnost začela razvijati tako zgodaj, je razumljivo, saj so bile naravne razmere na Mali in Veliki gori zelo dobre in takratna lovišča bogata. Takrat so tod živeli rjavi medved, volk, jelenjad, srnjad, divji prašiči in mala divjad, od katere je bilo največ poljskega zajca, med pernato divjadjo pa divjih rac.

Ivan Rus, posestnik iz Brež, je bil na prvem ustanovnem občnem zboru Slovenskega lovskega društva v Ljubljani leta 1907, ki ga je organiziral sodraški rojak dr. Ivan Lovrenčič, in bil nato

izvoljen za prvega predsednika tega društva. Že ob tej ustanovitvi so postavili načelo, da kdor divjadi ne goji, naj je tudi ne lovi, poleg tega pa so na tem občnem zboru ugotavljali že tudi to, da industrijska proizvodnja krni naša lovišča. Med prvo svetovno vojno je delo v lovstvu zamrlo, znova pa se je začelo leta 1930, ko je bila ustanovljena podružnica Slovenskega lovskega društva v Ribnici. Podružnica je delovala do marca 1942, takrat pa je delovanje prepovedala okupatorska oblast.

Oktobra 1945 so lovci v Ribnici ponovno prijavili delovanje lovskega društva, ki je bilo aktivno do izdaje novih zakonskih predpisov, 6. novembra 1946 pa so ustanovili LD Ribnica.

Od okrajnega ljudskega odbora Kočevje je družina vzela v zakup lovišče Male gore, ki je merilo 3621 ha, in lovišče Velika gora, ki je merilo 2439 ha. Tako je družina delovala do leta 1950. Nato je bila do leta 1954 združena z LD Dolenja vas, po vrnitvi dela gojitvenega lovišča pa je LD Dolenja vas tega leta začela delovati samostojno. Tako meri danes naše lovišče 4577 ha. Danes se naselja vse hitreje urbanizirajo, lovišča pa se nezadržno manjšajo in stanišča divjadi propadajo.

Zakon o varstvu, gojitvi in lovu divjadi ter o upravljanju lovišč iz leta 1976 nam je postavil za glavno nalogo varstvo in gojitev divjadi, vendar iz dneva v dan ostreje čutimo, da so razmere za divjad vse slabše. Vsi upravljalci prostora se bomo morali truditi, da bomo obdržali številčnost div-

jadi na primerni ravni in jo ohranili našim zanamcem.

Lovska družina je leta 1956 sezidala lovsko kočo na Dolgi ravni, nekaj let kasneje pa še tri manjše objekte, in sicer dva bivaka na Veliki gori in kočo na Mali gori. Za graditev smo se odločili zato, da bi bilo lovišče bolj dostopno za vse lovce. Kmalu pa so se naglo začele množiti gozdne ceste in vlake, tako da danes v lovišču skorajda ni predela, do katerega ne bi mogli z motornimi vozili. Tudi način lova se je spremenil, in to v zelo kratkem času, tako da ti objekti ostajajo večino časa prazni, razen v jelenjem roku, vendar pa je tudi ta način lova bolj tradicija kot kaj drugega. Leta 1959 je družina razvila svoj lovski prapor.

Polagoma smo spoznali tudi to, da brez primerne skladišča za krmo divjadi in zbiralnice s sodobnimi hladilnimi napravami ne moremo normalno poslovati. Vrsto let smo imeli v najemu najrazličnejša skladišča, ki pa niso bila primerna za skladiščenje hrane za divjad, vendar pa tega problema nismo mogli rešiti za daljši čas. Enako je bilo tudi glede organizacijskega dela, ker nismo imeli primerne prostora.

Zato smo nazadnje kupili staro poslovno stavbo, ki je bila last veterinarske postaje. Leta 1985 smo staro, neprimerno stavbo podrli in danes stoji namesto nje lovski dom, ki bo služil svojemu namenu s skladiščem za hrano divjadi, zbiralnico in hladilno napravo, v njem pa imamo tudi prostor za organizacijsko družinsko delo.

Pri zidavi lovskega doma nam je pomagalo tudi več delovnih organizacij iz Ribnice, Kočevja in Ptujja.

Člani družine, ki jih je bilo leta 1946 samo 40, danes pa nas je že 61, smo prostovoljno opravili več tisoč delovnih ur in postavili dom, ki smo ga slovesno odprli in izročili svojemu namenu. Sredstva zanj smo uporabili smotno in tako bomo lahko še boljše skrbeli za nadaljnji razvoj lovstva v ribniški dolini.

Na koncu pregleda delovanja lovske organizacije in 40-letnega dela LD Ribnica se je govornik zahvalil vsem, ki so kakorkoli pripomogli k zidavi lovskega doma. Nato je sledila podelitev pisnih priznanj zaslužnim članom; dobili so jih tudi ustanovni in častni člani družine.

Nato smo si ogledali prostore v našem novem domu.

Gostje so nato v novih društvenih prostorih v pogovoru dopolnili vse tisto, kar v uradnem delu ni bilo dovolj poudarjeno.

Branko Pajnič

Ob 40-letnici LD Kresnice

Zvoki iz lovskih rogov Zasavskih rogistov so zadoneli pozdravno melodijo v prelep septembrski dan in naznanili začetek proslavljanja 40-letnice ustanovitve LD Kresnice.

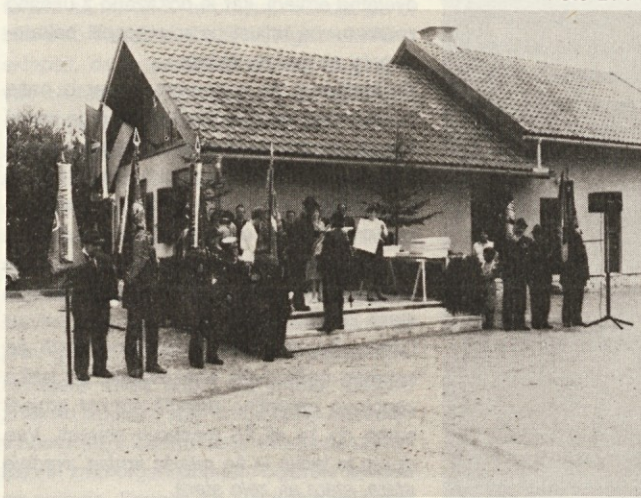
Domači lovci so z dobrodoščilo sprejemali povabljene goste sosednjih lovskih družin, predstavnike ZLD, DPO, krajevnih skupnosti in občin in vse druge prijatelje lova.

Številni gledalci, vabljeni gostje, častni zbor lovcev in prapori lovskih družin, krajevnih skupnosti in drugih društev so dopolnjevali praznično podobo prostora, s katerega nas je pozdravil starešina LD Pavle Obolnar.

Predsednik skupščine LD Anton Mehle je v kratkem kronološkem opisu predstavil našo družino in njeno 40-letno delovanje. Lovski pevski zbor ZLD Zasavje, Zasavski rogisti in učenci OŠ Kresnice so s kulturnim programom poskrbeli za slavnostno razpoloženje. S podelitvijo priznanj soustanoviteljem LD Ivanu Zajcu, Jožetu Vičiču in Antonu Mehletu, zaslužnim članom LD, velikemu lovskemu prijatelju Janezu Pernatu ter predstavnikom LD Moravče in Laze, ZLD Zasavje, KS, na območjih katerih deluje naša LD in KUD Kresnice, je proslava dosegla svoj vrhunec. Sledilo je vabilo gospodarja LD Rudija Zupančiča na otvoritev in ogled lovske razstave, ki smo jo ob veliki pomoči članov KUD Kresnice in oblikovalca ter aranžerja Avgusta Končarja postavili v dvorani ŠD Apnar Kresnice. Vsem navzočim smo pri vstopu v razstavni prostor pripeli značko, ki smo jo izdali prav v počastitev našega jubileja. Skrben in izviren prikaz lovskih trofej, naravnega okolja, v katerem živimo ter prikaz propadanja zasavskih gozdov z diapozitivi so dajali vtis, da pravilno opravljamo nalogo, ki nam jo je postavila družba in nam jo nalaga Zakon o varstvu, gojitvi in lovu divjadi ter o upravljanju lovišč. Razstava je bila odprta štiri dni in v tem času si jo je ogledalo okoli 500 učencev okoliških OŠ in več kot tisoč občanov. Besede, vpisane v knjigi vtisov, zlasti Marjana Orožna in Janeza Per-

Ribniški lovci so lanskega julija odprli svoj lovski dom v Ribnici, obnem pa proslavili 40-letnico obstoja svoje LD.

Foto B. P.

Skupinski posnetek članov LD Kresnice, ki so se zbrali na praznovanju 40-letnice svoje LD

Ob svojem jubileju so marljivi člani LD Kresnice uredili v dvorani ŠD Apnar v Kresnicah lovsko razstavo

nata, pa potrjujejo naša prizadevanja.

Prav je, da ob tej priložnosti malo podrobneje predstavimo našo LD in njeno delovanje tudi v našem glasilu.

Septembra 1946 se je po končani vojni in po prvih naporih za obnovo domovine zbralo v Kresnicah 14 lovskih zanesenjakov, večinoma udeležencev NOB, z namenom, da ustanovijo lovsko družino na novih samoupravnih in socialističnih temeljih. Tisto leto je bil namreč sprejet začasni zakon o lovu, ki je opredelil lovsko družino kot osnovno lovsko organizacijo. Prvikrat v zgodovini se je zgodilo, da so lahko delavci, kmetje in drugi delovni ljudje sami začeli gospodariti in upravljati lovišča.

Prvi akt o obsegu in mejah našega lovišča je izdal takratni okrajni ljudski odbor Ljubljana-okolica, leta 1951, ko je dobila naša družina v upravljanje 3670 ha lovišča. Leta 1963 pa je bilo z odločbo

občine Ljubljana-Moste-Polje naše lovišče povečano za 870 ha, tako da zdaj meri 4540 ha. Lovišče leži na obeh bregovih Save in ga v pretežni meri poraščajo mešani gozdovi z bogato podrastjo, v katerih so za divjad ugodne življenjske razmere.

Najštevilnejša divjad je srnjak, neredek je divji prašič, v zadnjem času tudi jelenjad, skalna pobočja Miklavža in Ciclja pa vse pogosteje obiščejo tudi gamsi. V Savo in njene rokave kljub onesnaženosti rade sedajo race in lov nanje nam nekako nadomesti lov na vse redkejšega fazana, katelega števila kljub izpuščanju in skrbni gojitvi ne moremo povečati. Število divjih zajcev počasi narašča, in sicer zaradi stekline, ki je razredčila lisice. Z načrtnim delom bi radi ohranili gozdnega jereba, ki je bil nekoč značilen za naša lovišča, vendar nam moderni tehnološki in drugi posegi v okolje to vse bolj onemogočajo. Učinkovita oblika pri varstvu in

krmljenju divjadi so krmne njive in avtomatska naprava hercules, ki smo jo namestili v lovišču.

Strpno sožitje in prijateljsko sodelovanje s kmetovalci smo dosegli tudi tako, da smo mednje razdelili več električnih pastirjev za preprečevanje škod od divjadi in s sprotnim in poštenim plačevanjem škode, ki jo je napravila divjad. Postavili smo veliko lovskih naprav in objektov, lovski dom v Senožetih in lovski bivač na Tujem grmu. Vse to redno vzdržujemo s prostovoljnimi delom.

V lovski družini skrbimo tudi za strokovno usposabljanje in izpopolnjevanje članov. Tako imamo več lovskih čuvajev, preglednikov divjadi, vodnikov lovskih psov in tudi lovskega tehnika. Zelo se je razvilo lovsko strelstvo. O tem pričajo številni pokali, medalje, diplome in priznanja in ne nazadnje uspela organizacija strelske tekme za pokal Agrotehnika-Gruda, ki nam jo je zaupala ta delovna organizacija. Poleg tega se naši člani tekoče seznanjajo z nalogami, ki jih imamo kot lovci v sistemu SLO in družbeni samozaščiti. S sosednjimi lovskimi družinami dobro sodelujemo, saj ni bilo težav, ki jih ne bi sporazumno rešili. Zaradi boljše povezave med lovci in spoznavanja lovišč pripravljamo skupne love z LD Moravče in LD Laze. Dogovarjamo se tudi o skupnem varstvu in gojitvi divjadi. Takšno povezovanje je zelo koristno, saj vseh težav ni mogoče reševati v okviru ZLD ali LZS. Naš praznični dan je mineval v nadvse prijateljskem razpoloženju in z zavestjo, da smo dostojno proslavili uspešno prehojeno 40-letno pot naše družine.

Branko Zupančič

Šesto tradicionalno strelsko tekmovanje v LD Toško čelo

»Ponosni smo na to, da naša lovška družina prireja vsako leto 27. aprila na dan Osvobodilne fronte tradicionalno meddružinsko strelsko tekmovanje. Na ta način obeležujemo naš ljudski praznik, nadaljujemo izročila OF in gojimo vrednote NOB«. Tako je poudaril ob otvoritvi že šeste zaporedne strelske prireditve na Toškem čelu predsednik družine Janez Dobnikar in pozdravil številne ljubitelje lovskega strelstva iz vse Slovenije.

Tudi letošnja prireditve – na njej

Lovska družina Ig vabi
4. julija ob 17. uri na
veliko lovsko veselico z bogatim srečelovom

Igra ansambel Henček

Nudimo vam
lovske specialitete
in druge jedi
ter dobro pijačo

Na svidenje na Igu

je sodelovalo rekordno število, 96 strelcev – je zelo uspela in dobro organiziranega tekmovanja ter tovariškega srečanja po njem ni zmotilo niti nenaklonjeno spomladansko vreme. Jutro se je namreč začelo s čemernim rosenjem in hladnim vetrom. To in pa dejstvo, da je strelska tekma v počastitev dneva OF prva v sezoni, je deloma vplivalo le na tehnične rezultate, ki so bili naslednji.

V lovski kombinaciji je zmagala tričlanska ekipa LD Brezovica s 517 točkami, drugo mesto so si priborili člani SD Dolomiti, ki so dosegli 485 točk, tretje pa so zasedli strelci SD Dragomer s 479 točkami.

Med posamezniki je v lovski kombinaciji zmagal Franc Končan (LD Brezovica), 191 točk; drugi je bil Tomaž Končan (SD Dragomer), 185 točk in tretji Savo Strmole (SD Dolomiti), 180 točk. Zdravko Vrankar (LD Domžale) je bil prvi med posamezniki na tekmovanju v tarčo srnjak z 93 krogi. Drugi je bil Lovro Koro-

Novi rod prevzema tradicije; mlada rogistka daje znak za začetek tekme

Na prireditvi v počastitev dneva OF na Toškem čelu je sodelovalo veliko strelcev in prijateljev lovskega strelstva

šec (LD Medvode), 90 krogov in tretji Franci Barbič (LD Šmarna gora) z 88 krogi. Golobi posamezno: 1. Savo Strmole (SD Dolomiti) 15; 2. Franc Končan (LD Brezovica) 15 in 3. Tomaž Končan (SD Dragomer) 14.

Tekmovanje so sklenili z razvedrilnim izločilnim streljanjem na golobe, pri katerem je sodelovalo 75 strelcev. Na koncu so slovesno razglasili rezultate, zmagovalcem podelili pokale, spominske medalje, uvrščenim do 28. mesta pa praktična darila. Na tekmi sta sodila brata Stane in Vinko Tomažič.

Primerjava rezultatov zadnjih štirih tekmovalj kaže, da ti nihajo glede na vremenske razmere in kakovostno sestavo ekip. Najuspešnejši strellec doslej je Franc Končan, štirikratni zaporedni zmagovalac v lovski kombinaciji. Med ekipami pa si je kar trikrat izbojevala prvo mesto LD Brezovica, eno zmago pa so odnesli strelci LD Toško čelo.

Organizatorji menijo, da je prireditev lepo uspela. Po strokovni plati zato, ker jo pripravijo redno vsako leto 27. aprila, ne glede na tveganje, ki ga prinaša muhasta aprilsko vreme. Pa tudi zato, ker je organizacijsko vse bolj utečena in se je udeležuje vedno več strelcev.

Tekmovanje v počastitev dneva OF je nedvomno uspešno tudi po družabni plati. Prispeva k prazničnemu razpoloženju in krepi tovariške, prijateljske vezi med lovskimi družinami. Tudi letošnja tekmovalna prireditev in sproščena lovsko zabava po njej sta uspeli po zaslugi požrtvovalnega kolektiva LD Toško čelo, ki vključuje v to akcijo vse člane. Pri delu so starejši mlajšim za vzgled. Mladi bi lahko še hitreje

prevzemali izročila, pozitivne vrednote in delovne izkušnje starejše generacije, saj skuša LD Toško čelo tudi z drugimi manifestacijami prenašati nanje tradicije in utrjevati domovinsko zavest. Lani so imeli v gosteh koroške lovške tovariše z druge strani Karavank, letos pa bodo počastili nekdanje borce in borke zaščitne enote vojnopolitičnega vodstva NOV in PO Slovenije. Ob 45-letnici ustanovitve te enote bodo na svojem jubilejnem srečanju njeni pripadniki odkrili spominsko ploščo na lovski koči LD Toško čelo.

Lado Pohar

Lovsko tekmovalje v veleslalomu na Rakitni

Nedelja, 1. marca, je bil čudovit sončen dan. Ta dan sta na strmih bregovih Rakitne Lovska družina in Turistično društvo krajevne skupnosti Rakitna organizirala prvo lovsko tekmovalje v veleslalomu.

Tekmovanje pomeni tudi začetek praznovanja občinskega praznika Vič-Rudnik, katerega vrhunec je bil osrednja proslava 25. aprila 1987 na Rakitni.

Priprave na to tekmovalje segajo v leto 1986, ko smo lovci in krajan Rakitne z lastnimi rokami krčili zarasle bregove nekdanjega smučišča in pripravili zemljiska dela za tekmovalno progo. Pri teh delih se je ponovno lepo pokazala zavzetost Suhadolnika in Kovačiča, ki sta ne samo dovolila ravnanje zemljišča, temveč tudi sama sodelovala pri zemljskih delih.

Na tekmovalje so bili povabljeni člani sosednjih lovskih družin in

Stane Tomažič, požrtvovalni organizator, strelski sodnik in uspešen strellec

Foto L.P.

krajan KS Podpeč – Preserje in KS Rakitne.

Tekmovalce so ženske in moški v treh kategorijah ter ekipe.

Udeležba je bila zares velika, saj je tekmovalo 80 tekmovalcev, in sicer 10 žensk in 70 moških.

Lovcev je tekmovalo 28; največ jih je bilo iz Rakitne (12) in iz Borovnice (10 tekmovalcev).

Vseh tekmovalcev iz krajevni skupnosti je bilo 52; iz KS Podpeč – Preserje 23 in iz KS Rakitna 19.

Proga je bila speljana po bregovih Novaške gore; bila je primerno zahtevna in imela je 23 vrat. Za pravilnost tekmovalja so poskrbeli sodniki, postavljeni k vsakim vratom. Elektronsko merjenje časa so opravili profesionalni merilci časa.

Razglasitev rezultatov je bila v brunarici Rakitne, kjer smo vsi

udeleženci našli prijetno zavetje pri gostoljubnima Petru in Metki. Prvi trije tekmovalci v vsaki kategoriji so dobili medalje, in sicer zlato: Polona Mazi, Rudolf Ocvirk, Borut Rakušček, Zdenko Zalar; srebrno: Katarina Rogelj, Franc Makuc, Željko Vrbič, Pavle Svete; bronasto: Sonja Caruso, Janez Jurca, Janez Šuštaršič in Marjan Susman.

Ekipno so zasedli prvo mesto lovci LD Rakitna.

Vsi tekmovalci so sodelovali pri žrebanju in so za svojo srčnost na tekmovalju prejeli praktične nagrade, ki so jih darovale nekatere DO in prijatelji-zasebniki – obrtniki iz območja krajevne skupnosti Podpeč – Preserje in Ljubljane.

Posebno priznanje za organizacijo tekmovalja je prejel Emil Caruso, predsednik turističnega društva KS Rakitna, ki je kot gonilna sila s svojimi osebnimi napori omogočil pripravo prog, postavitev vratc in merjenje rezultatov.

Želimo si, da bi bilo to tekmovalje skromen prispevek k prave-mu turističnemu vzponu tega prelepega koščka Notranjske in da bi tako končno od besed prešli tudi k dejanjem.

To pa nam zagotavljajo potrjeni prostorski načrt občine in mesta Ljubljane do leta 2000, zgrajeno klimatsko zdravilišče, vodovod in naposled tudi že kupljena skromna žičnica Unior-Zreče.

Lovski veleslalom pa naj postane tradicionalen, saj se bomo na Rakitno, znano po svojih lepotah, vedno radi vračali.

Boris Letnar

Lovska družina Rakitna in TD KS Rakitna sta 1. marca letos na Rakitni organizirala prvo lovsko tekmovalje v veleslalomu

Foto B. Letnar

Tečaj za lovske čuvaje v Ljubljani

Na podlagi pravil LZS, ki so bila sprejeta 22. maja 1982, je v drugem poglavju, Namen in naloge, v točki 9 zapisano, da LZS organizira tečaje za lovske čuvaje in druge oblike strokovnega izobraževanja.

Zato je LZS v letu 1987 razpisala prek svojih področnih lovskih zvez, in to ZLD Ljubljana in ZLD Bela krajina, dva tečaja za lovske čuvaje. O organizaciji tečaja, ki je potekal v ZLD Ljubljana, želim napisati nekaj vtisov.

Tečaj za lovske čuvaje je bil organiziran na podlagi samoupravnega sporazuma LZS o izobraževanju, ki so ga lovske organizacije in delovne organizacije v temeljnih organizacijah s področja lovstva sprejele na skupščini LZS 17. maja 1980 in 16. aprila 1983.

V samoupravnem sporazumu LZS o izobraževanju so v II. poglavju, Lovskočuvajski izpit, v čl. 18–28 določeni glavni predmeti in najmanjše število teoretičnih (100) ur, ki jih mora tečajnik poslušati. Pomembno je tudi to, da morajo tečajniki obvezno sodelovati na predavanjih, ekskurziji in po končanem tečaju opraviti strokovni izpit pred izpitno komisijo LZS.

Tečaj v Ljubljani se je začel 11. 2. 1987. Program je trajal 25 delovnih dni; predavanja so bila vsak ponedeljek, sredo in petek od 16. do 20. ure in so se končala 10. 4. 1987 (uradno 6. 4. 1987).

Na tečaj se je prijavilo 54 članov LD, od katerih pa je zaradi preobremenjenosti že v prvih dneh predavanj odstopilo 12 slušateljev, 42 članov pa je vztrajalo do konca in so zavzeto poslušali predavanja več predavateljev, ki so strokovno, z dobro voljo in z velikimi izkušnjami razlagali programsko snov. Naj omenim, da so bila predavanja na zelo visoki ravni, vendar podana tako, da so jih slušatelji razumeli. Vsi so bili zadovoljni z razlago, saj so jo razumeli tudi tisti, ki niso imeli dovolj predhodne strokovne osnove. Disciplin na predavanjih je bila vzorna, problemov in zamudnikov ni bilo, posamezni člani pa so si želeli še dodatna pojasnila k predavanjem, tako da so jim predavatelji poleg razlage tudi svetovali, v kateri literaturi je mogoče dobiti podrobnejšo razlago.

Na predavanjih smo poslušali in praktično obdelovali posamezna

Slušatelji tečaja za lovske čuvaje (ZLD Ljubljana) so si ogledali poleg GL LZS »Ljubljanski vrh« tudi Slovenski lovski muzej v Bistri. Ob tej priložnosti so se tudi fotografirali.

Foto Viktor Čuden

vprašanja, ki so bila najbolj pomembna, si ogledali filme in diapozitive, lovske trofeje in balistične pripomočke itd. Vsi kandidati so pravočasno dobili tudi literaturo, ki je bila določena s programom. Naj omenim, da smo se pod vodstvom Lojzeta Černeta in Blaža Kržeta, strokovnih delavcev LZS, odpravili tudi na ekskurzijo v GL LZS »Ljubljanski vrh«. Ogledali smo si fazanje remize, gojitev divjih rac-mlakaric in krmne njive za divjad. Najbolj zanimivo pa mislim, da je bilo, pa tudi najbolj koristno, da smo si vsi tečajniki ogledali biotehnične naprave in pripomočke (krmišča, solnice, kaluže, lovke za odlov žive divjadi in sodobne lovske preže) za veliko parkljesto divjad. Da bi popestrili svoje teoretično znanje in ga še dopolnili, smo si ogledali tudi Slovenski lovski muzej v Bistri. To je bilo za tečajnike enkratno doživetje, saj smo imeli odlično strokovno vodstvo in možnost dobiti še druge informacije.

Na zadnjih urah tečaja so nas obvestili o datumih opravljanja izpita. Tečajniki so bili razporejeni v tri skupine, tako da so bili tudi dnevi za izpit določeni na tri dni (13., 14. in 15. 4.). V vsaki skupini je bilo približno 14 kandidatov, ki so opravljali izpit od 16. do 20. ure.

Izpit je opravljal 40 kandidatov, 2 kandidata pa sta odstopila. Izpit je vsak slušatelj opravljal pred šestimi izpraševalci, pri vsakem je odgovarjal na več tem, ki so bile združene z eno dejavnostjo. Rezultati izpita so bili zadovoljivi in po ugotovitvi izpitne komisije nadpovprečni. Vsi slušatelji, ki so uspešno opravili izpit, so dobili potrdila, diplome,

spričevalo za lovskega čuvaja, preglednika divjačine in izkaznico GS. Podelitev je bila v hotelu Belevue.

Za konec tega naporenega dvo-mesečnega dela in učenja pa smo tudi tovariško, lovskočuvajsko nazdravili.

Slušatelji so bili iz naslednjih ZLD:

ZLD Ljubljana – 34 članov iz 21 LD; ZGD Kozorog – Kamnik – 1 član; ZLD Kočevje – 3 člani iz 1 LD; ZLD Gorenjske – 1 član iz 1 LD; ZLD Celje – 3 člani iz 3 LD.

Na koncu bi rad poudaril, da so takšni tečaji tudi v prihodnje nujno potrebni, in sicer ne glede na potrebe LD ali OZD. Predvsem pa menim, da bi se takšnega tečaja morali obvezno udeležiti gospodarji LD, predsedniki gospodarske komisije, pa morda še kdo drug. Iz prakse vem, da je v lovskih organizacijah še veliko funkcionarjev, ki ne poznajo dovolj lovske zakonodaje, še manj pa pravilnega načina gospodarjenja. Izkazalo se je, da posamezne LD (50 % od skupnega števila LD v ZLD Ljubljana) niso prijavile na tečaj nobenega kandidata, verjetno pa bi bili tudi tem LD lovski čuvaji še kako potrebni; če ne v lovišču pa bi s pridobljenim znanjem kakovostno opravljali funkcije mentorjev mladim lovčev. Znanje, ki so ga tečajniki dobili, bi lahko ti člani posredovali tudi drugim članom v LD. To je trenutno tudi najustreznejša možnost za nadaljnje širše izobraževanje vsega članstva v LD. Bolj se moramo zavedati, da je divjad splošno ljudsko premoženje in da moramo z njo gospodariti in ravnati tako, da ohranimo, kar je še mo-

goče, da naravi vrnemo, kar smo ji nepravilno vzeli.

Kot vodja tečaja se na tem mestu še enkrat, v imenu vseh tečajnikov, zahvaljujem vsem predavateljem, jim izrekam prisrčno in iskreno zahvalo za njihov trud in potrpljenje, jim želim uspehov in priznanj pri nadaljnjem strokovnem delu in uspehov tudi pri drugih tečajnikih. Prav tako se moram še enkrat zahvaliti za disciplino in razumevanje tudi slušateljem, želim jim dober pogled in dobre tovariške odnose.

Vinko Foršček,

vodja lovskočuvajskega tečaja pri ZLD Ljubljana

Šestindvajseti sejem gozdarstva in kmetijstva v Kranju

Sejem gozdarstva in kmetijstva v Kranju pomeni prvi zametek poslovno tržnih in vzgojnih prizadevanj ter pospeševanja kmetijstva in gozdarstva v Sloveniji. V zadnjih 10 letih dobiva ta mednarodni sejem strokovno specializirano usmeritev, vanj pa se aktivno vključujejo številna področja, ki so posredno ali neposredno vezana na gozd in polje.

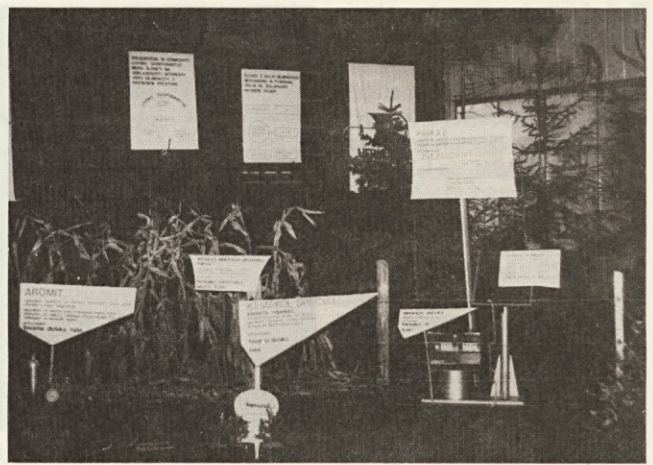
PPC Gorenjski sejem je, glede na izjemno funkcionalno lokacijo, začel odpirati vrata tudi lovstvu in kinologiji. Prav letošnja prireditel pa je bila še posebej dobra zaradi kakovostnega strokovnega programa LZS in ZLD Gorenjske. S to aktivnostjo so se oblikovala strokovna prizadevanja v izobraževanju, vzgoji, preventivi in zaščiti gozda. V organizaciji Splošnega združenja za gozdarstvo in Inštituta za gozdno in lesno gospodarstvo SR Slovenije je bil na letošnjem sejmu kakovostno prikazan tudi pregled aktualnosti gozda. Lovska zveza pa je kot zrcalno sliko praktično in uporabno prikazala zaščitna sredstva za zaščito gozda pred škodami od divjadi. Prav na področju zaščitnih sredstev je še veliko dela, če želimo predstaviti dosežke in njihovo praktično uporabo. Vsekakor je na sejmu npr. manjkal traktorski priključek, t. i. »zaščitne grablje«, inozemske proizvodnje za pravočasno plašenje mlade srmjadi in druge divjadi pred noži sodobnih kosilnic. Škoda, saj bi lahko obiskovalce sejma seznanili tudi s tovrstnimi napravami, ki se ponekod v svetu že uporabljajo.

V okviru lovskega dela je izstopalo tudi informiranje o možnem turističnem odstrelu divjadi v lov-

Strokovna posvetovanja, ki jih je organizirala Lovska zveza Slovenije ob 26. mednarodnem sejmu gozdarstva in kmetijstva v Kranju, so izjemno popestrila to prireditve. Na sliki del udeležencev posvetovanja o ukrepih za preprečevanje škod od divjadi v gozdu in o ukrepih za preprečevanje škod na divjadi v kmetijstvu ter prometu, spremlja predavanje dipl. biologa Janeza Čopa

Foto F. Ekar

Strokovni prikaz zaščitnih sredstev, ki se uporabljajo za preprečevanje škod od divjadi, je zbudil pozornost z vidika lovske stroke in uporabnosti

Foto F. Ekar

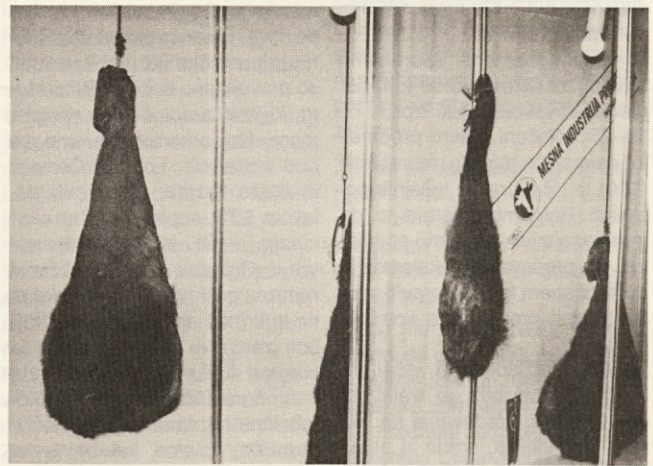
ski sezoni 1987. Tu nikakor ne moremo iz tradicionalnih okvirov, saj pri organiziranju nismo natančno vedeli, koliko bomo lahko ponudili. Tu je vsekakor še velika rezerva za tako usmeritev pri organizaciji inozemskega lovskega turizma, kar so še posebej potrdili tudi predstavniki OZD za lovstvo, Jelen-Beograd, Mercator Turist itd.

Lovsko opremo so strokovno predstavili SAVA-Kranj – nova lovska repetirka, kal. .243, in puškar Milan Šteh – novi bločni zaklep itd.

Vrhunsko raven, tako v eleganci

kot preciznosti, so predstavili puškarji iz Borovelj. Crvena Zastava, ki se je zelo zanimala za ta sejem, pa je žal svoje sodelovanje zadnji hip odpovedala.

Druga sredstva (lovska oprema, ograje itd.) sta razstavljala in prodajala Agrotehnika in Hmežad s svojimi kooperanti. Sejem je kot posebnost prikazal prizadevanje Mesne industrije Nova Gorica, t.i. predelavo mesa uplenjene divjadi. Razstavljeni pršuti jelenjadi in divjih prašičev je sprožil precej povpraševanja domačin in tujih gostov in obiskovalcev sejma. To je vsekakor

Na 26. gozdarskem in kmetijskem sejmu v Kranju so bila prvič pri nas predstavljena prizadevanja nekaterih organizacij, kako predelati meso uplenjene divjadi, da bi dosegli boljši ekonomski uspeh. Na sliki »pršuti« jelenja in divjega prašiča iz poskusne proizvodnje MIP Nova Gorica.

Foto F. Ekar

Z velikim zanimanjem si je 26. mednarodni sejem gozdarstva in kmetijstva v Kranju ogledal tudi Stane Dolanc. Direktorju Poslovno-prireditvenega centra Gorenjski sejem Francu Ekarju je izrekel pohvalo za izjemen razvoj in kakovost te prireditve. Stane Dolanc se je dlje časa pogovarjal s predstavniki Lovske zveze Slovenije, DO Triglavski narodni park, Jelen-Belje, Kozorog-Kamnik, predstavniki prireditvenega prostora in SO Kranj. Na sliki Stane Dolanc v spremstvu direktorja sejma Franca Ekarja in predsednika SO Kranj Ivana Torkarja na ogledu po sejmišču.

Foto G. S. K.

Na 26. mednarodnem gozdarskem in kmetijskem sejmu v Kranju je med mnogimi razstavnimi izdelki dobil medaljo za kakovost tudi samostojni obrtnik (puškar) Milan Šteh iz Kamnika pod Krimom za lovsko puško z bločnim zaklepom

Foto F. Ekar

smotrna poteza, saj so prav v mesni predelavi še velike rezerve in možnosti za doseganje boljše odkupne cene mesa, s čimer bi se ublažil skoraj 50 % padec cen mesa uplenjene divjadi na mednarodnem trgu.

Mednarodni sejem gozdarstva in kmetijstva je, glede na rezultate in strokovnost, vsestransko uspel, kar so še posebej ocenili in potrdili razstavjalci in strokovnjaki, takšna pa je tudi ocena številnih gostov, obiskovalcev sejma, tako delegacij najvišjih republiških organov (RK za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano, organov GZ, predstavnikov IS skupščine SRS tov. Šinigoja in tov. Bohoriča) in tov. S. Dolanca, ki se je kar nekaj časa pogovarjal tudi s predstavniki lovskih organizacij in OZD za lovstvo.

Izjemno aktualna je bila okrogla miza oz. pogovor z direktorji gozdarskih in kmetijskih delovnih organizacij, ki so se dotaknili občutljivega gospodarskega položaja.

Sejem, pripravljen na 80 000 m², si je ogledalo prek 50 000 obiskovalcev, med drugim tudi delegati in gostje skupščine Lovske zveze Jugoslavije.

Organizacijski odbor, v katerem so tudi predstavniki LZS in Skupnosti OZD za lovstvo, pričakuje tudi za naslednji, 27. sejem gozdarstva in kmetijstva, naslednje leto v Kranju, enako dobro sodelovanje in obisk.

Franc Ekar

Jubilanti

Marjan Slatinšek, ki je lani praznoval 60-letnico, se je rodil 31. 7. 1926 v Gornjem gradu v številni delavsko-kmečki družini. Že zelo zgodaj je okusil vso trdoto življenja in je moral prijeti za delo in si služiti kruh.

Vihra 2. svetovne vojne tudi njemu ni prizanesla. Priključil se je NOB in leta 1944 odšel v partizane ter se bojeval do konca vojne. Po demobilizaciji leta 1947 je stopil v LD Gornji grad, saj mu je bilo lovstvo v krvi; lovca sta bila že njegov ded in oče.

Zaradi želje po znanju in ljubezni do narave je končal nižjo gozdarško šolo v Mariboru. Zaposlil se je kot revirni gozdar pri Gozdnem gospodarstvu Nazarje in ostal zvest temu poklicu do upokojitve.

Marjan Slatinšek

Anton Mestnik

Ferdo Šetrajčič

V upravnih organih LD je vestno opravljal številne naloge. Leta 1950 je opravil tečaj za lovskega čuvaja in bil pomožni lovski čuvaj vse do leta 1982, to je več kot trideset let. V LD pa je bil kinološki referent (1949–1950), gospodar (1951–1952), starešina (1953–1954), član NO (1976 do 1977 in 1982–1983) streliški referent (1979–1980) in član disciplinskega razsodišča (1984 do 1985).

Doma je bila že tradicija zrejati dobre lovske pse. Marjan je zrejal istrijance, brak-jazbečarje in lovske terierje, zdaj pa zreja samo brak-jazbečarje. Skupaj s sinom, ki stopa po očetovih stopnjah, imata pravcato majhno psarno teh psov. Zaradi dolgoletnega in uspešnega dela v kinologiji je bil odlikovan s srebrnim znakom za kinološke zasluge.

Kot pošten lovec in poznavalec narave je bil mentor številnim mladim lovcom. Za njegovo dolgoletno nesebično in požrtvovalno delo v lovstvu je prejel priznanje ZLD Celje, LZ Slovenije pa ga je odlikovala z znakom za lovske zasluge.

Lovci LD Gornji grad smo ti hvaležni za požrtvovalno delo in ti želimo še mnogo zdravih let in veliko lovskih užitkov.

Lovci LD Gornji grad – B. F.

Anton Mestnik je 15. 10. 1986 praznoval 60-letnico. Rodil se je v delavski družini v Velikih Lesah ob Krki.

Naravo in lov je vzljubil ob svojem očetju, gozdnem čuvaju, ki ga je ljubezen do narave pripeljala v snežniške gozdove.

Tone je član zelene bratovščine od leta 1954, ko se je včlanil v LD Babno polje. V lovski družini

je opravljal razne delovne zadolžitve. Od leta 1959 do 1961 je bil gospodar, od leta 1971 do 1977 predsednik LD, v tem času smo sezidali tudi lovsko kočjo na Županovem lazju. Od leta 1977 do 1979 je bil podpredsednik LD, od leta 1982 dalje je lovovodja, od 1984 oskrbnik lovske kočje in od 1983. leta član komisije za SLO in DS; 25 let je član IO LD.

Tone je kot mlad fant okusil tudi vso krutost vojne, saj je čas od leta 1942 do konca vojne preživel po raznih koncentracijskih taboriščih. Takoj po končani vojni se je vključil v obnovo porušene domovine.

Ljubezen do divjadi in narave ga je vodila po lovskih stezah, kjer si je nabral polno doživetij in mnogo lovskih izkušenj ter znanja. Za njegovo prizadevanje, trud in uspehe pri delu v lovstvu ga je LZS odlikovala z znakom za lovske zasluge in z redom za lovske zasluge III. stopnje.

Tonetu ob njegovem življenjskem jubileju želimo še mnogo zdravja, sreče in zadovoljstva, obilo lovskega užitka in lovski dober pogled.

Člani LD Babno polje – F. V.

Upokojeni general JLA **Ferdo Šetrajčič** je 27. 12. 1986 slavil svojo 70-letnico življenja.

Rodil se je v vasi Smečice pri Krškem v kmečki družini.

Kot napreden in razgledan mladenič se je takoj na začetku nacističnega nasilja vključil v NOB. Svoje predvojne revolucionarne izkušnje, saj je bil organizator štrajkov širom po Sloveniji, je s pridom uporabil tudi v partizanih. Kmalu so ga premestili v vrhovni štab NOV Jugoslavije, kjer je

opravljal zahtevne dolžnosti do konca vojne in po njej ter s činom general-majorja odšel v zasluženi pokoj.

Naravi je bil vedno neizmerno vdan in takoj po končani vojni se je vključil v zeleno bratovščino. Sprva je bil član v Beogradu, nato v Sarajevu, od leta 1956 dalje pa član LD Tržišče. Tej družini je ostal zvest kljub naravi dela, ki ga je opravljal, in kljub oddaljenosti od domače zemlje, do katere je vedno gojil veliko ljubezen.

Kljub obilici dela je v LD opravljal več funkcij, saj je bil od leta 1964 do 1970 njen predsednik, od leta 1971 do 1986 pa član NO. Bil je tudi predsednik komisije za SLO in DS pri IO LZS (1982 do 1986) in član komisije za SLO in DS pri LZJ.

Lovci ga poznamo po skromnosti in tovarištvu. To zadnje je tisto, kar venomer poudarja, tovarištvo je treba vcepiti mlajšim članom LD, tovarištvo in poštenost je tisto, pravi, zaradi česar imenujemo lovsko organizacijo družina.

Ves svoj prosti čas posveča lično urejenemu vinogradu v Bojniku pri Malkovcu. Kljub delu in starosti pa še vedno najde čas, da prisluhne naravi, da se preda užitkom in čarom zelenih gričev prelepe Dolenjske. V zimskem času poskrbi, da divjad ne trpi pomanjkanja.

Za dosedanje delo ga je LZS odlikovala z znakom za lovske zasluge, redom za lovske zasluge III. in II. stopnje.

Vsi lovci mu od srca želimo, da bi bil še dolgo med nami in da bi zdrav dočakal še mnogo dobrih letin v svojem vinogradu, ravne cevi in mirno roko ter veliko lepih trenutkov v krogu svojih tovarišev!

Lovci LD Tržišče

Franc Logonder

Hinko Kavčič

Franc Logonder, ki se je rodil 8. 5. 1927, praznuje letos 60-letnico svojega trdega življenja.

Obiskoval je srednje kmetijsko šolo in se že od rane mladosti posveča naravi, kar je deloma podedoval tudi po starših. Aktivno je sodeloval v NOB in tako dokazal, da je zvesti pripadnik naroda, ki se je bojeval za svoj obstoj in svobodo.

Bil je eden izmed ustanovnih članov LD Križna gora in mnogim članom mentor in dober svetovalec. Poleg tega je bil tudi gonilna sila pri zidavi lovske kočice in veliko tudi sam pomagal delati. V letih 1954–1962 je bil gospodar družine in je s svojim znanjem mnogo pripomogel k njenemu razvoju. Kot delovnega in požrtvovalnega člana smo ga člani LD izvolili tudi v izvršni odbor (1960–1963 in 1975–1978), v letih 1978–1981 pa je bil predsednik disciplinske komisije, v katero smo ga leta 1986 ponovno izvolili. V letih 1982–1985 je opravljal dolžnost predsednika nadzornega odbora.

Za dobro delo ga je LZS odlikovala z znakom za lovske zasluge, LD Križna gora pa ga je nagradila s priznanjem.

Kot pomembnemu in zaslužnemu članu mu lovci za jubilej iskreno čestitamo in želimo še obilo užitkov v naravi, kamor tako rad zahaja.

Lovci LD Križna gora – A. P.

Starosta dobrepoljskih lovcev **Hinko Kavčič**, častni član lovske družine Dobrepolje, je 27. februarja letos praznoval svoj petinšestdeseti rojstni dan.

Gostilna njegovega očeta Miloša blizu železniške postaje v Predstrugah v Dobrepoljski dolini – rodil se je v Predstrugah 27. 2.

1912 – je bila že v predvojnih letih priljubljeno zbirališče takratnih lovskih zakupnikov, njihovih gostov in gonjačev, saj je bila pri roki in lastnik je bil tudi sam navdušen lovec. Hinko je še kot kratkohačnik vlekkel na ušesa lovske zgodbe in komaj štirinajst let star je bil z očetovim psom že na prvem skupnem lovu, seveda le kot gonjač. V kasnejših letih ni sodeloval le pri redkih lovih, osemnajstletnemu pa je oče podaril staro dvocevko, šibrenico »dratarico« z dolgo nerodno cevjo in brez orožnega lista.

»S tisto puško dolgo nisem ničesar zadel,« pripoveduje hudomušno slavljenec. »Tako da sem začel izgubljeni zaupanje v svoje strelske sposobnosti. Nekoč sem se prazen vračal z lova, ko zagledam na smreki veverico. Mislim sem si, če nimam nič drugega, bo tudi veverica dobra, pomerim in sprožim. V naboju ni bil brezdimni smodnik, močno se je pokadilo, ko se je dim razkadiril, pa me je z veje še vedno gledala veverica, kot bi se norčevala iz mene. Od jeze ustrelim še enkrat; zdaj je padla, toda na tleh sem namesto ene zagledal kar dve. Mislim sem, da vidim dvojno, kasneje sem razvozal, kaj se je zgodilo. Ko sem prvič ustrelil, sem zadel, prišla pa je še ena veverica, najbrž pogledat, kdo ubogim živalcam streže po življenju.«

Pred vojno se je Hinko izučil za trgovskega pomočnika, v prostem času pa telovadil pri Sokolu. Kot zaveden Slovenec se je leta 1941 pridružil Osvobodilni fronti, marca 1942 pa je odšel k partizanom. Po vojni je do upokojitve delal v organih notranjih zadev.

Leta 1946 je bil med ustanovitelji LD Dobrepolje. Od ustanovitve do leta 1954 je bil član UO, od

leta 1954 do 1974 predsednik LD, od leta 1974 pa je podpredsednik družine. Poleg tega je bil član UO ZLD Kočevje (1963/1964), član NO LZS (1962–1966) in član UO ZLD Ljubljana (1968–1972).

Za neumorno delo ga je LZS odlikovala z redom za lovske zasluge II. stopnje.

Vsi lovci naše družine mu želimo še veliko let ravne cevi in dober pogled!

Lovci LD Dobrepolje – M. P.

Lovski oprtnik

Zgodi se le enkrat...

Že kot šolarček sem skoraj ves prosti čas preživel v gozdu. Z vrstniki smo se igrali Tarzana, Indijance, partizane in lovce s fračami in loki.

V okolici doma sem poznal vse gozdove, skoraj vsako drevo, vsako luknjo, vedel sem za lisičine, kje počivajo srne in kje bom dvignil zajca.

Potem sem za veliko let pretrgal takšne pristne stike z naravo. Ko pa sem si ustvaril družino in postavil dom, sem si vroče zaželel biti spet del narave, zato sem leta 1977 stopil med lovce Lovske družine Laško. Brakiral sem, pomagal graditi visoke preže, veliko sem se družil z lovci, hodil z mentorjem na lov in požiral lovske znanje. Vse poznavanje narave iz otroštva mi je prišlo še kako prav.

Nisem eden tistih, ki uživajo v streljanju, več mi pomeni zanos, da poznam lovišče kot svoj žep, da vem, kakšna divjad in koliko je je v njem. Seveda je treba zato posvetiti veliko časa opazovanju.

Najpogosteje zahajam v revir Plazovje, v predel med Laškim in Rimskimi Toplicami, poln plazov in jarkov, poraščen z grmovjem in majhnimi gozdiči.

Še pred dobrimi 30 leti so se v Plazovju bohotile bogate kmetije. Zdaj so te kmetije zapuščene, hiše propadajo, steze se zaraščajo, tako da je ves predel z veliko hrane in kritja nekakšen mini rezervat. Pogosto lahko sredi belega dne od blizu opazuje kragulja, lisjaka, kako preiskuje vsak grmič, ali srnjaka, ki goni srno. Mislim, da je Plazovje pre-

del, ki vsakega mladega lovca zastrupi in osvobodi.

Želim pa opisati dogodek, ki mi bo še dolgo ostal v spominu in dvomim, da mi bo Diana še kdaj izkazala toliko naklonjenosti. Takšna sreča je zagotovo naklonjena le redkim lovcem.

Bilo je lepo majsko popoldne pred leti, ko sem odšel še kot mlad lovec v Plazovje opazovat srnji in zajčji naraščaji.

Približno ob štirih popoldne sem prišel na vrh Plazovja, do nekdanje Medvedove domačije. Malo sem posedel pod vegastim kolecem, se okrepčal s požirkom domače slivovke, nato pa sem stopil v kritje majhne češplje, naslonoil dvogled na palico in začel počasi pregledovati zapuščeno deteljišče v dolinici pod sabo. Naenkrat sem dvogled ustavil na rjavi lisi v travi. Umiril sem ga, naravnal ostrino in zagledal srno, ki je ležala na boku, z nogami od sebe, z glavo pa je nemočno opletala po travi. Spreletelo me je, da sem pričal žalostnemu koncu ostarele srne. Že sem mislil skočiti po strmini navzdol, da se prepričam, kaj se dogaja, pa me je zadržalo tisto lovskega etično pravilo, ki pravi, da je za umirajočo divjad hušji pretres navzočnost človeka kot pa sama smrt.

Nenadoma pa je pritegnil mojo pozornost mehur, ki je počasi rasel ob zadnjem delu srne. Saj sem vendar pričal rojevanju novega življenja in ne smrti, kot sem pomislil prvi hip, sem ves vesel ugotovil, in nepremično strmel v srno, ki se je skrčila nekako skupaj, se spet segnila in že je pokukala na dan majhna glavica! Še malo in srnica je bila zunaj. Bil sem tako zamaknjen in razburjen, da sploh nisem slišal, da je nekdo prišel. Zdrnil sem se, ko sem zaslišal: »Dober dan, ali je bilo kaj sreče?« Bila je žena mojega sodelavca, ki je s sinkom prišla mimo. Hitro sem dal prst na usta in jima pomahal, naj tiho in hitro prideta k meni. V roke sem ji potisnil dvogled in ji pokazal, kam naj pogleda. Skoraj preveč naglas je vzkliknila: »Saj ja kot!«

Vzel sem ji dvogled in zagledal še drugega mladička, ki je ravno prikukal na svet. Oba mladička sta nemočno ležala v travi, mati srna pa ju je ljubeče lizala. To je trajalo kakšne pol ure, nato pa se je eden izmed mladičkov začel postavljati na noge. Še ga je potegnilo na zadnjico, toda vztrajno se je dvigal na negotove nožice. Seveda mu je drug mladiček takoj sledil. Med tem ča-

som se je srna tudi sama očistila. Dobro uro po začetku rojevanja se je srna oddaljila okoli dva metra od mladičkov in se začela pasti.

Mladička sta ji zapletajoč se sledila. Tako so se počasi pomikali proti robu deteljišča, ki je bilo visoko poraščeno z zeljo in prepletano s srobotjem, in ravno tja se je namenila družinica. Čakal sem vse do mraka, vendar se srna ni več prikazala. Naslednji dan sem komaj dočakal konec službe, da sem se odpravil na svojo opazovalnico. Dolgo ni bilo nič, proti večeru pa sem opazil srno, ki se je pasla in se ves čas ozirala in prisluškovala proti goščavi. Takoj sem vedel, da je to prava srna in prisluškuj, kaj delata njena mladička.

Nazaj grede sem se pri hišah, kjer imajo pse, namerno zapletel v pogovor o srnjih mladičkih in o nevarnosti, ki jo pomenijo zanj prosti psi. Namerno sem poudarjal, kako je nadzorstvo v lovišču poostreno. S tem sem seveda hotel doseči večjo varnost za moje varovance.

Pozneje sem še velikokrat odšel na svojo opazovalnico, opazoval srnjad na paši in se v mislih vračal k porodu dveh srnic, ki sta prikukali na svet pred mojimi očmi. Večkrat, ko sem v tistem predelu zagledal srno z doraščajočima mladičema, ki sta prešerno skakljala okoli nje, sem si predstavljal, da sta to tista moja varovanca, seveda, če sta uspela v krutem boju z naravo, ki je morda za žrtvi izbrala prav njiju.

Pozneje, ko sem ob raznih priložnostih lovskim tovarišem pripovedoval o svojem doživetju in obžaloval, da nisem imel takrat kamere, s katero bi ovekovečil ta dogodek, si je seveda marsikdo mislil, da je to »lovška«, vendar sem imel ob vsem to srečo, da imam dve priči, ki ju skoraj vsi lovci dobro poznajo.

Ta dogodek je zagotovo eden najlepših med mojimi lovskimi doživljaji.
Avgust Ogrinec

Prvo srečanje z medvedom v lovišču

Dobro se spominjam, bilo je 16. septembra 1979 ob 18,35. Preden pa začnem pripovedovati o svojem prvem srečanju z medvedom v naravi, naj vam na kratko opišem Zahribe, kjer se je to zgodilo. Zahribi ležijo v krmskem pogorju in spadajo v mojo Lovsko družino Rakitna.

Takoj za vasjo Rakitna, kjer se končuje rakitniška planota in se začne strmo spuščati v vijugaste grape vse bliže potoku Zala in potem Išici, se vije po obronku zadnje vzpetine običajna vaška pot za spravilo lesa iz gozdov in sena z bližnjih senožeti. Pokrajina že kaže prve znake bližnjega kraškega sveta, z obilico skalnih otočkov s podzemnimi jamami, a bogatim gozdnim zaledjem. V teh skalnih duplih imajo medvedi brloge in skrivališča.

Po tej gozdni poti se je dan poprej vračal po večernem zalazu na srnjaka moj lovski tovariš. Ko se je že približal vasi Rakitna na dober kilometer, je naenkrat obstal in prisluhnil. Nad potjo je nekaj lomastilo in že je zasllišal znano pihanje. Bil je medved, ki ga je zmotil pri njegovem opravilu. Ne da bi se kaj obiral, je moj lovski tovariš urno pospešil korak proti domu. Na poti je opazil ostanke drobovine poginule govedu, ki jo je kmet zapeljal v bližnji gozd. To je torej! Priložnostno slastno mrhovišče je privabilo medveda iz grape.

Ko je še isti večer lovec Drago pripovedoval sosеду Dušanu, strastnemu gobarju, da je srečal medveda na obronku rakitniške planote tik pred vasjo (ki je znana tudi po gobah), seveda sosed tega ni verjel. »Ne boš me preplašil,« je dejal, »vem, da bi rad sam hodil po gobe.«

Težko je Drago prepričal soseda, da bi šli naslednji večer medveda čakati, če res ne verjame.

Kmalu smo napravili lovski načrt. Ker je naše lovišče od 16. septembra do 1. oktobra zaprt in prepovedana nošnja orožja vsem lovcem, razen »jelenarjem«, tistim lovcem, ki so po žrebu upravičeni do lova na jelena, smo se vsi predvideni udeleženci dogovorili, da vzamemo za vsak primer s seboj hladno orožje (čimvečji nož!).

Tako smo se tistega »velikega dne« odpravili lovec Drago, sosed Dušan s sinom Dušanom in pisec tega sestavka kmalu po 18. uri proti Zahribom. Tiho in oprezno smo se bližali tistemu delu poti v strmem bregu, s katerega se lepo vidi v globino soteske. Drago je namreč brez ugovarjanja prišel: »Medved bo prišel od Selana po grapi in spodaj v soteski ga bomo lepo videli, ko bo šel na večerjo v kritju smrek in leskovih grmov do ostankov, ki si jih je pustil prejšnji večer.« Preden je gozdna pot zavila rahlo v hrib in ostro za rob, nas je Drago razporedil po poti približno

Zap. št.	Elementi merjenja	Merska enota	Mera	Srednja mera oziroma skupaj za zap. št. 9	Konstanta oziroma možno število točk za zap. št. 8	Ugotovljeno število točk
1.	Dolžina veje leve desne	cm	106,0 105,0	105,5	0,50	52,75
2.	Dolžina nadočnika levega desnega	cm	44,5 39,6	41,05	0,25	10,26
3.	Dolžina srednjaka levega desnega	cm	55,3 53,0	54,15	0,25	13,54
4.	Obseg rože leve desne	cm	29,6 30,6	29,90	1	29,90
5.	Obseg veje med nadočnikom in srednjakom leve desne	cm	20,7 20,6	—	1	20,7 20,6
6.	Obseg veje med srednjakom in krono leve desne	cm	14,1 14,6	—	1	14,1 14,6
7.	Teža svežega rogovja — kg, zmanjšana za 10 % oziroma za kg 11,70 - 0,10	kg	11,30	—	2	22,60
8.	Razkrečenost rogovja	cm	91	— %	do 3	3,00
9.	Število parožkov na veji levi desni	par.	10 12	—	1	22,00
Skupaj						230,05

Zap. št.	Elementi za ocenitev lepote rogovja	Možno število točk	Ugotovljeno število točk
10.	Barva rogovja	Prenos: 2	230,05 2,00
11.	Grbičavost	2	2,00
12.	Vrhovi (konice) parožkov	2	2,00
13.	Ledniki	2	2,00
14.	Kroni	10	10,00
Seštevek točk zap. št. 1 do 14			248,05
15.	Odbitek zaradi pomanjkljivosti rogovja	3	0,00
Obrazložitev za odbitek točk:			
Ocena rogovja — skupaj:			248,05

Reg. številka _____ Člani komisije:
Dne 24. 01. 1984 1. V. Varić
(datum ocenitve vrednosti trofeje) 2. J. J. J.
V 3RDO 3. J. J. J.
(kraj) (podpis odgovornega vodje organizacije)
Zig

Rogovje jelena iz lovišča Brdo pri Kranju spada po svoji moči med najmočnejša v Jugoslaviji in je kandidat za novega slovenskega prvaka, saj je njegova začasna ocena 248,00 točk. Obenem je to rogovje po svoji moči tudi drugo najmočnejše jelenje rogovje v Jugoslaviji.

Jeleni iz obore na Brdu so naši avtohtoni karavanški jeleni, ki so bili ob gradnji obore zaprti vanjo. K tem so pred leti pripeljali še nekaj jelenov iz Belja.

Ta jelen, katerega rogovje je kandidat za novega slovenskega prvaka, je potomec teh jelenov (karavanških in beljskih). Vsekakor pa je moč tega rogovja poleg dobre genetske zasnove jelenov iz lovišča na Brdu tudi sad pravih gojitvenih ukrepov.

V. Varićak

5 m narazen in lepo po vrsti – mlajšega Dušana, lovko začetnico, soseda Dušana in nazadnje se je vsedel na lovski stolček še sam. Kot začetnica v lovskih veščinah (in po žensko previdna) sem pripomnila: »Ali boste imeli nože kar v nožnicah?« Lovec Drago je pribil: »Ne bodi smešna, kaj jih bomo pa potrebovali?« In še dodal: »Zdaj pa mir, da se nihče ne zgane. Veter imamo še kar ugoden in če medved včeraj le ni bil preveč preplašen, bo danes zagotovo spet prišel.«

Sama pri sebi sem razmišljala: »Kaj pa če medved le pride zne-nada; bolje bo, če imam nož bolj pri roki.« Velik nož »boowie« sem si položila čez kolena in se umirila. Ura je bila 18,30. Zavladala je grobna tišina. V mislih sem se spraševala, od kod bo medved prišel, ali bo prišel še pred mrakom, kaj pa če sploh ne pride. Potem bo sosed Dušan zmagoslavno pripovedoval, češ, saj sem rekel, da medveda ni. Minilo je pet minut.

Tedaj se mi je zazdelo, da je za mojim hrbtom nekaj rahlo zaropotalo, kot če bi se sprožil kamenček. Obrnem se – ojoj, za mojim hrbtom stoji na vseh štirih pravi medved, medved v naravi, ne iz živalskega vrta! Bila sva le 4 do 5 m narazen. Oba sva bila tako presenečena, da za strah ni bilo časa. Treba je bilo ukrepati. Sekunde so bile kot minute in vse je potekalo s filmsko naglino. Skočila sem pokonci in nož se mi je avtomatično znašel v roki. Moj skok je vznemiril tudi ostale tri čakajoče. Meved je stal tako le še za hipec, potem pa se je odločil in se spustil v dir tik za hrbtom soseda Dušana po poti proti Dragu. Za obtavljanje ni bilo časa, še manj za razmišljanje. V glavi je bila ena sama misel. Meved bo napadel Dušana ali Draga, oba pa imata nože v nožnicah. Torej za medvedom in če bo napadel enega od njiju, bodo z enim vbodom z mojim nožem vsi trije spremljevalci pridobili čas, da se spopadajo z medvedom...

Toda medved je imel svoje skrbi, povsem drugačne od mojih misli. Še na misel mu ni prišlo, da bi se spopadel z nami. Ko je dirjal mimo lovca Draga, ta v resnici ni imel časa, da bi potegnil nož iz nožnice, temveč se je branil pred prihajajočim medvedom z mahanjem z lovskim stolčkom, oba soseda Dušana, starejši in mlajši, pa sta obstala na mestu kot vkopana in okamnena. Medved jo je tako cvrl proti Rakit-

ni, da se mu je, ko je odskočil s poti v breg, odtrgala travnata ruša, naredil je kozolec in se zakotalil nazaj na pot. Drugi poskus je bil uspešen. Slišali smo še lomastenje nekoliko v hrib, potem v polloku nazaj v dolino, in v grape se je res vračal po soteski, od koder smo ga pričakovali, vendar zdaj v nasprotni smeri, in jo ubiral proti Selanovi kmetiji. Nekaj trenutkov je vladala smrtna tišina. Za strah resnično ni bilo časa. Potem smo si vsi povprek pripovedovali, kako je vsak zase doživljal trenutke, ko je spoznal, da ima medveda za hrbtom. Ker je medved pustil še lep odtis svoje šape na zmočeni gozdni poti, sosed Dušan prihodnji dan ni imel težav s prijatelji, sosedi in znanci, ko jim je pripovedoval, da je srečal medveda na nekaj metrov. Res je, da je moral nekatere neverne Tomaže utišati tako, da jih je popeljal na ogled odtisov medvedovih šap, vendar potem ni bilo nikogar, ki bi še dvomil, da so medvedje na Rakitni le za strah vse številnejšim gobarjem.

Ada Bitenc

V spomin

Še preden je sonce na svoji kratki poti stopilo v nebesno znamenje Strelca in preden so se z macesna obletele zlate iglice, je 14. 11. 1986 za vedno odšel **Miha Justin**.

Rodil se je 22. septembra 1908 pod Njivicami, v ob potoku razpotegnjeni vasiči proti mogočnemu sivemu Kamnu, grādu klubovanja času in minevanju.

Potem se je kmalu, po prvih letih njegovega otroštva, začela vojna. Prva. Otroško je ni razumel, zanjo so poskrbeli drugi, da je bila daljša in nesrečnejša.

Rasel je v fanta, pogumnega in močnega, takšnega, ki je upal nositi pokonci krivca za klobukom, hodil v uk in vasoval.

Pa so tudi ta leta hitro stekla za drugimi, se izgubila, naproti pa so prihajala težka in mračna. Kot temna senca se je s severa prek Karavank zvalila dolga noč vojne z malo zvezdic upanja po svobodi in z nič upanja po vrednotah življenja našega človeka.

Ko se je v hribih začelo daniti, je del svojih najlepših let zapisal svetlobi svobode, shodil prene-

Miha Justin

Jože Horvat

katero partizansko stezo, da bi bila krajša pot do zmage. In res je vse bolj žarelo prek Jelovice in Mežaklje, svit ljubezni do domovine se je razlival v Karavanke in kri junakov je barvala sleč v planini in gori. Potem je le prišla naša svoboda, zlata kot jesen in vsa cvetoča v svoji pomladi.

Pa je poprijel Miha za plankačo, tesal in vezal nove strehe zgorelim domovom, pripravil plug in oral brazde in sejal v dišečo zemljo. In spomin mu je povedal, da je živel ob gozdu in vznožju gore, da je že nekoč z lovsko strastjo z očmi spremljal let orla nad grebeni in gamse v stenah in plazu. Zato je spomin in davne želje pregnetel v resnico. Skupaj z nekaterimi tovariši je leta 1946 ustanovil takratno LD Begunje in postal njen starešina do leta 1947, od 1948 do 1949 njen gospodar in član UO od leta 1949 do 1954. Po združitvi z LD Radovljica v LD Begunjsčica pa je bil član nadzornega odbora (1974–1978).

Miha je lov sproščal in skrb za njegove varovance ga je plemenitila in bogatila. In za vse to je tudi on položil svoj kamenček v našo sestavljeno podobo, priznanja, ki jih je dobil, pa bodo na steni ob gamsjih rogljih spominjala, da so bila s stiski rok dana staremu lovcu za vse tisto, kar je postoril za divjad, naravo in tovariše skozi svoj čas z delom in poštenostjo pa pridnostjo in skromnostjo.

Zato se je Miha Justin tudi zapisal v pomnike svojega kraja in srca našega spomina.

LD Begunjsčica – N. L.

Danilo Slavec, član LD Prestranek, je umrl 3. 7. 1986. Od njega

smo se poslovili na pokopališču v Orehku.

Rodil se je 13. 1. 1924.

Danilo je bil 35 let član naše družine. Od leta 1953 do 1960 je bil blagajnik, nato od 1960 do 1965 gospodar, od leta 1966 do 1968 pa tajnik. Bil je tudi član nadzornega odbora in disciplinske komisije.

Danilo je bil neutrujen lovec, odličen poznavalec divjadi in nje-nih navad. Vsak hip je znal povedati, kaj se dogaja v lovišču. Njegovo delo na organizacijskem področju in pri gojitvi divjadi je bilo vse čas zelo plodno. Za svojo prizadevnost je dobil znak za lovske zasluge in red II. stopnje. Na zadnji poti te je v slovo spremljala domača pesem, ki si jo ljubil z vsem srcem, in zvoki lovskega roga ter odmevi iz lovskih pušk.

Lovci LD Prestranek – M. H.

Jože Horvat-Maks je zaradi zahrbtni bolezni 28. 12. 1986 odšel iz vrst zelene bratovščine. Z bolečino v srcu smo ga na zadnji poti pospremili z vsemi lovskimi častmi.

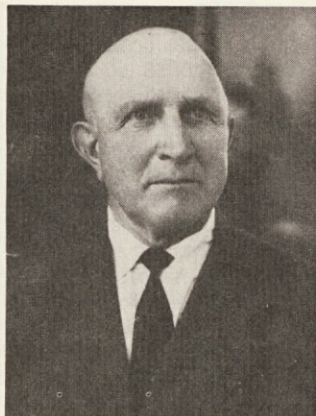
Jože se je rodil kmečkim staršem 4. 2. 1913 v Doliču pri Vitanju. Po končani osnovni šoli je delal doma na kmetiji. Z 18 leti se je zaposlil kot lovski čuvaj pri lovskem zakupniku in to delo opravljal štiri leta.

Med 2. svetovno vojno ga je okupator mobiliziral, vendar je že po dveh mesecih s skupino oboroženih somišljenikov odšel v partizane.

Kmalu po osvoboditvi se je v domačem kraju vključil v obnovu domovine. Bil je gozdar in je vodil ter organiziral gozdno proizvodnjo in skrbel za izpolnjevanje planskih obveznosti. Zaradi

Franc Molan

Anton Malavašič

posledic partizanstva in napornega dela v gozdarstvu je bil leta 1965 invalidsko upokojen.

Naš Jože je skoraj vse življenje prebil v gozdu, zato ni čudno, da je tako ljubil naravo. Bil je prizadeven gozdar in lovec ter zelo strog in natančen pri delu. Že od 18. leta je bil lovec. Takoj po osvoboditvi je bil med ustanovitelji lovske družine v Vitanju. Od jeseni 1946 do 1950 je bil blagajnik. Član UO je bil v letih 1954 do 195 in 1974–76, predsednik NO je bil od leta 1959 do 1961, nato od 1963 do 1965 in od 1969 do 1972. Predsednik disciplinskega razsodišča je bil v letih 1961/62, 1965/69 in 1972/74. V revirju Javorje na Paškem Kozjaku je bil lovski čuvaj (1960–68) in 10 let lovovodja. Bil je tudi odličen mentor mnogim mladim članom. V lovski družini je aktivno deloval, dokler ga niso zapustile telesne moči. Ko ni mogel več v lovišče, je sodeloval z nasveti. Za vzgojno in strokovno delo je dobil priznanje ZLD Celje. Ker je bil aktiven tudi na družbenopolitičnem področju, je dobil tudi državna odlikovanja, priznanja in nagrade.

Spominjali se ga bomo kot preprostega, skromnega, delovnega in poštenega sodelavca. Znali bomo ceniti njegovo delo in ohraniti medsebojno razumevanje, kakor nas je učil s svojim zgledom!

Lovci LD Vitanje

Franc Molan, član LD Videm ob Savi-Krško, je za vedno zapustil lovske vrste 14. 12. 1986.

Rodil se je 18. 11. 1903 v Dednji vasi pri Pišecah kot sin kmečkih staršev. Delo na kmetiji mu je vcepilo ljubezen do narave, saj se je že kot otrok rad potikal po polju in gozdu ter opazoval življe-

nje v njem. Zelo si je želel postati lovec. Ta želja se mu je uresničila šele, ko je postal kolarski mojster. Tedaj si je lahko kupil puško in postal je član lovskega društva Senovo.

Med okupacijo je bil z družino izseljen v Nemčijo, od koder se je vrnil šele leta 1945.

Takoj po vojni je sodeloval pri ustanavljanju lovske organizacije Krško in postal njen član. Kasneje je bil soustanovitelj Lovske družine Videm, v kateri je sodeloval tudi kot funkcionar.

Od leta 1960 do leta 1966 je bil predsednik družine, leta 1966 je bil predsednik nadzornega odbora, tri mandatna obdobja pa je opravljal dolžnost predsednika disciplinskega razsodišča.

Bil je tudi gospodar LD in njen kinolog, poleg tega pa je deloval tudi v Zvezi lovskih družin Posavje-Krško.

Velik je bil njegov delež pri gojitvi in skrbi za divjad ter pri vzgoji mladih lovcev. S svojimi dolgoletnimi izkušnjami in ugledom je vzbujal v mlajših lovcih spoštovanje in zaupanje.

Za nesebično in požrtvovalno delo v lovski organizaciji ga je LZS odlikovala z znakom in redom za lovske zasluge III. stopnje. Kot rejec in ljubitelj lovskih psov je dobil tudi odlikovanje za kinološke zasluge.

Od dragega prijatelja in lovskega tovariša smo se poslovili 16. 12. 1986 na krškem pokopališču. Poslednjič so odjeknili strelci lovskih pušk in ob otožnih zvokih lovskega roga se je dolga vrsta lovcev poslednjič poslovila od njega s smrekovo vejico izza klobuka.

Iskreno smo mu hvaležni za vse delo in še dolgo bo živel v našem spominu!

Lovci LD Videm ob Savi-Krško

Anton Malavašič, član naše LD, nas je za vedno zapustil 11. 12. 1986.

Rodil se je 31. 12. 1897 v Praprotnem brdu nad Rovtami. Že v zgodnji mladosti je zelo ljubil naravo. Njihova domačija je stala na zelo lepem kraju, obdana z gozdovi in travniki in tako je že od majhnega lahko opazoval divjad in njeno življenje.

Takoj po osvoboditvi je bil pobudnik za ustanovitev LD Rovte in leta 1946 so jo s tovariši tudi ustanovili. Anton je bil starešina družine kar od leta 1946 do 1974. Leta 1974 pa smo ga imenovali za dosmrtnega častnega starešino naše družine. Čeprav že precej v letih in rahlega zdravlja je bil še vedno zelo delaven. Anton je zrejal tudi lovske pse; njegovi ljubljenci so bili resasti in kratkodlaki istrski goniči.

Anton je bil tudi član družbenopolitičnih organizacij. Leta 1942 so ga Italijani odpeljali v koncentracijsko taborišče, po kapitulaciji Italije pa se je vrnil domov in do osvoboditve sodeloval s partizani. Po osvoboditvi je bil predsednik občine Rovte. Za svoje delo in prizadevanja je dobil več državnih odlikovanj.

Tudi lovska organizacija ni pozabila nagraditi njegovega dela. Tako ga je Lovska zveza Slovenije odlikovala z znakom za lovske zasluge in redom III. in II. stopnje.

Pred odprtim grobom se je otožno oglasil lovski rog, zadoneli so strelci iz lovskih pušk in sklonili so se rapori naše in sosednjih lovskih družin. Lovci smo mu položili v grob zelene vejice.

Tone, vsi člani naše družine se ti zahvaljujemo za tvoje delo in te bomo ohranili v trajnem spominu.

Lovci LD Rovte

Po dolgi, zahrbtni bolezni je tiho nehalo utripati srce **Alojza Simončiča**, ki je umrl 8. januarja 1987, star 75 let.

Rodil se je 6. 6. 1913 v kraju Berkovci. Izučil se je za krojača, vendar ga je narava bolj pritegovala kot obrt, zato se je pozneje posvetil kmetijstvu. V svoji okolici so ga poznali tudi kot strastnega gobarja, zato ni čudno, da ga je pritegnilo tudi v lovske vrste.

Leta 1943 se je Alojz pridružil partizanom in se bojeval do konca vojne. V začetku je bil terec, čigar naloga je bila voditi borbe od postojanke do postojanke na Pohorje. Po vojni je aktivno deloval v OO ZB, OF in

pozneje pri delu krajevne skupnosti.

Leta 1946 je bil med ustanovitelji Lovske družine Bolehnečici. V njej je od leta 1946 do 1951 vestno opravljal delo gospodarja, od leta 1951 do 1952 pa je bil tudi starešina te družine. Od leta 1946 do 1952 je bil poleg tega član takratne Okrajne lovske zveze Ljutomer. Ko je LD Bolehnečici razpadla, pa se je leta 1952 vključil v Lovsko družino Mala Nedelja, ki se je pozneje preimenovala v LD Bučkovci. Njen član je bil do prerane smrti. Z njim smo se srečevali na številnih delovnih akcijah in lovih. Kot lovec ni bil zbiralec lovskih trofej, bil pa je srečen, če mu je bil namenjen lovski blagor. Znal je najti prijazno besedo za vsakogar. Gojitev divjadi mu je pomenila veliko, saj je v hudih zimah zelo dobro oskrboval krmišča za divjad.

Za predanost in uspešno delo v lovski organizaciji ga je LD Bučkovci nagradila z dvema priznanjema, LZS pa ga je odlikovala z znakom za lovske zasluge. Boleče so pokale lovske puške, ko smo se na križevskem pokopališču tiho in nemo poslavljali od dobrega lovskega tovariša in prijatelja. Ohranili ga bomo v lepem spominu!

Lovci LD Bučkovci – J. Š.

Iz lovskih vrst so odšli za vedno tudi:

Rudi Lilek, LD Šentilj, * 13. 4. 1911, † 9. 10. 1986.

Jože Peklarič, LD Kamnik, * 13. 2. 1930, † 23. 2. 1987.

Franc Kahr, LD Prosenjakovci, * 4. 12. 1906, † 3. 9. 1986.

Franc Pogačar, LD Vodice, * 22. 8. 1914, † 10. 3. 1987.

Ignac Korbar, LD Suha krajina, * 9. 7. 1931, † 31. 10. 1986.

Stane Krmelj, LD Jesenice, * 1. 12. 1927, † 4. 7. 1986.

Alojz Zalokar, LD Jesenice, * 8. 2. 1914, † 1. 1. 1987.

Umrli časten spomin!

Lovska kinologija

Spomladanska zrejna preizkušnja ptičarjev v Koprju

Prireditelj, Obalno-kraško lovsko kinološko društvo Koper, je 28. marca 1987 organiziralo spomladansko zrejno preizkušnjo ptičarjev. Prijavljenih in privedenih je bilo 12 psov, in sicer naslednjih pasem: angleški poentri, angleški setri, epagneul bretoni, nemški kratkodlaki ptičarji in nemški žimavci. Na zbornem mestu smo pse pregledali in ugotovili, da so bili vsi brez bistvenih telesnih napak, številke, vtetovirane v uhljih, pa so se ujemale z rodovniki. Vodnike in številne gledalce smo seznanili z načinom in predmeti ocenjevanja. Na tej preizkušnji smo prvič uporabili novi način ocenjevanja, po pravilniku, ki je bil sprejet na letošnjem zboru sodnikov in dan v enoletno poskusno uporabo.

Pse smo preizkušali v lovišču LD Sečovlje, v obširnih nasadih sadnega drevja, kjer male divjadi žal skorajda ni bilo. Sadovnjake so pred kratkim poškrpili z močnimi pesticidi. Lovci-domačini so ogorčeno pripovedovali, da so po škropljenju našli na desetine poginulih zajcev, pernate divjadi in najrazličnejše ptice. Njihove trditve so potrdili tudi ta dan najdeni poginuli zajec, siva čaplja in galeb. Domačini menijo, da bi na teh površinah dobro uspevale tudi najrazličnejše povrtine, ki ne zahtevajo intenzivnega škropljenja s tako strupenimi kemičnimi sredstvi. Vemo, da so kraška tla porozna, strupi se izpirajo v talnico in pomenijo neposredno nevarnost tudi za tukajšnje prebivalstvo. Tako je to še eden izmed mnogih slabo preiščenih posegov v naravo in človekovo okolje. Nekaj več divjadi je bilo na manjših zasebnih njivskih površinah, obrobjenih s pasovi trnja in trstike, kjer so razmere za malo divjad skoraj idealne. Vendar pa so te površine premajhne in v neposredni bližini omenjenih nasadov sadnega drevja, ki preprečujejo večanje številčnosti male divjadi.

Pse smo preizkušali v več skupinah in tako nam je ob dokajšnjem trudu uspelo oceniti vse pse razen dveh, katerih vodnika sta med preizkušnjo odstopila.

Preizkušnja naravnih zasnov (PNZ) je za mladega psa in objektivno ocenjevanje sodnikov najzahtevnejša, in sicer še toliko bolj, če je divjadi malo. Kljub temu so preizkušeni psi pokazali odlične in prav dobre lovske zasnove, zlasti angleški poentri in nemški kratkodlaki ptičarji. Vendar pa bi morali biti vodniki pri vodenju psov bolj aktivni. Pri iskanju je treba psu pomagati tako, da ga vzpodbujamo in usmerjamo ter pazimo, da išče vedno proti vetru. Pri vodenju je nujen pripomoček ustrezna piščalka, ki jo je imelo le malo vodnikov. Vodnik pa mora imeti zelo izostren občutek, kdaj je pes v stiku z divjadjo (ko dobi pes divjad v nos). Takrat mora na psa vplivati pomirjevalno in ga ne sme klicati k sebi. Navedene pomanjkljivosti so vodniki precej nadomeščali z veliko ljubeznijo do svojih štirinožnih pomočnikov. Ta se je pri psih odražala v izredni volji, da iščejo, lovijo za vodnika, kar sodniki ocenjujemo pri predmetu vodljivosti.

Preizkušeni psi so dosegli naslednje ocene:

1. Nemški kratkodlaki ptičar Riko (JRPki 61341), ocene: sled zajca 12, nos 20, iskanje 10, stoji 10, način gonje zajca vprašljivo, skupaj 62 točk.
2. Angleška poenterka Diana (JRPpo 143015), ocene: 10, 20, 10, 9, 10, tiho, 59 točk.

3. Angleška poenterka Alma (JRPpo 43106) ocene: 10, 20, 10, 10, 8, vpr., 58 točk.

Ocenjevanje je kljub novostim v pravilniku potekalo brez težav in zapletov. Pri 12-točkovnem sistemu je možnost za natančnejše ocenjevanje, saj so na primer tudi v okviru ocene »prav dobro« mogoče razvrstitve od 9 do 11 točk. Sistem poročanja in podoben zbirnik ocen omogočata zrejni komisiji, da podrobno pregleda ocene posameznega psa, jih primerja z doseženimi ocenami z več preizkušelj, na katerih je pes sodeloval in tako celovito odloči o njegovi lovski uporabnosti, ki je temelj kakovostne zreje. Ob razglasitvi rezultatov smo vodnikom razdelili spričevala, pozneje pa napisali tudi strokovno poročilo in zbirnik ocenjenih psov, ki ju je prireditelj poslal pisarni Kinološke zveze Slovenije. Na sojenje in dodeljene ocene vodniki niso imeli pripomb. Kramljanje o kinologiji in lovstvu se je z gostoljubnimi domačini zavleklo v večerne ure, ko smo se, kinološki sodnik Vladimir Pfeifer, sodniška pripravnik Confidenti, Kobal in podpisani morali posloviti.

Zanimanje za lovsko kinologijo je na Kopskem izredno. Ob požrtvovalnih funkcionarjih LKD – Jakominu, Žigonu, Buriču in mnogih drugih – bo treba pritegniti predvsem mlade kinologe, ki

bodo delovali na strokovnem področju kot vodniki, rejci in kinološki sodniki, saj prav slednjih primanjkuje, ti pa bodo trajen porok za primerno strokovno raven lovske kinologije na Primorskem.

Vojko Pirher, kinol. sodnik

Vaša pomoč – ustrežnejše zdravstveno varstvo vaših lovskih psov in drugih malih domačih mesojedov

Velika priljubljenost domačih mesojedov (psov in mačk) in naraščanje njihovega števila v zadnjem desetletju je psihološko-socialni fenomen, ki ga zasledimo v vseh urbanih središčih razvitejših dežel. Tesno sožitje teh živali s človekom prinaša poleg dobrih učinkov tudi nekatere sanitarno-zdravstvene probleme. Ob zakonskih predpisih, ki urejajo to problematiko, je nepogrešljiv tudi učinkovit zdravstveni nadzor nad hišnimi živalmi, če želimo, da sožitje z njimi ne bo ogrozilo zdravja ljudi.

Zdravstveno zaščito mesojedih domačih živali v Jugoslaviji opravljajo specializirane univerzitetne klinike na veterinarskih fakultetah, specializirane ambulante pa samo v nekaterih večjih mestih (Zagreb, Beograd, Split). V Sloveniji se poleg fakultetnih klinik – Klinika za mesojede in klinika za kirurgijo – ukvarjajo z zdravljenjem malih živali tudi nekateri veterinarski zavodi in postaje. Slednje pa niso ustrezno opremljene in kljub dobri volji posameznih veterinarjev večinoma niti kadrovsko niti prostorsko ne morejo dati ustreznih ambulantne pomoči večjemu številu malih živali. Obe fakultetni kliniki sta tako zaradi prevelikega pritiska bolnikov, prostorske stiske in slabe opremljenosti prisiljeni delati kot terenski ambulanti.

Večje povpraševanje po veterinarskih storitvah za hišne živali, predvsem pse in mačke, se je začelo v 70. letih. Do tedaj so v bolniške protokole Klinike za mesojede vpisovali kakih 1000 bolnikov na leto. Od leta 1975 do lani pa se je število bolnikov povečalo za 5,7-krat (od 1275 na 7326). Če upoštevamo, da vsak vpisan bolnik obišče kliniko vsaj dvakrat – ponovitev terapije in podobno – dobimo 14 000 obiskovalcev.

Številni bralci Lovca in Kinologa poznajo prostorske razmere naših klinik. Delovna prostora sta ambulanta, velika 31 m² in opera-

O učinkovitosti pasjih insekticidnih ovratnic

Ovratnice so iz PVC osnove, iz katere se počasi sproščajo razne učinkovine, ki uničujejo mrčes. Ovratnice učinkujejo na zunanje zajedalce na 3 načine:

1. Učinkovina v obliki plina se sproščajo z izhlapevanjem. Te ovratnice delujejo najbolje, ko žival miruje in je tako rekoč v oblaku strupenih snovi.
2. Učinkovina v obliki tekočine, ki se topi v maščobah dlake in se tako razdeli po vsem telesu.
3. Učinkovina v obliki mikroprahu, ki se med gibanjem razširi po vsem telesu.

Mnenja o učinkovitosti raznih ovratnic proti mrčesu so še vedno različna. Vse ovratnice vsaj za nekaj časa žival zavarujejo pred nadležnimi zajedalci. Njihova uporaba je preprosta, sporen je le čas delovanja. Ovratnice zajedalce, ki so na živali, samo ubijejo, ne uničijo pa njihovih razvojnih oblik, zato z njimi ne moremo zatreti vseh zajedalcev. Nekateri psi so preobčutljivi za snovi v ovratnicah, zato lahko pri njih nastane alergično vnetje kože, posebno okoli vratu. Zelo občutljivi psi lahko kažejo celo znake zastrupitve, kot so opotekanje, krči ipd. V takih primerih moramo ovratnico psu takoj sneti. Če čas lahko poskusimo z ovratnico drugačne sestave. Na srečo pa so takšni primeri pri psih zelo redki. Priporočljivo je, da psa v prvih urah in dneh po tistem, ko mu natakemo novo ovratnico, opazujemo.

Včasih smo morali po ovratnici proti mrčesu hoditi čez mejo, od lanske pomladi pa jih lahko kupimo tudi pri nas. Na našem trgu sta trenutno dve: **vigo** in **pedican**.

Vigo vsebuje učinkovino kabari v obliki mikroprahu, ki se z gibanjem dlake razširi po vsem telesu. Učinek proti bolham in klopm se lahko pokaže že po nekaj urah (glede na gibanje). Lahko pa ga dosežemo hitreje, če z roko podrgnemo po dlaki in tako učinkovino hitreje razdelimo po njej. Pred uporabo moramo ovratnico aktivirati tako, da jo večkrat nategnemo. Učinek proti klopm naj bi trajal najmanj 2–3 mesece, proti bolham pa 4 mesece. Ovratnica **pedican** (ki jo na zadnji strani ovitka reklamira tudi naša revija) vsebuje učinkovino dimpilat, ki se topi v maščobah dlake in se tako razdeli po vsej površini dlake. Poleg tega vsebuje tudi vitamin F, ki kožo varuje pred morebitnimi škodljivimi vplivi učinkovine. Učinek proti klopm se pokaže v štirih dneh, proti bolham pa že po nekaj urah. Na klope naj bi delovala najmanj 4 mesece, na bolhe pa 5 mesecev.

Obe ovratnici sta odporni proti vlagi. To pomeni, da gre žival lahko z ovratnico na dež ali celo v vodo. Če psa kopamo s šamponom za pse, jo moramo med kopanjem sneti.

Sabina Stariha

Klinika za mesojede,
VTOZD za veterinarstvo,
Biotehniška fakulteta v Ljubljani,
Cesta v Mestni log 47, 61000 Ljubljana

PROŠNJA ZA FINANČNO POMOČ

Živali, ki jih zdravimo na Kliniki za mesojede, niso ekonomsko koristne, so pa družbeno koristne. Varujejo nam premoženje, vodijo slepe, so **lovski psi** in predvsem – imamo jih radi in imajo nas rade. Radi bi jim omogočili čim popolnejše zdravljenje, kadar ga potrebujejo. Živali niso socialno zavarovane. Denarja mi sami nimamo dovolj. Zboljšati pa želimo kakovost zdravljenja. Zato bomo kliniko posodobili, ločili predvsem operacijski od ambulantnega dela, zgradili pa bi tudi kletke v ogrevanih prostorih, da bodo živali lahko ostale na zdravljenju tudi po več dni. Zato naprošamo lastnike malih živali in seveda vse druge ter delovne organizacije za finančno pomoč. Če lahko pomagate, nakažite svoj prispevek na **žiro račun: 50101-603-41570 z oznako Za Kliniko za mesojede** ali pa ga **oddajte osebno na Kliniki**.

Hvala!

cijska soba, velika 22 m². V teh dveh prostorih poleg pregledov, zdravljenja, operacijskih posegov ter popoldanskih, nedeljskih in prazničnih dežurstev potekajo vaje s študenti in raziskovalno delo – tudi za »pasjo bolnišnico« preveč pasje! V takšni prostorski stiski ne moremo več obdržati niti dosedanje ravni storitev, čeprav si nadvse želimo slediti napredku stroke in ugoditi željam lastnikov živali po zahtevnejši in boljši zdravstveni oskrbi naših bolnikov.

Kljub neprimernem času smo se na klinikah odločili izboljšati razmere in prepričani smo, da nam bo ob pomoči številnih ljubiteljev hišnih mesojedov in lovcev, ki so že dobili pomoč pri nas in bodo verjetno še kdaj potrebovali naše usluge, to tudi uspelo. Rešitev vidimo v razširitvi v sosednje prostore, ki pa za takšno delo še niso primerni. S sanacijo in obnovo bi pridobili sprejemno pisarno, še dva ambulantna prostora in stacionar. Zaradi dokaj skromnih sredstev, s katerimi zdaj razpolagamo, nameravam v prvi fazi opraviti predvsem gradbeno in obrtniška dela pri sanaciji in urejanju sprejemne pisarne in dveh ambulantnih prostorov, nato pa bomo v okviru finančnih možnosti uredili še stacionar in nabavili potrebno opremo.

Prenova in ureditev omenjenih prostorov nam bo omogočila bistveno boljše organizacijo dela: ločitev ambulantnega od kliničnega kroga, opravljanje zahtevnejših diagnostičnih in terapijskih posegov, hospitalizacija bolni-

kov, naročanje in načrtovanje kirurških posegov ter ne nazadnje ustanavljanje dokumentacijske službe. Le tako bomo lahko ustvarili tudi razmere za sodoben in učinkovit pouk bodočih specialistov, ki jih na terenu že zdaj zelo pogrešamo. Z novimi pogoji za delo bomo lahko povečali obseg in kakovost zdravstvene zaščite, kar bo marsikateremu psu rešilo življenje, lastnikom, tudi vam lovci – kinologi, pa bomo prihranili marsikatero grenko izkušnjo in dragocen čas.

Marsikateri med našimi bolniki res ne spada v skupino ekonomsko-koristnih živali, zato ne dobijo organizirane družbene skrbi. Pri lovskega psih, posebno pri šolanjih, pa je stvar bistveno drugačna, saj so s svojo dejavnostjo družbeno koristni in pomenijo včasih že pravo bogastvo. V takšnih gospodarskih razmerah, kakršne so, na pomoč delovnih organizacij ne moremo računati, pa tudi zaradi odklonilnih stališč posameznikov, ki so tudi sicer nestrpni do psov in mačk. Zato naslavljamo prošnjo za pomoč na vas, spoštovani bralci in lovci, ki znate ceniti psa in vam ni žal stroškov za njegovo zdravje! Prepričani smo, da je med vami dovolj takšnih, ki nam boste pomagali, če ne drugače, pa z naveti, predlogi in pripombami o našem delu. Veseli bomo vaših denarnih prispevkov.

Vnaprej se vam zahvalujemo za razumevanje in pomoč.

Osebe klinike za mesojede
Cesta v Mestni log 47, Ljubljana

PREDVIDENA LEGLA

Vestfalski brak-jazbečarji (JRWBj):

Leglo 11. 5. Rejec Ernest Mlakar, Mrzli vrh 6, 64226 Žiri.
Leglo 6. 6. Rejec Marjan Slatinšek, 63324 Gornji grad 93.

Škotski terierji (JRŠt):

Leglo 14. 5. Rejec Borut Brezovšek, 62312 Orehova vas 65.

Balkanski goniči (JRGB):

Leglo 24. 5. Rejec Franc Strnard, Trubarjeva 3, 68370 Krško.

Posavski goniči (JRGP):

Leglo 15. 5. Rejec Avgust Pašterk, Gortinska c. 63, 62000 Maribor.
Leglo 12. 5. Rejec Lado Rztresen, Lučine 32, 64224 Gorenja vas.
Leglo 26. 5. Rejec Ivan Novak, 63240 Šmarje pri Jelšah 135.

Istr. kdl. goniči (JRGI):

Leglo 26. 5. Rejec Cveto Kogovšek, 61373 Rovte 101.
Leglo 19. 6. Rejec Martin Pečavar, Nestolja vas 1, 68340 Črnomelj.
Leglo 28. 6. Rejec Gabrijel Vranešič, Tribuče 4/c, 68340 Črnomelj.
Leglo 5. 5. Rejec Janez Hostnik, 61275 Šmartno pri Litiji, Črni potok 10.
Leglo 19. 6. Rejec Stane Kromar, Lončarska 18, 61331 Dolenja vas.
Leglo 16. 4. Rejec Dušan Smrdel, Kal 26, 66275 Pivka.
Leglo 24. 5. Rejec Jože Verbič, Breg 3, 61296 Šentvid.
Leglo 30. 5. Rejec Jože Eigeč, Zg. Grušovje 9, 62317 Oplotnica.
Leglo 13. 6. Rejec Franc Dvorjak, Šentilj 73, 62382 Mislinja.
Leglo 14. 6. Rejec Marjan Ahlin, Perovo 37, 61290 Grosuplje.
Leglo 21. 5. Rejec Jože Mihalič, Vel. Brusnice 18, 68321 Brusnice.
Leglo 28. 4. Rejec Jože Tušar, Puštal, 64220 Škofja Loka.
Leglo 23. 5. Rejec Jože Papež, Kuželjevo 8, 61303 Zagradec.
Leglo 1. 5. Rejec Anton Erzetič, Cesta ob Soči 16, 65210 Anovo.
Leglo 24. 5. Rejec Franc Lavrič, Podlipa 5, 68361 Dvor pri Žužemberku.
Res. istr. goniči (JRGI):
Leglo 2. 7. Rejec Janez Javornik, Pod hribom c II/10, Ljubljana.
Leglo 30. 6. Rejec Marko Kobal, Malo polje 20, 65273 Col.
Leglo 27. 6. Rejec Franc Hojnik, Celjska c. 9, 63212 Vojnik.

Leglo 18. 6. Rejec Vinko Gorše, Lončarska 81, 61331 Dolenja vas.
Leglo 9. 4. Rejec Janez Rztresen, Planina 9, 64224 Gorenja vas.
Leglo 3. 6. Rejec Drago Gorenšek, Otiški vrh 139/a, 62000 Maribor.

Brak-jazbečarji (JRBj):

Leglo 2. 7. Rejec Jože Krže, Retje 101, 61318 Loški potok.
Leglo 3. 6. Rejec Jože Golobič, Štrekcljevec 21, 68333 Semič.
Leglo 26. 6. Rejec Franc Vodenik, Stranski vrh 6, 61272 Polšnik.
Leglo 19. 6. Rejec Vinko Cetin, Mrše 1, 66242 Materija.
Leglo 19. 6. Rejec Ignac Vidic, Zasip Muže 9, 64260 Bled.
Leglo 10. 6. Rejec Ivan Turk, Gotna vas 71, 68000 Novo mesto.
Leglo 28. 5. Rejec Anton Metelko, Brezovica 12, 68230 Mokronog.
Leglo 20. 5. Rejec Janko Mastnak, Bodrež 44, 63231 Grobelno.
Leglo 21. 5. Rejec Ivan Petrič, Lipsenij 27, 61384 Rahovo.
Leglo 3. 6. Rejec Franc Levičnik, C. heroja Vasje 16 b, 64220 Škofja Loka.
Leglo 30. 5. Rejec Maksimiljan Mohorič, Srebričeva 76, 65280 Idrija.
Leglo 6. 6. Rejec Franc Vrstovšek, Dednja vas 60, 68255 Pišce.
Leglo 24. 5. Rejec Franc Šega, Štolcarji 6, 61338 Kočevska reka.
Leglo 17. 5. Rejec Branko Puc, 65271 Vipava 171.
Leglo 13. 4. Rejec Vojeslav Krajnc, Žerjav 24, 62393 Črna.
Leglo 26. 5. Rejec Jože Andrejčič, 68361 Dvor 55.

Basset hundi (JRBH):

Leglo 5. 6. Rejec Tulio Boštjančič, Hrvatini 210 c, 66280 Ankaran.

Hanovrski barvarji (JRHB):

Leglo 1. 6. Rejec Radovan Urbančič, Kal 1a, 66257 Pivka.
Leglo 14. 6. Rejec Niko Mrak, Sp. Idrija 74, 65281 Sp. Idrija.
Leglo 14. 6. Rejec Jože Vester, 4. julija 23, 64290 Trzič.
Leglo 1. 5. Rejec Primož Bartol, Bukovica 13, 61310 Ribnica.

Bavarski barvarji (JRBB):

Leglo 16. 6. Rejec Andrej Kandar, Rožnik 12, 61386 Stari trg.
Leglo 30. 5. Rejec Jože Mali, Potoče 1a, 64205 Preddvor.

Lovski terierji (JRLT):

Leglo 18. 6. Rejec Anton Prešern, Gorica 17, 64240 Radovljica.

Leglo 10. 5. Rejec Franc Ažbe, Luša, 64224 Selca.

Leglo 1. 7. Rejec Franc Prdnik, Preloge 9a, 62315 Zg. Ločnica.

Leglo 3. 7. Rejec Boško Miketič, Čudno selo n. h., 68340 Črnomelj.

Leglo 6. 7. Rejec Ivan Vrhovnik, Otiški vrh 49, 62373 Šentjanž.

Leglo 21. 6. Rejec Anton Dolenc, Nostečno 4a, 63321 Makole.

Leglo 23. 6. Rejec Jože Zupan, Pečice 48, 63257 Podsreda.

Leglo 20. 7. Rejec Dušan Korimšek, Šklendrovec 39, 61410 Zagorje.

Leglo 7. 6. Rejec Milan Kranjc, Ferkova 2, 62000 Maribor.

Leglo 21. 6. Rejec Leopold Gorjanc, Spodnja Ponikvica 5a, 63231 Grobelno.

Leglo 12. 6. Rejec Maks Kolar, Kovača vas 52, 62310 Slov. Bistrica.

Leglo 19. 6. Rejec Bojan Deberšek, Stari trg 149, 62380 Slovenj Gradec.

Leglo 2. 6. Rejec Justin Cah, Črni kal 62a, 66275 Črni kal.

Leglo 15. 6. Rejec Rudi Verovnik, Otiški vrh 15, 62373 Šentjanž.

Leglo 30. 5. Rejec Janez Kos, Rudarjevo 19, 62390 Črna.

Leglo 5. 5. Rejec Anton Uresek, Razbor 32, 61434 Loka pri Zidanem mostu.

Leglo 28. 5. Rejec Martin Uršnik, Podolševa 23, 63335 Solčava.

Leglo 15. 5. Rejec Anton Bubnič, Strunjan 100, 66220 Portorož.

Leglo 20. 5. Rejec Marjan Gajšek, Vrbno 32c, 63230 Šentjur.

Leglo 15. 5. Rejec Tomaž Tržan, Zg. Bistrica 28, 62310 Slov. Bistrica.

Leglo 5. 6. Rejec Martin Lihnar, Bodrež 16, 63231 Grobelno.

Leglo 7. 6. Rejec Silvester Kos, Bistrica 17, 62393 Črna.

Leglo 4. 6. Rejec Milan Pehar, Dravski dvor, Ul. 8. februarja 23, 62204 Miklavž na Dravskem polju.

Leglo 14. 4. Rejec Ernest Pap, Čikečka vas 41a, 69207 Prosejnjakovci.

Resasti foksterierji (JRFos):

Leglo 2. 6. Rejec Vinko Laznin, Ravme 58, 63325 Šoštanj.

Kdl. jazbečarji (JRJki):

Leglo 16. 6. Rejec Anton Šircelj, Kot 79, 68333 Semič.

Leglo 19. 5. Rejec Ivan Pintar, Grajska vas 49, 63303 Gomilsko.

Leglo 20. 5. Rejec Rudi Planinšek, Leskovec n. h., 62331 Pragersko.

Res. jazbečarji (JRFos):

Leglo 22. 6. Rejec Adolf Zupaneč, Kovičeva 37, 61230 Domžale.

Leglo 22. 6. Rejec Jože Drgan, VDV brigade 6, 61431 Dol pri Hrastniku.

Leglo 11. 6. Rejec isti.

Leglo 28. 5. Rejec Viktor Drgan, Marno 23, 61431 Dol pri Hrastniku.

Jazbečarji dolgodlaki (JRJdd):

Leglo 4. 7. Rejec Stanič Hilda, Delavska 20, 62000 Maribor.

Koker španjeli (JRKŠ):

Leglo 24. 5. Rejec Simeon Oblak, Srebrničeva 74, 65280 Idrija.

Leglo 24. 4. Rejec Anton Ipavec, 65261 Šempas 38a.

Leglo 17. 5. Rejec Metka Serajnik, Lackova 5, 64224 Bohinjska Bistrica.

Špringer španjeli (JRŠŠ):

Leglo 16. 6. Rejec Jože Zajšek, Seliškarjeva 16, 62250 Ptuj.

Leglo 13. 6. Rejec Adi Simončič, C. 4. julija 81, 63241 Sp. Duplek.

Labrador retrieverji (JRLR):

Leglo 6. 5. Rejec Vidic Zvone, Cankarjeva 3, 63325 Šoštanj.

Nemški prepeličarji (JRPr):

Leglo 9. 6. Rejec Drago Pavčnik, Log 3, 61430 Hrastnik.

Leglo 11. 6. Rejec Anton Kalin, Kettejeva 4, 68250 Brežice.

Leglo 14. 6. Rejec Milna Rožalj, Dolenja vas 12, 68153 Artiče.

Leglo 2. 7. Rejec Celestin Faganec, 66230 Portorož, Lepa c. 31.

Leglo 12. 6. Rejec Milan Sotošek, Elektrarniška 15, 68280 Brestanica.

Leglo 11. 6. Rejec Jože Verbinjak, 63313 Polzela, Breg 74.

Leglo 20. 5. Rejec Franc Rebenš, 63000 Celje, Ul. črnog. brigad 14.

Leglo 25. 5. Rejec Leo Korošec, Norički vrh 39, 69250 Gornja Radgona.

Leglo 2. 5. Rejec Vinko Zajc, Črneče 183, 62370 Dravograd.

Leglo 20. 4. Rejec Vinko Loznik, Ravne 58, 63355 Šoštanj.

Leglo 8. 5. Rejec Janko Ferjan, Ribno 89, 64260 Bled.

Leglo 12. 5. Rejec Mitja Šalamun, Gradnikova 85, 64240 Radovljica.

Leglo 17. 5. Rejec Savo Strmole, Sp. Jarše 17a, 61230 Domžale.

Nem. kdl. ptičarji (JRPki):

Leglo 27. 5. Rejec Čedomir Vogrin, 63311 Šempeter v Sav. dol. 127a.

Leglo 14. 6. Rejec Toplak, Kapca 108a, 69220 Lendava.

Leglo 13. 6. Rejec Vojko Pirher, Lukavci 26a, 69242 Križevci.

Nem. ostrodlaki ptičarji (JRPos):

Leglo 20. 4. Rejec Zdravko Železnjak, Besnica 9, 69220 Lendava.

Leglo 16. 6. Rejec Drago Žarkovič, Grabe 45, 62277 Središče ob Dravi.

Leglo 6. 6. Rejec Vlado Bogdanovič, Cvetke Jerin 1, 63220 Štore.

Irski setri (JRIS):

Leglo 16. 6. Rejec Danilo Peserl, Splavarska 10, 62367 Vuzenica.

Angleški setri (JRAS):

Leglo 14. 6. Rejec Olivio Remigij, Bonini 2, 66000 Koper.

Kinološka zveza Slovenije

Mali oglasi

Kupim goniča ali ostrodlakega jazbečarja. Pes mora biti sledoglasen in vztrajen gonič. Ocena ni pomembna. Obvezen je preizkus v vašem in našem lovišču. Napišite ceno in vašo telefonsko številko. Silvo Šavle, Seča 52, 66320 Portorož.

Lovska družina Pivka proda večjo količino glinastih golobov italijanske izdelave po ugodni ceni. Informacije po tel.: (067) 22257 – Peršolja

Psarna Moravski rit (FCI 2109) prodaja mladiče epagneul bretone. Vsi mladiči so tetovirani in cepljeni. Prevzamete jih lahko osebno ali pa vam jih pošljemo z vlakom. Vsi mladiči so potomci psov plemenjakov iz Francije. Vojislav Jovanović, Kapetana Koče 18, 35000 Svetozarevo, tel.: (035) 23417.

Kupim pasti za polhe. Ponudbe (zaželena telefonska številka) pošljite na naslov: Boris Kozinc, Hraše 1a, 64248 Lesce.

Prodajmo češko bokarico 12/12 z menjalnimi cevmi za streljanje na glinaste golobe. Informacije po telefonu (064) 62840 (od 16. ure dalje) – Krmelj.

Prodajmo malo uporabljano karabinko CZ

kal. .30-06, z japonskim strelnim daljnogledom (suhlska montaža). Drago Oberstar, Podtabor 37, 61313 Struge.

Prodajmo boroveljsko bokarico kal. 16/7 × 65 R z menjalnimi cevmi 12/12 znamke gebrüder merkel suhl s strelnim daljnogledom 1,5–6 × thensoldt wetzlar (suhlska montaža) in vse številke glasila Lovec od marca 1961 do decembra 1985. Tel.: (067) 23244.

Prodajmo vse letnike glasila Kinolog, precej kinološke literature in nekaj strokovne in poljudne literature. Stanko Pleskovič, 68230 Mokronog 100. Tel.: (068) 49089.

Prodajmo mladiče špringer španjele. Rejec Vilfan – Gruntar, Podmilščakova 37a, Ljubljana, tel.: (061) 318416.

Prodajmo mladiče hanovrske barvarje. Oče Havasi Betyar (2 × CACIB, 1 × R. CACIB), mati Karasica Volgye Ari (2 × prvakinja v razredu mladih, 2 × CAC). Ocene v delu: oče – II. a, mati II. c. Rejec Ivan ing. Matijačič, 54300 Beli Manastir, tel.: (054) 771210.

Iščem lovca, ljubitelja psov, ki ima dovolj prostega časa in prostora za nego svojih psov ter za vodenje psov v lovišče. Hiša s primernim terenom naj bi bila na samem, da psi ne bi motili sosedov. Vse stroške plačam po dogovoru. Franko Morato, Seča 52, 66320 Portorož.

Prodajmo komplet novih strojev za metaenje glinastih golobov (3 stroji, mikrofoni in fonopul). Informacije po telefonu (061) 264103 – Končan.

Trap puške krieghof, bernardeli, karabinko FN kal. .30-06, predvojno šibrenico (bokarico) znamke merkel prodajmo, ali po dogovoru zamenjamo za dvocevno risanico. Informacije po telefonu (041) 445559 – Gajski, Morohničeva 1, 41000 Zagreb.

Prodajmo polavtomatsko šibrenico browning FN. Jože Hribar, Vidmarjeva 2A, 64000 Kranj.

Prodajmo 80 krogelnih nabojev 7 × 57 IS po ugodni ceni. Cene Vogelink, Podhom 21a, 64247 Zg. Gorje ali tel.: (064) 77240.

Prodajmo nevezane letnike revije Lovec od leta 1972–1986. Informacije po telefonu (0601) 22688.

Prodajmo fotoaparati mamiya M645, objektiv 80 mm, teleobjektiv 500 mm, prizmatično iskalo s svetlomerom. Telefon 327501 od 17. ure dalje.

Izdelujem lovske kravate z vezanim emblemom (srnjak, kozorog, fazan, divji petelin). Naročeno pošiljam po povzetju. Cena za kravato je 1900 din + poština. **Modna kravata Gjergjek**, 69000 Murska Sobota, Ivana Regenta 29, tel.: (069) 22326.

Lovska družina Rečica pri Laškem
prireja

TRADICIONALNO LOVSKO STRELSKO TEKMOVANJE ZA MEMORIAL CIRILA VEZJAKA

Tekmovanje bo v **nedeljo, 12. julija 1987, na strelšču Šmohor, z začetkom ob 8. uri.**

Strelci se bodo pomerili v streljanju na glinaste golobe, bežečega merjasca in na tarčo srnjak. Streljajo tričlanske ekipe. Tri najboljše ekipe in posamezniki dobijo pokale v trajno last. Za preostale dobro uvrščene strelce so pripravljene bogate nagrade. Za hrano in pijačo poskrbljeno!

Vabljeni!

Lovska družina Grosuplje prireja tradicionalno

LOVSKO STRELSKO TEKMOVANJE V KOMBINACIJI ZA POKAL »ILOVA GORA«

Tekmovanje bo v **nedeljo, 28. junija 1987**
z začetkom ob 7.30 pri lovski koči na Ilovi gori.

Tekmujejo strelci posamezniki in strelske ekipe.
Strelce in gledalce vabimo k čim številčnejši udeležbi.

LD Grosuplje

„UNIVERZAL“

puškarsko-strojna delavnica
MIHAJLO J. MILOJEVIČ

Svetozarevo, Sindeličeva 22
tel.: (35) 22341

Specialna izdelava montažnih nosilcev strelnih daljnogledov s predorom, izdelava vseh vrst cevi za pištole in samokrese.

Se priporočam!

Lovska družina Hotedršica
organizira

v **nedeljo, 21. 6. 1987, ob 9. uri** v Hotedršici
(na strelšču pri Dolencu)

TEKMOVANJE V STRELJANJU S KROGLO

Tekmujejo tričlanske ekipe lovskih družin in posamezniki, in sicer s tremi strelji v malo tarčo »srnjak« (tarča za MK) na 100 m.

Dovoljena je uporaba strelnega daljnogleda. Položaj je poljubn. Čas je omejen na 8 minut za tri strele. Vsak lahko strelja večkrat.

Nagrade: Prve tri ekipe dobijo pokale. Najboljši posamezniki pa za:

1. mesto: odstrel srnjaka (z mesom)
2. mesto: odstrel mladiča (z mesom)
3. mesto: vabilo na skupni lov 29. 11. 1987 in praktična nagrada.

Pripravljenih je še več praktičnih nagrad.

Prijave sprejemamo na dan tekmovanja od 8.–10. ure.

Pristopnina je 1000 din za tekmovalca.

Za dodatne informacije lahko kličete po telefonu: 061/741-188, Rudolf.

LOVSKI ZDRAVO!

Povejte svoje mnenje o reviji Lovec

Na skupščini LZS 21. februarja letos so delegati sklenili, da bi izvedli anketo o vsebini Lovca. O tej zadevi sta razpravljala tudi uredniški odbor glasila Lovec na svoji 7. seji (25. 3. 1987) in izvršilni odbor LZS na svoji 7. seji (22. 4. 1987).

Grobe ocene finančnih stroškov za izvedbo prave ankete so pokazale, da bi stroški za takšno anketo znašali od 300 000 do 500 000 din. Zavedamo se, da bi bila anketa, ki bi bila vsebinsko in profesionalno pripravljena, nato pa računalniško obdelana, še kako dobrodošla ne samo uredniškemu odboru, ampak za dejansko vsebino našega glasila. Ker pa je to delo povezano z neplaniranimi stroški za letošnje leto, se zavedamo, da je potrebno izbrati drugo pot.

Iz navedenih vzrokov smo se v uredniškem odboru glasila Lovec in IO LZS domenili za nekoliko drugačno rešitev, ki bo sicer le deloma, žal res le deloma, pokazala želje naših bralcev. Širše članstvo s tem pozivom prosimo, da v pisni obliki sporoči svoje mnenje o glasilu Lovec, izrazi svoje pripombe in želje. Vse tehtnejše prispevke oz.

večinska mnenja, pa tudi posamezne izvirne predloge, bomo objavili v eni izmed naslednjih števil letnjega letnika kot neke vrste »pisma naših bralcev«. Prav zato bomo v eni izmed prihodnjih števil namenili tem prispevkom več prostora. Morda bi kasneje ta oblika lahko narekovala posebno stalno rubriko stika z bralci.

Namen našega poziva bralcem pa mora biti vsakemu, ki bo prispeval svoje mnenje jasen: iz razširjenega mnenja našega članstva mora uredništvo dobiti splošno mnenje o sedanji vsebinski ustreznosti, posameznih tematskih sklopih našega glasila, pa tudi predloge za spremembe tako glede obsega posameznih vsebinskih sklopov, njihove naravnosti, kakor tudi glede likovne in oblikovne podobe naše revije.

Prosimo vas, da uredništvu našega glasila pošljete svoje konkretno mnenje in pripombe vsaj v 60 dneh od prejema te številke glasila.

V pričakovanju vašega sodelovanja se vam iskreno zahvaljujemo.

za uredniški odbor glasila Lovec
predsednik: Borut Ingolič i. r.

Vašemu štirinožnemu prijatelju z ljubeznijo

Ni vam vseeno, kako živi vaš štirinožni prijatelj. Naj vam tudi ne bo vseeno, če ga grizejo bolhe, klopi in drug mrčes, ki niso samo nadležni, temveč povzročajo in prenašajo tudi nekatere bolezni.

Omogočite mu nemoteno in veselo življenje. Rešite ga nadležnih nepovablencev.

Podarite mu PEDICAN ovratnico proti bolham in klopi!

Do sedaj ste morali za to svojega ljubljence redno obdelovati z najrazličnejšimi sredstvi proti mrčesu, s šamponi, posipi, razpršilci ipd., kar ni bilo prijetno ne za vas, še manj pa za žival.

Insekticidna ovratnica PEDICAN zanesljivo in preprosto odpravlja bolhe in klope pri psih in mačkah.

Vsebuje učinkovino dimpilat, ki se polagoma sprošča iz PVC podlage, topi v povrhnjih kožnih maščobah in enakomerno razporeja po celotni površini živali.

Prednosti PEDICAN ovratnice:

- vsebuje estre esencialnih maščobnih kislin, ki učinkujejo zaščitno in preprečujejo draženje kože;
- učinkuje dlje časa — proti klopi 4 mesece in proti bolham kar 5 mesecev;
- hiter učinek — pri klopih po štirih dneh, pri bolhah pa že po nekaj urah;
- ovratnica je odporna proti vlagi — žival gre lahko z njo v vodo;
- ovratnica ne deluje samo lokalno, temveč po vsej površini kože živali;
- preprosta uporaba — ovratnico samo nataknete psu ali mački, prilagodite dolžino in delo je opravljeno.

V lekarnah in specializiranih trgovinah!

PEDICAN[®] insekticidna ovratnica proti bolham in klopi

 Lek Ljubljana

naročite jo še danes

Izpolnjeno naročilnico pošljite na naslov:

LEK, TOZD KEMIJA
PRODAJA
CELOVŠKA 197
61000 LJUBLJANA

NAROČILNICA

Naročam kosov PEDICAN
insekticidne ovratnice proti bolham in
klopi po ceni 2775 din za kos. Izdelek in
poštnino bom plačal pismonoši po povzetju.

Moj naslov: _____

LOVEC

